

**PRIJEDLOG PLANA UPRAVLJANJA DESTINACIJOM
OPĆINE JELENJE**

Naručitelj: Turistička zajednica Općine Jelenje

Izrađivač: Quadrans d.o.o.

srpanj, 2026.

Sadržaj

UVOD	4
POLAZIŠTA I CILJEVI	4
METODOLOGIJA	5
ANALIZA STANJA	7
PROFIL DESTINACIJE JELENJE.....	7
TURISTIČKI PROIZVODI I USLUGE.....	10
TURISTIČKI RESURSI	18
TURISTIČKE ATRAKCIJE JELENJA.....	35
TURISTIČKE USLUGE.....	44
TURISTIČKA INFRASTRUKTURA	45
KOMUNALNA I PROMETNA INFRASTRUKTURA	46
STANJE DIGITALIZACIJE	52
KOMUNIKACIJSKE AKTIVNOSTI	53
PRISTUPAČNOST OSOBAMA S INVALIDITETOM	54
ANALIZA LJUDSKIH POTENCIJALA	55
KONKURENCIJA	56
IZVJEŠĆE O ANALIZI STANJA.....	59
POTENCIJAL ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA	61
KLJUČNI TURISTIČKI PROIZVODI	63
ANALIZA ANKETE STANOVNIŠTVA OPĆINE JELENJE	67
POKAZATELJI ODRŽIVOSTI DESTINACIJE	79
SWOT ANALIZA	82
OPĆA NAČELA I CILJEVI RAZVOJA TURIZMA OPĆINE JELENJE	84
OBLIKOVANJE STRATEŠKOG PRAVCA I PRIORITETA	88
1. STRATEŠKI PRIORITET: DALJNI RAZVOJ AKTIVNOG I OUTDOOR TURIZMA.....	88
2. STRATEŠKI PRIORITET: INTERPRETACIJA KULTURNE, TRADICIJSKE I KRAJOBRAZNE BAŠTINE	89
3. STRATEŠKI PRIORITET: RAZVOJ AUTENTIČNE GASTRONOMSKE PONUDE	90
4. STRATEŠKI PRIORITET: PODIZANJE KVALITETE SMJEŠTAJNE PONUDE.....	91
5. STRATEŠKI PRIORITET: KOMUNIKACIJA, DIGITALNI SADRŽAJI I PROMOCIJA DESTINACIJE	91
6. STRATEŠKI PRIORITET: JAČANJE LOKALNIH KAPACITETA	92
IDENTIFICIRANJE CILJEVA RAZVOJA TURIZMA	94
MJERE I AKTIVNOSTI ZA RAZVOJ TURIZMA OPĆINE JELENJE.....	95
PROJEKTI	108
SMJERNICE I PREPORUKE ZA OPĆINU JELENJE	127

SMJERNICE ZA TURISTIČKU ZAJEDNICU OPĆINE JELENJE.....	132
SMJERNICE I PREPORUKE ZA OSTALE DIONIKE U DESTINACIJI JELENJE	136
MJERENJE NAPRETKA I IZVJEŠĆE O PROVEDBI	138
ZAKLJUČAK.....	140
POPIS TABLICA I GRAFOVA	142

UVOD

Plan upravljanja destinacijom Općine Jelenje predstavlja strateški planski dokument kojim se usmjerava razvoj turizma na području općine u razdoblju 2026. do 2029., a u skladu s načelima održivosti, uravnoteženog prostornog razvoja i aktivnog uključivanja lokalne zajednice. Dokument služi kao temelj za sustavno upravljanje turizmom, s ciljem očuvanja prirodnih i kulturnih vrijednosti, jačanja lokalnog identiteta te unaprjeđenja kvalitete života stanovnika.

Općina Jelenje, smještena u zaleđu riječkog urbanog područja, obilježena je izrazito očuvanim prirodnim okolišem, bogatom nematerijalnom baštinom, tradicijskim načinom života i snažnim identitetom ruralnog i brdskog prostora. Upravo te karakteristike čine temelj za razvoj selektivnih oblika turizma, s naglaskom na outdoor, aktivni, kulturni i doživljajni turizam, koji je u skladu s prostornim kapacitetima i potrebama lokalne zajednice. Plan upravljanja destinacijom izrađen je kao odgovor na potrebu usklađivanja turističkog razvoja s prostornim, društvenim i okolišnim ograničenjima, ali i kao alat za prepoznavanje razvojnih prilika koje turizam može donijeti Jelenju, bez narušavanja njegovih temeljnih vrijednosti.

POLAZIŠTA I CILJEVI

Plan upravljanja destinacijom Općine Jelenje polazi od važećeg zakonodavnog okvira, prije svega Zakona o turizmu (NN 156/23), kao i relevantnih nacionalnih, regionalnih i lokalnih razvojnih i prostornih dokumenata. Njegova je uloga osigurati dugoročno održiv i koordiniran razvoj turizma, usklađen s kapacitetima prostora, interesima lokalnog stanovništva i suvremenim trendovima potražnje.

Osnovna polazišta Plana temelje se na sljedećim pretpostavkama:

- Jelenje raspolaže iznimnim prirodnim resursima, ali postoji značajan prostor za njihovu turističku valorizaciju
- turizam se razvija kao nadopuna lokalnom razvoju, a ne kao dominantna gospodarska djelatnost
- kvaliteta života stanovnika ima prioritet nad kvantitativnim rastom turističkog prometa
- identitet, tradicija i zajednica ključni su nositelji diferencijacije destinacije.

Temeljni ciljevi Plana upravljanja su:

- usmjeriti razvoj turizma prema održivim i selektivnim oblicima, u skladu s prirodnim i društvenim obilježjima Jelenja
- očuvati i valorizirati prirodnu i kulturnu baštinu, uz sprječavanje degradacije prostora

- povećati prepoznatljivost Jelenja kao destinacije aktivnog i doživljajnog turizma u zaleđu Rijeke
- potaknuti uključivanje lokalnog stanovništva, udruga i gospodarstva u razvoj turističkih sadržaja
- osigurati ravnotežu između turističkih aktivnosti, zaštite okoliša i svakodnevnog života zajednice.

Dugoročno, Plan ima za cilj pozicionirati Jelenje kao odgovornu, autentičnu i održivu destinaciju, koja privlači posjetitelje motivirane prirodom, aktivnim boravkom i lokalnim identitetom, uz istodobno očuvanje prostora za buduće generacije.

METODOLOGIJA

Proces izrade Plana upravljanja destinacijom Općine Jelenje temelji se na kombinaciji analitičkog, participativnog i strateškog pristupa. U izradi Plana korišteni su dostupni statistički podaci, prostorno-planska dokumentacija, relevantni strateški dokumenti te analiza postojećeg stanja turizma i resursa destinacije.

Poseban naglasak stavljen je na uključivanje ključnih dionika – predstavnika lokalne samouprave, turističke zajednice, udruga, gospodarstva i lokalnog stanovništva – s ciljem identificiranja glavnih izazova, razvojnih potencijala i prioriteta.

Izrada ovog Plana upravljanja odvijala se u dvije faze. Prva faza započela je inicijalnom radionicom na kojoj je konzultant dionicima koji su na njoj sudjelovali predstavio koncept izrade i sadržaj Plana upravljanja. Na radionici su definirani matrica SWOT (strength, weakness, opportunity & threats) i ciljevi razvoja destinacije, a napravljena je analiza resursne osnove. U ovoj fazi je također provedeno anketiranje stanovništva i turista u destinaciji, a istraženi su svi relevantni izvori informacija za ovaj dokument. U drugoj fazi, na drugoj radionici, dionicima razvoja turizma su predstavljene rezultati prve faze (istraživanja, analiza resursi) te su raspravljene mjere i aktivnosti, kao i projekti za realizaciju ciljeva Plana upravljanja.

Konzultant je cjelokupni dokument prijedloga Plana predao Turističkoj zajednici Općine Jelenje te je o njemu otvoreno javno savjetovanje. Nakon završetka savjetovanja i razmatranja pristiglih primjedbi, Turističko vijeće TZO Jelenja će uputiti plan na usvajanje Općinskom vijeću Općine Jelenje. Nakon usvajanja dokumenta, on će biti objavljen u službenom glasniku Općine Jelenje, a popisi projekata bit će dostavljeni Ministarstvu turizma i sporta.

Izrada Plana obuhvatila je detaljno prikupljanje i analizu sekundarnih izvora podataka, pri čemu su korišteni sljedeći izvori:

- demografski podaci (Popis stanovništva 2021. i druge dostupne statistike),
- informacije o gospodarskoj aktivnosti, prometu i komunalnoj infrastrukturi,
- podaci o smještajnim kapacitetima i turističkom prometu iz sustava eVisitor i Državnog zavoda za statistiku,

- anketno ispitivanje lokalnog stanovništva i dionika u turizmu o percepciji turističkog razvoja,
- uvid u stavove lokalne samouprave o prioritetima i smjernicama razvoja,
- relevantni prostorni planovi i dokumentacija općine,
- izvješća javnih službi i poduzeća (električna energija, vodoopskrba, odvodnja, javni prijevoz),
- strateški dokumenti razvoja turizma i gospodarstva Primorsko-goranske županije.

Analiza je obuhvatila prirodne i kulturne resurse, turističku infrastrukturu, postojeće i potencijalne turističke proizvode te utjecaj turizma na prostor i zajednicu.

Rezultati analiza korišteni su za definiranje strateških pravaca, prioriteta i mjera, uz poštivanje načela održivosti, uključivosti i dugoročnog upravljanja destinacijom. Plan je koncipiran kao živi dokument koji omogućuje praćenje učinaka turizma i prilagodbu mjera u skladu s promjenama u prostoru, potražnji i potrebama lokalne zajednice.

Ovakav sveobuhvatan pristup omogućio je dubinsko razumijevanje trenutačnog stanja i razvoj potreba destinacije Jelenje, kao i oblikovanje realnih i izvedivih smjernica za njezino održivo turističko pozicioniranje.

ANALIZA STANJA

PROFIL DESTINACIJE JELENJE

Destinacija Jelenje obuhvaća područje Općine Jelenje, smještene u sjeverozapadnom dijelu Primorsko-goranske županije, na prijelazu između kvarnerskog priobalja i goranskog zaleđa. Prostor Jelenja pripada povijesnoj i kulturnoj cjelini Grobnišćine te predstavlja prirodno, krajobrazno i identitetski snažno područje koje se razvija u neposrednoj blizini urbanog središta Rijeke, a istovremeno zadržava izražena obilježja ruralnog i prirodnog prostora. Područje Jelenja naseljeno je od prapovijesnih vremena, o čemu svjedoče arheološki tragovi i ostaci rimskog limesa, dok se povijesni razvoj snažno veže uz dolinu Rječine, Grobničko polje i prometne pravce koji su povezivali primorski i kontinentalni dio Hrvatske. Rječina, kao izvor i vodotok koji većim dijelom protječe područjem Općine Jelenje, predstavlja jedno od temeljnih prirodnih obilježja destinacije.

Jelenje danas ima izraženu rezidencijalnu i svakodnevnu funkcionalnu ulogu u širem riječkom urbanom području, uz snažnu povezanost s Rijekom kroz dnevne migracije stanovništva i korištenje gradskih sadržaja. Administrativno, Općina Jelenje obuhvaća 17 naselja: Baštijani, Brnelići, Drastin, Dražice, Jelenje, Kukuljani, Lopača, Lubarska, Lukeži, Martinovo Selo, Milaši, Podhum, Podkilavac, Ratulje, Trnovica, Valići i Zoretići. Najveći dio stanovništva koncentriran je u naseljima Dražice i Podhum, koja čine funkcionalno i društveno središte Općine. Prema popisu stanovništva iz 2021. godine, na području Općine Jelenje živi oko 5.100 stanovnika. Općina Jelenje raspolaže osnovnim javnim sadržajima važnima za svakodnevni život lokalnog stanovništva, uključujući zdravstvenu stanicu, osnovnu školu i dječji vrtić.

Zahvaljujući očuvanom prirodnom prostoru, Jelenje ima važnu ulogu zelenog zaleđa Rijeke te se razvija kao rekreacijski i izletnički prostor za lokalno i regionalno stanovništvo. Prostor Jelenja odlikuje se izrazitom prirodnom raznolikošću – od plodnih površina Grobničkog polja i doline Rječine, do šumovitih brdsko-planinskih predjela koji se uzdižu prema Gorskom kotaru. Velik dio područja nalazi se unutar zona sanitarne zaštite izvorišta vode, što predstavlja razvojno ograničenje, ali istovremeno jamči visoku očuvanost okoliša, kvalitetu zraka i vode te izniman potencijal za razvoj održivih i prirodi bliskih oblika turizma.

Kulturni identitet destinacije Jelenje snažno je povezan s grobničkom tradicijom, čakavskim izričajem i bogatom nematerijalnom baštinom. Posebno se ističu tradicijski običaji, folklorna baština i djelovanje kulturno-umjetničkih društava poput KUD-a Zvir. Važni kulturno-povijesni lokaliteti uključuju Gašparov mlin u Martinovom Selu, tradicijsku kovačiju u Dražicama te niz sakralnih i ruralnih ambijentalnih cjelina raspršenih po naseljima Općine. Turistički identitet Jelenja temelji se prvenstveno na prirodnim resursima, aktivnom boravku u prirodi, rekreaciji i izletničkom turizmu. Područje obiluje pješačkim, planinarskim i biciklističkim stazama, među kojima se ističe šetnica uz Rječinu koja povezuje izvor rijeke s urbanim područjem Rijeke. Blizina Platka, Automotodroma Grobnik i Nacionalnog parka Risnjak dodatno proširuje turističku ponudu.

Smještajni kapaciteti na području Jelenja trenutačno su ograničeni i pretežito vezani uz privatni i nekomercijalni smještaj, dok su planirani prostori za razvoj ugostiteljsko-turističkih zona definirani prostorno-planskom dokumentacijom (Podhum – turističko naselje T2 te Linčeto – hotelska zona T1). Upravo u tom segmentu prepoznaje se jedan od ključnih razvojnih potencijala destinacije, uz naglasak na održivi, prostorno kontrolirani i sadržajno

diferencirani razvoj.

Zahvaljujući svom geoprometnom položaju, očuvanoj prirodi, snažnom lokalnom identitetu i blizini velikog urbanog i emitivnog tržišta, Jelenje se profilira kao destinacija pogodna za razvoj izletničkog, aktivnog, ruralnog i rekreacijskog turizma, usmjerenog prema kvaliteti doživljaja, očuvanju prostora i uključivanju lokalne zajednice u turistički razvoj.

Kategorija	Opis
Lokacija	Riječki prsten / Grobnišćina, sjeverozapadni dio Primorsko-goranske županije
Prometna povezanost	Općina Jelenje nalazi se u neposrednoj blizini Rijeke te je cestovno povezana lokalnim i županijskim prometnicama. Blizina autocesta A6 (Rijeka–Zagreb) i A7 omogućuje dobru povezanost s unutrašnjošću Hrvatske, Kvarnerom i srednjom Europom. Željeznički, zračni i pomorski promet dostupan je preko Rijeke i Zračne luke Rijeka (Krk).
Udaljenost od glavnog grada i emitivnih tržišta	Rijeka: cca 10 km Zagreb: cca 160 km Ljubljana: cca 100 km Glavna emitivna tržišta: Hrvatska, Slovenija, Austrija, Njemačka, Italija
Geografska obilježja	Prostor prijelaza između Kvarnerskog primorja i Gorskog kotara. Obuhvaća dolinu Rječine, Grobničko polje te šumovite i brdsko-planinske predjele. Na području Općine nalazi se izvor i veći dio toka rijeke Rječine. Velik dio prostora je prirodno očuvan i nenaseljen.
Klimatska obilježja	Submediteranska klima s kontinentalnim utjecajima. Topla ljeta i svježije, vlažnije zime. Prosječne ljetne temperature oko 22 °C, zimske oko 6 °C, s većom količinom oborina u jesenskom i zimskom razdoblju.
Broj stalnih stanovnika	Oko 5.100 stanovnika (popis stanovništva 2021.)
Broj turista	Manji broj turističkih dolazaka u odnosu na priobalne destinacije. Prevladavaju domaći gosti i posjetitelji iz Slovenije, Austrije i Njemačke. Značajan udio izletnika i jednodnevnih posjetitelja.
Prosječna duljina boravka	Kraći boravci i izletnički posjeti; prosječno 4 noći
Turistički kapaciteti	Ograničeni smještajni kapaciteti, pretežito privatni i nekomercijalni smještaj (kuće za odmor, apartmani). Postoji planinarski dom. Ne postoje hotelski kapaciteti.

Ugostiteljski sadržaji	Manji broj ugostiteljskih objekata prvenstveno namijenjen lokalnom stanovništvu i izletnicima.
Najpopularnije turističke atrakcije	Rijeka Rječina i šetnica uz Rječinu, Gašparov mlin u Martinovom Selu, tradicijska kovačija u Dražicama, kulturna i folklorna baština Grobnišćine, prirodni krajolik, biciklističke i planinarske staze.
Glavni turistički proizvodi	Izletnički turizam, aktivni i rekreativni turizam, ruralni i prirodni turizam, kulturni i tradicijski turizam, sportsko-rekreativni turizam.
Prostor – turističke zone i površine	Prostornim planom definirane ugostiteljsko-turističke zone: – Podhum – turističko naselje T2 (do 35 ha, do 3.500 ležaja) – Linčeto (Lopača) – hotelska zona T1 (do 1 ha, do 100 ležaja)
Turistička infrastruktura	Pješačke i planinarske staze, biciklističke rute (cca 50 km), šetnica uz Rječinu (cca 20 km), sportski tereni, boćališta, konjički centri i rekreacijske zone. Nema plaža ni kongresnih kapaciteta.

Tablica 1. Profil destinacije Jelenje

TURISTIČKI PROIZVODI I USLUGE

Ova analiza temelji se na podacima Turističke zajednice Općine Jelenje o smještajnim kapacitetima i turističkom prometu Jelenja za razdoblje od 2021. do 2025. godine. Podaci su preuzeti iz sustava eVisitor te služe kao analitička podloga za sagledavanje trenutnog stanja turizma i donošenje odluka u okviru Plana upravljanja destinacijom.

Analiza daje uvid u strukturu smještajne ponude, kretanja turističkog prometa te osnovna obilježja turističke potražnje u Općini Jelenje.

SMJEŠTAJNI KAPACITET

Cilj analize smještajnih kapaciteta je identificirati strukturu i osnovna obilježja smještajne ponude, s naglaskom na odnos komercijalnog i nekomercijalnog smještaja.

NEKOMERCIJALNI SMJEŠTAJ

Nekomercijalni smještaj obuhvaća boravak gostiju kod rodbine i prijatelja te u vlastitim kućama i stanovima za odmor, a izvan tržišne ponude.

U Jelenju nekomercijalni smještaj, koji nije kategoriziran, čini većinu ukupnih smještajnih kapaciteta. Dominiraju kuće i stanovi stanovnika.

U Jelenju je 57 % ukupnih smještajnih kapaciteta nekomercijalno. Iako nekomercijalni smještaj doprinosi ukupnom broju dolazaka i noćenja, on ne ostvaruje izravne prihode od smještaja, nije kategoriziran i nije predmet kontrole kvalitete. Time se smanjuje mogućnost aktivnog upravljanja kvalitetom ponude, a ekonomski učinci turizma ostaju ograničeni. Za planski razvoj destinacije to predstavlja važno ograničenje, ali i potencijal za postupno aktiviranje dijela kapaciteta za tržište.

Vrsta	Broj objekata	Broj kreveta	Broj dodatnih kreveta
Kuća stanovnika	72	286	25
Stan stanovnika	5	23	0
Ukupno	77	309	25

Tablica 2. Pregled nekomercijalnog smještaja

U 2025. godini Jelenje ima evidentirano ukupno 77 objekata u nekomercijalnom smještaju. Ukupan broj kreveta u ovom segmentu iznosi 309, uz dodatnih 25 pomoćnih kreveta.

KOMERCIJALNI SMJEŠTAJ

Komercijalni smještaj u Jelenju obuhvaća objekte u domaćinstvu i ostale ugostiteljske objekte za smještaj. Hoteli i veći smještajni kapaciteti u Jelenju nisu zastupljeni. Postoji planinarski dom Hahlić, objekt koji iznajmljuje sobe te većinu smještaja u objektima u domaćinstvu i u ostalim objektima.

Komercijalni smještaj	Kategorizacija	Broj objekata	Broj kreveta	Broj dodatnih kreveta
Objekt u domaćinstvu	2 zvjezdice	0	0	0
	3 zvjezdice	34	167	24
	4 zvjezdice	5	33	3
	5 zvjezdica	1	8	0
	Ukupno	40	208	27
Ostali ugostiteljski objekti	Planinarski dom Hahlić	1	12	0
	Ukupno	1	12	0
Ukupno komercijalni smještaj		41	220	27

Tablica 3. Pregled komercijalnog smještaja

U komercijalnom smještaju Jelenje ima 220 kreveta i 27 pomoćnih kreveta.

Struktura kategorizacije pokazuje dominaciju objekata s 3 zvjezdice, a manji dio objekata (6) ima 4 i 5 zvjezdica. Ovo ukazuje na solidnu kvalitetu sadašnje ponude, ali istovremeno je jasno da postoji određen prostor za povećanje kvalitete ponude.

Među smještajnim objektima nalazi se i planinarski dom Hahlić s 12 kreveta koji je obnovljen krajem 2025. godine.

U kontekstu Plana upravljanja destinacijom, jačanje ponude i kvalitete komercijalnog smještaja predstavlja jedan od ključnih razvojnih smjerova.

OBILJEŽJA TURISTIČKOG PROMETA

Analiza turističkog prometa za razdoblje od 2021. do 2025. godine usmjerena je na sagledavanje trendova dolazaka i noćenja, strukture turističke potražnje te stupnja iskorištenosti smještajnih kapaciteta.

U analizi su obuhvaćeni ukupni dolasci i noćenja u komercijalnom i nekomercijalnom smještaju te njihova dinamika rasta, struktura dolazaka prema emitivnim tržištima u 2025. godini, odnos domaćih i stranih gostiju, prosječna duljina boravka te godišnja razina popunjenosti smještajnih kapaciteta.

Godina	Dolasci	Noćenja	Trend y/y dolasci	Trend y/y noćenja
2021.	49	914		
2022.	64	1.263	31 %	38 %
2023.	41	780	-36 %	-38 %
2024.	45	1.140	9 %	46 %
2025.	30	994	-33 %	-13 %
Razlika 2025./2021.			-39 %	9 %

Tablica 4. Nekomercijalni smještaj

Godina	Dolasci	Noćenja	Trend y/y dolasci	Trend y/y noćenja
2021.	2.082	8.584		
2022.	2.288	9.468	10 %	12 %
2023.	2.707	10.957	18 %	16 %
2024.	2.380	10.466	-12 %	-4 %
2025.	2.483	9.513	4 %	-9 %
Razlika 2025./2021.			19 %	11 %

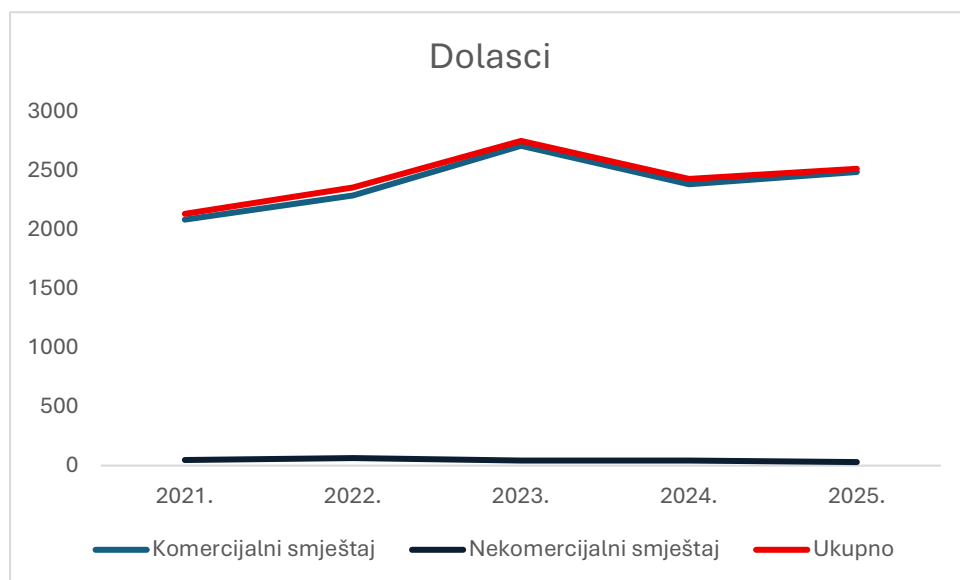
Tablica 5. Komercijalni smještaj

Komercijalni turistički promet u promatranom razdoblju pokazuje rast u odnosu na 2021. godinu u godinama oporavka nakon pandemije. Najizraženiji porast zabilježen je 2022. i 2023. godine, dok se u 2024. godini bilježi blaga korekcija u odnosu na prethodnu godinu. 2025. pokazuje djelomičan oporavak dolazaka, koji rastu za 4 %, ali istodobno se nastavlja pad noćenja za 9 %, što upućuje na kraće zadržavanje gostiju u destinaciji. Unatoč oscilacijama u posljednje dvije godine, u odnosu na 2021. godinu Jelenje je 2025. ostvarilo 19 % više dolazaka i 11 % više noćenja, što potvrđuje ukupno pozitivan srednjoročni trend, ali i potrebu za mjerama koje će produljiti boravak gostiju.

Unatoč rastu, ukupni obujam komercijalnog turističkog prometa i dalje je relativno nizak, što odražava ograničene smještajne kapacitete. Ovakva kretanja potvrđuju potrebu za planiranim jačanjem komercijalnog smještaja i razvojem dodatnih turističkih proizvoda. U kontekstu Plana upravljanja destinacijom, struktura smještajnih kapaciteta u Jelenju upućuje na potrebu istodobnog kvantitativnog i kvalitativnog razvoja smještajne ponude. Prostorno-planska dokumentacija prepoznaje mogućnost razvoja ugostiteljsko-turističkih sadržaja na području Podhuma i Linčetova, što predstavlja dugoročni okvir za kontrolirani razvoj smještajne ponude. Međutim, s obzirom na vodozaštitna, krajobrazna i infrastrukturna ograničenja prostora, svaki budući razvoj smještaja treba biti pažljivo planiran, prostorno odmjeren i usklađen s načelima održivosti.

S obzirom na mali obujam tržišno orijentiranog smještaja i raspoložive prostorne mogućnosti, postoji prostor za kontrolirano povećanje komercijalnih kapaciteta, uz istodobno podizanje kvalitete postojećeg fonda.

Razvoj smještaja treba se temeljiti na uključivanju novih kapaciteta i unapređenju postojećih, u skladu s prostornim mogućnostima i načelima održivog razvoja. Posebnu ulogu pritom ima planinarski dom Hahlić kao nositelj ponude aktivnog i outdoor turizma, s potencijalom jačanja predsezone i posezone.

Graf 1. Dolasci 2021. – 2025.

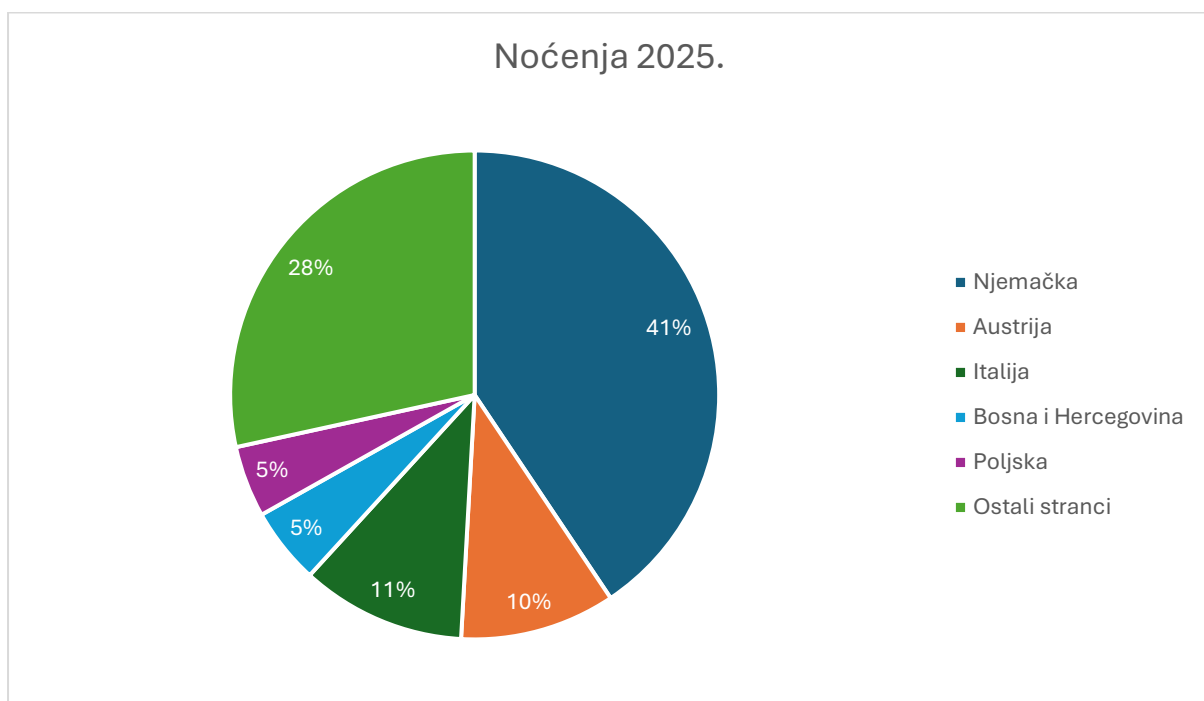
Podaci o dolascima u razdoblju od 2021. do 2025. godine jasno ukazuju na izrazitu dominaciju komercijalnog smještaja u ukupnom turističkom prometu destinacije. Tijekom cijelog promatranog razdoblja broj dolazaka u komercijalnom smještaju višestruko nadmašuje dolaske u nekomercijalnom smještaju.

Nakon pandemijske 2020. godine, u komercijalnom smještaju bilježi se kontinuirani rast dolazaka u sljedeće tri godine te je u 2023. godini ostvaren najveći broj dolazaka u promatranom razdoblju. U 2024. godini vidljiv je blagi pad u odnosu na 2023., no broj dolazaka i dalje je značajno viši nego na početku promatranog razdoblja, a trend oporavka se nastavlja i u 2025. Ovakav trend upućuje na stabilnu potražnju.

Ukupno gledano, struktura dolazaka potvrđuje da je turistički promet destinacije izrazito oslonjen na komercijalni smještaj te da se razvija postupno, dok je doprinos nekomercijalnog smještaja marginalan. Ovakva kretanja upućuju na potrebu za planskim jačanjem komercijalne ponude, produženjem turističke sezone i razvojem proizvoda koji će potaknuti dolaske izvan ljetnih mjeseci.

Godina	Domaći gosti			Strani gosti		
	Dolasci	Noćenja	Udio domaćih dolazaka	Dolasci	Noćenja	Udio stranih dolazaka
2021.	595	1.629	28 %	1.536	7.869	72 %
2022.	518	1.757	22 %	1.834	8.974	78 %
2023.	682	2.275	25 %	2.066	9.462	75 %
2024.	616	2.081	25 %	1.809	9.525	75 %
2025.	651	1.273	26 %	1.862	9.234	74 %

Tablica 6. Dolasci i noćenja domaćih i stranih gostiju

Graf 2. Struktura stranih dolazaka u 2025.

Struktura stranih dolazaka u 2025. godini pokazuje jasnu koncentraciju turističke potražnje na nekoliko ključnih tržišta. Najveći udio stranih dolazaka ostvaren je s njemačkog tržišta, koje čini 41 % stranih dolazaka. Slijede Austrija i Italija i Poljska, koje s Njemačkom čine temeljnu skupinu emitivnih tržišta s udjelom od više od 70 % u ukupnim stranim dolascima. Visoki udjeli dolazaka iz ovih zemalja rezultat su zemljopisne blizine, dobre prometne povezanosti i tradicionalno snažnih veza s destinacijama u Hrvatskoj. Ova srednjoeuropska tržišta predstavljaju stabilnu bazu turističke potražnje.

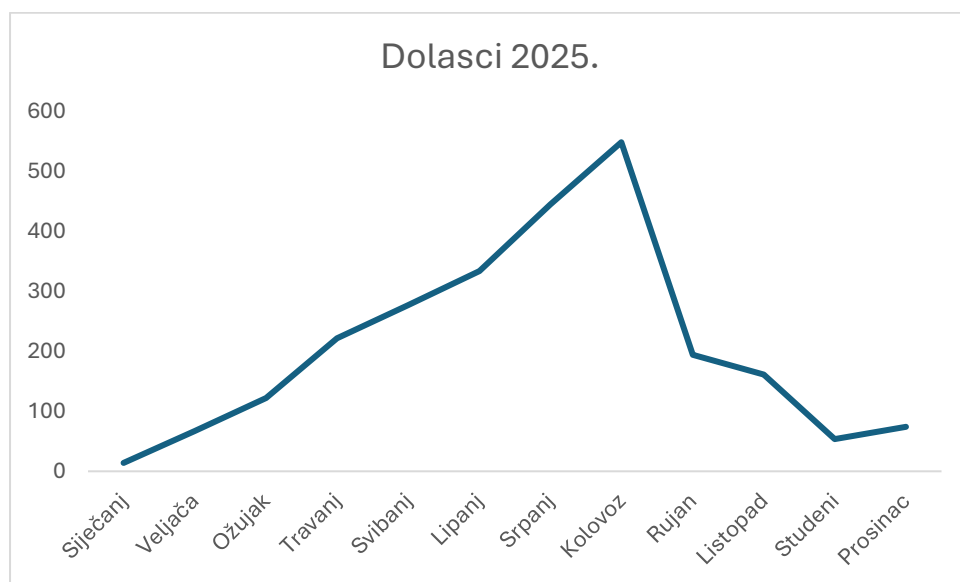
Osim navedenih zemalja, evidentiran je veći broj država s vrlo malim pojedinačnim udjelima, što upućuje da je nešto manje od 30 % tržišta jako fragmentirana. Takva struktura smanjuje ovisnost o jednom tržištu, ali istovremeno naglašava potrebu za jasnijim fokusom promotivnih aktivnosti i ciljanjem tržišta s najvećim razvojnim potencijalom.

Ukupno gledano, struktura stranih gostiju u 2025. godini potvrđuje da se turistička potražnja dominantno oslanja na srednjoeuropska i susjedna tržišta, dok udaljenija tržišta imaju marginalan značaj. Za daljnji razvoj turizma preporučuje se zadržavanje snažne prisutnosti na ključnim tržištima (Njemačka, Italija, Austrija) uz istodobno postupno širenje aktivnosti

prema tržištima s umjerenim, ali stabilnim rastom.

Prosječna duljina boravka u Općini Jelenje u 2025. godini iznosila je 4,2 noći. Na ovu vrijednost malo utječu dulji boravci u nekomercijalnom smještaju.

Turizam u Jelenju ima obilježja izražene sezonalnosti. Najveći dio dolazaka ostvaren je tijekom ljetnih mjeseci, pri čemu su srpanj i kolovoz mjeseci s najvećim intenzitetom turističkog prometa na koje otpada 36 % ukupnih dolazaka. Razdoblje od lipnja do rujna obuhvaća 60 % tj. većinu ukupnih dolazaka u 2024. godini, a u tom razdoblju dominiraju strani gosti, što je u skladu s općim sezonskim obrascima turističke potražnje u Hrvatskoj.. Najmanji broj dolazaka zabilježen je u zimskim mjesecima, osobito u siječnju i veljači, kada je turistička aktivnost minimalna. Sve ovo potvrđuje snažnu koncentraciju turističke aktivnosti u relativno kratkom dijelu godine i ograničenu razinu izvansezonskog prometa.

Graf 3. Dolasci po mjesecima u 2025.

Ovakav obrazac duljine boravka i sezonalnosti upućuje na postojanje prostora za razvoj turističkih proizvoda koji bi potaknuli dulje boravke i ravnomjerniju raspodjelu dolazaka tijekom godine, osobito u proljetnom i jesenskom razdoblju, kako bi se smanjila sezonalnost i povećala iskorištenost postojećih kapaciteta.

Na temelju ostvarenog broja komercijalnih noćenja u 2025. godini (9.513 noćenja) i raspoloživih komercijalnih smještajnih kapaciteta (231 stalni krevet), može se zaključiti da je godišnja popunjenost komercijalnog smještaja 11 % što je nisko te upućuje na značajan neiskorišteni kapacitet i izraženu sezonalnost turističkog prometa.

S obzirom na ograničene kapacitete i strukturu ponude, razvojni potencijal Jelenja leži i u jačoj integraciji u turistički sustav Riječkog prstena i Kvarnera, kroz zajedničke promotivne aktivnosti, izletničke proizvode i komplementarnu ponudu, uz poseban naglasak na održivost, očuvanje prostora i lokalnog identiteta.

Zaključno možemo ustvrditi da turizam u Jelenju trenutačno ima obilježja destinacije s izraženom dominacijom nekomercijalnog smještaja i relativno malim tržišno orijentiranim kapacitetima. Iako turistički promet bilježi rast u odnosu na 2021. godinu, struktura ponude i potražnje ukazuje na potrebu za planskim razvojem turizma.

Razvojni potencijal leži u jačanju kvalitete komercijalnog smještaja, diversifikaciji turističkih proizvoda, produženju sezone te boljoj integraciji Jelenja u širi turistički sustav Kvarnera.

UGOSTITELJSKA PONUDA

Ugostiteljsku ponudu Općine Jelenje čini manji broj ugostiteljskih objekata, pretežito koncentriranih u naselju Dražice i okolnim središnjim zonama općine. U usporedbi s većim i turistički razvijenijim destinacijama riječkog prstena, ugostiteljska scena Jelenja je skromnog opsega i izrazito lokalno orijentirana.

Ugostiteljsku ponudu Jelenja čine sljedeće kategorije objekata:

Restorani i objekti s ponudom jela

- Pizza & grill Spiza
- Bistro „Rječina“

Ovi objekti nude jednostavna jela, pizze i grill ponudu te imaju primarno funkcionalnu ulogu u svakodnevnoj prehrani lokalnog stanovništva.

Pizzerije

- Pizza & grill Spiza
- Pizza cut „Leon“

Uloga pizzeria u turističkom smislu ostaje ograničena zbog nedostatka tematske ili lokalno interpretirane gastronomske ponude.

Caffe barovi

- Caffe bar „Max“
- Caffeteria „M&B“
- Caffe bar „Cooper“
- Caffe bar „Klub“

Caffe barovi čine najzastupljeniji oblik ugostiteljskih objekata u Općini Jelenje te predstavljaju ključna društvena okupljališta lokalne zajednice. Njihova ponuda temelji se gotovo isključivo na pripremi i usluživanju pića, uz povremenu ponudu jednostavnih zalogaja.

STRUKTURNA OBILJEŽJA UGOSTITELJSKE PONUDE

Ugostiteljska ponuda Općine Jelenje obilježena je ograničenim brojem objekata, među kojima prevladavaju caffe barovi i pizzerije. U ponudi gotovo u potpunosti izostaju klasični restorani s cjelovitom gastronomskom ponudom, što upućuje na skroman stupanj kulinarske raznolikosti. Postojeći ugostiteljski sadržaji primarno su usmjereni na potrebe lokalnog stanovništva, dok je njihova povezanost s turističkim resursima i potencijalima destinacije slaba i nedovoljno razvijena. Većina ugostiteljskih objekata otvorena je tijekom cijele godine, no to je rezultat stabilne lokalne potražnje, a ne razvijenog turističkog prometa.

Ugostiteljstvo u Jelenju trenutačno ne djeluje kao generator turističke potrošnje niti kao nositelj identiteta destinacije.

Unatoč tome, postojeći objekti predstavljaju osnovnu infrastrukturu na kojoj se, uz plansko

usmjeravanje, može graditi kvalitetnija i sadržajnija ponuda u skladu s razvojnim ciljevima destinacije.

GASTRONOMSKA TRADICIJA JELENJA

Gastronomska tradicija Općine Jelenje dio je šireg kulturnog i povijesnog prostora Grobnišćine te se temelji na jednostavnoj, ruralnoj kuhinji prilagođenoj planinskom i zaobalnom okruženju. Prehrana je tradicionalno bila utemeljena na lokalno dostupnim namirnicama i sezonalnosti, uz naglasak na zasitna i funkcionalna jela.

Najprepoznatljiviji gastronomski simbol Jelenja i Grobnišćine su palenta kompirica i grobnički sir. Brašno za palentu kompiricu tradicionalno se melje u Gašparovom mlinu u Martinovom selu, čime se gastronomija izravno povezuje s vrijednom kulturno-povijesnom baštinom Općine Jelenje. Ova jela predstavljaju temelj lokalnog identiteta te su prepoznata i kroz manifestacije poput Festivala palente i sira.

Osim navedenog, tradicionalnu prehranu ovoga područja obilježavaju i raznovrsna jela na žlicu, poput maneštri od kupusa ili repe s dodatkom mahunarki. Zastupljeni su i domaće kobasice te drugi mesni proizvodi, kao i jednostavna, ali hranjiva jela temeljena na krumpiru i žitaricama, koja odražavaju prilagodbu prehrane lokalnim klimatskim i životnim uvjetima. Unatoč jasno prepoznatljivoj gastronomskoj tradiciji, ona trenutačno nije sustavno integrirana u ugostiteljsku ponudu Općine Jelenje. Ne postoje restorani koji kontinuirano nude tradicionalna jela niti jasna interpretacija lokalne kuhinje kroz jelovnike ili gastro-programe.

RAZVOJNI POTENCIJAL GASTRONOMSKE BAŠTINE

Gastronomska tradicija Jelenja predstavlja vrijedan, ali još uvijek nedovoljno iskorišten resurs u razvoju destinacije. Sustavnijim uključivanjem autohtonih jela, lokalnih proizvoda i tradicijskih priča u ugostiteljsku ponudu može se značajno ojačati autentičnost doživljaja, produžiti zadržavanje posjetitelja te diferencirati Jelenje u odnosu na okolne destinacije. Takav pristup ujedno otvara prostor za poticanje razvoja manjih, lokalno utemeljenih ugostiteljskih koncepata koji bi se oslanjali na identitet i posebnosti područja. Razvoj gastronomije u Jelenju trebao bi biti usmjeren na kvalitetu i autentičnost, a ne na kvantitativno širenje ponude, u skladu s prostornim ograničenjima i načelima održivog upravljanja destinacijom.

TURISTIČKI RESURSI

UVOD

Resursna osnova Općine Jelenje predstavlja temelj za oblikovanje buduće turističke ponude i razvoj održive destinacije. Jelenje se smjestilo između Grobničkog polja i planinskog masiva Obruč, u zoni koja povezuje Kvarnerski zaljev s Gorskim kotarom. Takav položaj stvara raznolike pejzažne i klimatske cjeline te omogućava razvoj selektivnih i održivih oblika turizma, utemeljenih na prirodnim i kulturnim vrijednostima prostora. U nastavku se resursna osnova Općine Jelenje prikazuje kroz pregled prirodnih resursa, kulturno-povijesne baštine, događanja te sportskih i rekreacijskih sadržaja koji zajedno čine temelj za oblikovanje održive turističke ponude.

PRIRODNI RESURSI

Prostor Općine Jelenje obilježava raznolik prirodni krajolik koji obuhvaća planinske masive, šumske ekosustave i riječne doline. Područje se nalazi u prijelaznoj zoni između Gorskog kotara i Hrvatskog primorja, što se očituje u geomorfološkim, klimatskim i biološkim značajkama prostora. Reljef je pretežno krški, s izraženim vrtačama, ponikvama, ponorima i speleološkim objektima, dok rijeka Rječina sa svojim pritocima oblikuje značajan prirodni i krajobrazni element južnog dijela općine. Planinski masiv Grobničkih Alpi, s vrhovima Obruča, Fratra i Paklenog, čini prirodnu okosnicu prostora i nositelj je najveće koncentracije prirodnih vrijednosti. Popularni naziv Grobničke Alpe vezan je uz zimski izgled bijelih vapnenačkih vrhova Obručeve skupine, koji pod snijegom podsjećaju na alpski krajolik, dok sama planina Obruč predstavlja prijelazno područje između submediteranskih i kontinentalno-planinskih prirodnih obilježja.

Zbog visoke razine očuvanosti i bioraznolikosti, značajan dio područja Jelenja uključen je u sustav zaštite prirode kroz ekološku mrežu Natura 2000.

PODRUČJA NATURA 2000

Na području Općine Jelenje nalazi se više područja uključenih u ekološku mrežu Natura 2000, koja štite najvrjednija staništa i vrste planinskog, šumskog, riječnog i podzemnog okoliša. Ta područja čine temelj očuvanja bioraznolikosti općine te definiraju okvir za planiranje korištenja prostora i razvoj aktivnosti u skladu s načelima održivog upravljanja.

U ekološku mrežu Natura 2000 na području Općine Jelenje uključena su sljedeća područja:

- HR2000658 Rječina – obuhvaća tok rijeke Rječine i njezine pritoke, s važnim staništima za bjelonogog raka (*Austropotamobius pallipes*), potočnu pastrvu i vodozemce.
- HR2000643 Obruč – visoko planinsko područje s očuvanim šumskim i travnjačkim staništima, uključujući reliktnu zajednicu bukve i crnog bora te planinske livade bogate endemskim vrstama.
- HR2000639 Pakleno – područje planinskih i šumskih zajednica s visokim stupnjem prirodne očuvanosti.

- HR2000642 Mudna dol – značajno krško područje s raznolikim šumskim ekosustavima i izraženim geomorfološkim oblicima.
- HR2000640 Borovica–Ceclja – šumski kompleks s dominantnim crnim borom i staništima rijetkih biljnih vrsta.
- HR2000641 Zapodi–Podplanina – područje očuvanih travnjaka i šumskih rubova važno za očuvanje bioraznolikosti i migracijske koridore divljih životinja.
- HR2000659 Speleološki lokaliteti (Vela špilja u Krugu, Sojkina jama i Špilja kraj potoka Zala) – podzemni sustavi od nacionalnog značaja s vrijednim speleološkim i biološkim obilježjima.

Navedena područja obuhvaćaju veći dio planinskog i prirodno najvrednijeg prostora Općine Jelenje. Aktivnosti unutar tih područja planiraju se i provode uz poštivanje propisanih mjera zaštite, s posebnim naglaskom na očuvanje staništa i kontrolirani razvoj rekreacijskih i edukativnih sadržaja.

Prostornim planom Primorsko-goranske županije predložena su dodatna područja za zaštitu, što upućuje na visoku razinu prepoznate prirodne vrijednosti prostora. Kao područja predviđena za zaštitu navode se: Pakleno, Brgudac, Borova draga (Borovica), Mudna dol, Kacaj, ponikva Ceclje, ponikva Veliko Snježno, planina Obruč i kanjon i udolina Rječine.

GROBNIČKE ALPE

Grobničke Alpe čine središnji planinski masiv Općine Jelenje i prirodnu okosnicu njezina prostora. Smještene između Grobničkog polja i visoravni Gorskog kotara, predstavljaju prijelazno područje između primorskog i kontinentalnog kraja.

Grobničke Alpe poznate su po svojoj iznimnoj prirodnoj raznolikosti i očuvanosti. Na relativno malom prostoru izmjenjuju se krške šume bukve i crnog bora, planinske livade s endemskim biljem, te kamenite zone koje podsjećaju na visoke Dinaride. Na ovom području obitavaju brojne vrste ptica grabljivica, divokoze i rijetki biljni endemi poput runolista i grobničke perunike. Područje se odlikuje visokom razinom bioraznolikosti. Grobničke Alpe imaju važnu ulogu u očuvanju prirodne baštine i razvoju planinarskih i rekreacijskih aktivnosti.

PLANINSKI MASIV OBRUČ

Planinski lanac Obruča i Fratra čini prirodnu granicu između Gorskog kotara i Kvarnera. Obruč je najviši vrh (1377 m) cijeloga masiva popularno zvanog »Grobničke Alpe«. Oko Obruča mogu se susresti divokoze, a na vrhu je prirodno stanište runolista. Zahvaljujući visini, s vrha se pruža osobit vidik na sjeverni Jadran, Kastavštinu, Grobinštinu, Učku i Pakleno. Područje planinskog masiva Obruča je zaštićeno u sklopu mreže Natura 2000 zbog prisutnosti reliktnih zajednica bukve i crnog bora. Masiv Obruča važan je i kao stanište divokoza i drugih planinskih vrsta, dok postojeće planinarske staze i planinarski dom Hahlić omogućuju pristup prostoru uz ograničen i kontroliran utjecaj na okoliš. Zbog visoke osjetljivosti prirodnih vrijednosti, sve aktivnosti na ovom području planiraju se u skladu s propisanim mjerama zaštite i načelima održivog upravljanja.

PODRUČJE MUDNA DOL I PAKLENO

Ova dva planinska područja, povezana s masivom Obruča, obiluju šumama bukve, jele i smreke te brojnim planinskim izvorima. Mudna dol posebno je vrijedna zbog očuvanih šumskih zajednica i brojnih vrtača, dok je Pakleno poznato po strmim stjenovitim padinama i prirodnim vidikovcima. Oba su područja uključena u ekološku mrežu Natura 2000 i pružaju mogućnosti za razvoj planinarskog i rekreacijskog turizma uz edukativne sadržaje o flori i fauni.

ŠUMSKI KOMPLEKSI BOROVICA, CECLJA I PODPLANINA

Šumski kompleksi Borovica, Ceclja i Podplanina predstavljaju ekološki značajne i prostorno povezane šumske cjeline na području Općine Jelenje. Borovica obuhvaća udolinu potoka Borovišćice, nazvanu prema prisutnosti autohtone šume crnog bora (*Pinus nigra*) koja prekriva njezine zapadne padine i čini rijedak i vrijedan primjer očuvane prirodne šumske zajednice. Područje Ceclje odnosi se na ponikvu smještenu u dubokim šumskim predjelima sjeveroistočno od vrha Fratra, obilježenu izraženim krškim oblicima i stabilnim šumskim mikroklimatskim uvjetima.

Podplanina se prostire u obliku šumskog pojasa koji povezuje planinske i riječne ekosustave, čime ima važnu ulogu u očuvanju biološke povezanosti prostora. U ovim šumama prevladavaju zajednice crnog bora, bukve i hrasta medunca, koje čine stanište brojnih životinjskih vrsta, uključujući srne, divlje svinje, lisice, kune i ptice grabljivice.

VRHOVI GROBNIČKIH ALPI

Vrhovi Grobničkih Alpi čine prepoznatljivu planinsku siluetu Jelenja i važan su element njegovog prirodnog identiteta. Najviši i najistaknutiji vrhovi masiva su Obruč (1.377 m), Fratar (1.358 m), Pakleno (1.340 m) i Osoje (1.338 m), koji se odlikuju krškim reljefom, stjenovitim grebenima i prostranim planinskim livadama. Većina ovih vrhova i pripadajućih padina uključena je u ekološku mrežu Natura 2000 zbog očuvanih šumskih i travnjačkih staništa te prisutnosti rijetkih i endemskih biljnih i životinjskih vrsta.

Niži i srednje visoki vrhovi, poput Grleša, Gornika, Suhog vrha, Sljemena, Trstenika, Štulca, Dnića, Vidalja, Ćunine glave, Nebesa i Hahlića, tvore razgranatu planinsku cjelinu s velikom raznolikošću mikroreljefa i staništa. Ta područja obilježavaju mješovite šume bukve, crnog bora i drugih autohtonih vrsta, travnjaci tradicionalno korišteni za ispašu te brojni krški oblici poput ponikvi i dolaca. Zbog relativno dobre pristupačnosti i postojećih planinarskih staza, ovi vrhovi imaju važnu ulogu u rekreacijskom korištenju prostora.

Planinarske aktivnosti na vrhovima Grobničkih Alpi odvijaju se uglavnom duž označenih staza koje povezuju planinarski dom Hahlić s okolnim vrhovima. U kontekstu upravljanja destinacijom, vrhovi Grobničkih Alpi predstavljaju ključni resurs za razvoj planinarskog i rekreacijskog turizma, uz nužnost očuvanja prirodnih vrijednosti, krajobraza i ekološke povezanosti cijelog masiva.

KANJON RJEČINE

Kanjon Rječine jedno je od najimpresivnijih prirodnih obilježja Općine Jelenje. Rječina izvire u blizini sela Kukuljani i svojim dubokim i uskim koritom vijuga prema Rijeci, tvoreći niz

slapova, brzaca i šljunčanih dolina. Okolni teren prekriven je gustim šumama i staništima rijetkih biljnih vrsta, među kojima su endemične orhideje i ljekovite trave. Kanjon je omiljeno odredište planinara i fotografa te nudi izniman potencijal za razvoj edukativnih i interpretacijskih staza u okviru održivog turizma.

SPELEOLOŠKI LOKALITETI

Područje Jelenja iznimno je bogato speleološkim objektima – Vela špilja u Krugu, Sojkina jama i Špilja kraj potoka Zala najpoznatiji su lokaliteti. Ove špilje i jame posjeduju jedinstvene geološke oblike te podzemne ekosustave s rijetkim beskralježnjacima. Speleološki turizam moguć je isključivo kroz vođene i kontrolirane obilaske te interpretacijske programe u suradnji s nadležnim institucijama i lokalnim planinarskim društvima.

FLORA I FAUNA

Flora Općine Jelenje obuhvaća više biogeografskih zona, od submediteranskih biljnih zajednica u nižim predjelima do planinskih i subalpskih zajednica u višim dijelovima Grobničkih Alpi. Takav raspon staništa rezultira iznimno bogatom i raznolikom florom, uključujući brojne endemske, rijetke i zaštićene biljne vrste karakteristične za krška i planinska područja prijelazne zone između Gorskog kotara i Kvarnera.

Među značajnijim biljnim vrstama i skupinama zabilježenima na području Jelenja nalaze se: orhideje, grobnička perunika (*Iris croatica*), ilirska perunika, piramidalni zvončić (*Campanula pyramidalis*), trščanski karanfil (*Dianthus tergestinus*), liburnijski karanfil, planinski klinčić, runolist (*Leontopodium alpinum*), mrežasta lukica (*Allium victorialis*), zvjezdasti ljiljan, planinska kadulja, bijeli božur (*Paeonia officinalis*), šafrani, žuta krška zečina, uskolisni dimak, uskolisno zvonce, krški vrisak, trocvjetna mlječika, ilirska očanica, skopolijeva gušarka, kitaibelov pakujac, uskolisna šašika, liburnijska (cjelolatična) žutilovka, uskolisna žutilovka, ilirska prženica, hajnaldova nevesika, purpurna žućica, prizemni ušljivac, kao i brojne vrste šumskih paprati i mahovina.

U višim planinskim dijelovima prisutne su reliktno zajednice crnog bora i bukve, dok su kanjoni, livade i rubni šumski prostori osobito bogati cvjetnim vrstama, uključujući šafrane, orhideje i druge osjetljive biljne zajednice.

Fauna Jelenja tipična je za prijelazno područje između Gorskog kotara i Kvarnera. Na ovom području obitavaju srne, jeleni, divlje svinje, lisice, zečevi, kune, jazavci, čagljevi, medvjedi, vukovi, risovi i divokoze. Od ptica su prisutne brojne grabljivice i šumske vrste, uključujući škanjce mišare, jastrebove, sokolove, sove, velikog tetrijeba i šojke. Očuvanost planinskog prostora potvrđuje i prisutnost velikih sisavaca i zvijeri karakterističnih za prijelazno područje između primorja i Gorskog kotara, što dodatno naglašava potrebu odgovornog upravljanja posjećivanjem prirode.

Rijeka Rječina i njezini pritoci predstavljaju važno stanište za bjelonogog raka (*Austropotamobius pallipes*) i potočnu pastrvu, što dodatno potvrđuje visoku prirodnu vrijednost riječnih i vlažnih staništa na području Općine Jelenje. Očuvanje ovakve razine bioraznolikosti predstavlja jedno od ključnih polazišta za planiranje turističkih aktivnosti na području Općine Jelenje.

KULTURNO-POVIJESNI RESURSI

Kulturni resursi Općine Jelenje obuhvaćaju materijalnu i nematerijalnu baštinu te kulturne prakse i događanja koja oblikuju identitet prostora i predstavljaju osnovu za razvoj kulturno-doživljajnih sadržaja, uz očuvanje autentičnosti i poštivanje režima zaštite.

MATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA

Jelenje ima dugu i slojevitú povijest naseljenosti, što potvrđuju brojni arheološki nalazi – od liburnskih gradina do ostataka rimskog Liburnijskog limesa u okolici Lukeža i Podkilavca. Ti lokaliteti svjedoče o važnosti ovog prostora kao dodirnog područja primorja i planinskog zaleđa te o dugom kontinuitetu naseljenosti.

Jelenje ima jedno zaštićeno kulturno dobro na nacionalnoj razini koje je u Registru kulturnih dobara, a to je crkva sv. Mihovila Arkandela. Osim kulturnog dobra upisanog u Registar, prostornim planom su evidentirana i kulturna dobra i cjeline lokalnog značaja koja se štite kroz uvjete očuvanja i gradnje:

- Arheološka baština: Donje Jelenje – prapovijesna gradina, Gradišće – Zahum (Podhum), prapovijesna gradina i Veli Brig – Željezna vrata, limes.
- Povijesne graditeljske cjeline (seoska naselja): Lukeži, Trnovica, Drastin
- Povijesne građevine: grobna kapela sv. Roka, neogotička kapelica u Kukuljanima, željezni most preko Rječine u Trnovici
- Memorijalna baština: Podhum – spomen groblje
- Tradicijsko graditeljstvo i etnološki lokaliteti: etno zona Baštijani, mlin u Trnovici, kuća Zakarija i mlin u Lukežima, mlinovi u Martinovom Selu i dvije kuće u Podhumu.

ARHEOLOŠKA BAŠTINA

LIBURNIJSKI LIMES (RIMSKI ZIDOVI CLAUSTRA ALPIUM IULIARUM)

Na području Općine Jelenje nalaze se značajni ostaci kasnoantičkog obrambenog sustava Claustra Alpium Iuliarum, izgrađenog između 3. i 5. stoljeća radi zaštite sjevernih prilaza Italiji. Sustav se prostirao od područja današnje Rijeke do Baške grupe u Sloveniji te se sastojao od kamenih zidova, kula, utvrda i tvrđava, prilagođenih konfiguraciji terena. Jelenjski segment claustra proteže se zapadnim rubom Grobničkog polja, sjeverno od Rijeke. Prema povijesnim izvorima, još u prvoj polovici 19. stoljeća tragovi zida bili su vidljivi na širem području, uključujući i samo naselje Jelenje, no danas su zbog kasnije izgradnje očuvani samo pojedini dijelovi. Ostaci se na terenu očituju kao kameni humci širine do tri metra i visine mjestimice veće od jednog metra, a pojedine dionice istraživane su tijekom 1960-ih godina i još su uvijek prepoznatljive u prostoru.

Zid je pratio prirodnu konfiguraciju terena, spuštajući se u doline i zatvarajući lako prohodne pravce, a karakteriziraju ga kvadratni istaci s unutarnje strane, vjerojatno namijenjeni drvenim konstrukcijama za stražarske staze i osmatračnice. Najvidljiviji ostaci nalaze se u blizini crkve sv. Mihovila Arkandela i lokaliteta Kaštelina te se mogu pratiti prema područjima Čelo, Rebar i Kuk, gdje su očuvane ruševine kula.

Iako su pješačke staze uz ostatke claustre danas uglavnom neuređene, ovaj arheološki lokalitet predstavlja vrijedan kulturno-povijesni resurs s potencijalom za razvoj interpretacijskih sadržaja, tematskih pješačkih ruta i vođenih obilazaka, uz poštivanje konzervatorskih smjernica i načela održivog upravljanja.

Na području Općine Jelenje evidentirani su i ostaci Rupnikove linije, fortifikacijskog sustava iz razdoblja između dva svjetska rata. Njihova prisutnost svjedoči o kontinuiranoj strateškoj važnosti prostora i nadopunjuje vojno-povijesni kontekst područja.

Arheološke zone i lokaliteti na području Općine Jelenje su još i prapovijesne gradine u Donjem Jelenju i Gradišću (Podhum).

SAKRALNA BAŠTINA

CRKVA SV. MIHOVILA ARKANĐELA

U središtu naselja Jelenje nalazi se crkva sv. Mihovila Arkanđela, zaštićeno kulturno dobro Republike Hrvatske i najvrjedniji sakralni objekt na području Općine Jelenje. Smještena na uzvisini Gorica i okružena zidom nekadašnjeg groblja, crkva dominira krajolikom i predstavlja jedno od ključnih identitetskih obilježja prostora.

Crkva potječe iz 15. stoljeća, a kroz povijest je više puta dograđivana i obnavljana, osobito tijekom 18. i 19. stoljeća. Gradnja nove crkve započela je 1812. godine, a dovršena 1821., dok je današnji izgled rezultat niza kasnijih zahvata i obnove provedene 2003. godine. Građevina je oblikovana kao jednobrodna crkva s istaknutim zvonikom na pročelju i pravokutnim svetištem.

Unutrašnjost crkve čuva vrijedne drvene oltare i kip sv. Mihovila Arkanđela, zaštitnika mjesta, koji se tradicionalno prikazuje u borbi protiv zla. Blagdan sv. Mihovila, koji se obilježava 29. rujna, ima snažnu vjersku, društvenu i kulturno-turističku dimenziju te se povezuje s prigodnim manifestacijama, izložbama i koncertima, čime crkva dobiva aktivnu ulogu u kulturnom životu i turističkoj ponudi Općine Jelenje.

CRKVA SV. MAKSIMILIJANA KOLBEA

U obližnjem Podhumu nalazi se suvremena Crkva sv. Maksimilijana Kolbea, izgrađena krajem 20. stoljeća, koja simbolizira duhovnu obnovu zajednice i sjećanje na žrtve ratova. U tom području nalazi se Spomen-groblje žrtvama Drugog svjetskog rata, memorijalno mjesto tišine i pijeteta, koje je evidentirano kao memorijalno područje lokalnog značaja.

Na području Jelenja nalazi se i grobna kapela Sv. Roka, kraj 19. st. (jednostavna pravokutna kapelica sa zvonom na preslicu nad pročeljem, naknadno neprikladno adaptirana) i neogotička kapelica u Kukuljanima, u središtu naselja.

TRADICIJSKO GRADITELJSTVO

GAŠPAROV MLIN U MARTINOVOM SELU

Najpoznatiji primjer tradicijskog graditeljstva i obnove kulturne baštine jest Gašparov mlin u Martinovom Selu. Ovo je jedan od rijetkih aktivnih mlinova u Hrvatskoj u kojem se već više od četiri stoljeća, uz pogon vode Rječine, na tradicionalan način melju pšenica i kukuruz.

Mlin datira iz 17. stoljeća i bio je u funkciji sve do sredine 20. stoljeća. Obnovom mlinskih kola 2018. i 2019. godine očuvana je vrijedna kulturna baština, a mlin danas funkcionira kao

interpretacijski centar mlinarstva i lokalnog načina života. Posjetitelji mogu vidjeti originalne dijelove mlinarskog mehanizma i sudjelovati u interpretacijskim radionicama.

U njegovoj okolini nalaze se ostaci brojnih manjih mlinova, stupa i pilana koji zajedno čine povijesni krajolik doline Rječine te potencijalnu tematsku rutu „Put mlinova Rječine“, koja bi povezivala prirodne i kulturne elemente kroz doživljajnu i edukativnu ponudu.

ZAVIČAJNI MUZEJ JELENJA

Na svega nekoliko metara od Gašparovog mlina u Martinovom selu, u prizemlju starinske niske katnice, smješten je Zavičajni muzej Općine Jelenje. Bogata etnografska zbirka s eksponatima od konca XIX. do polovice prošlog stoljeća svjedoči o zanimljivoj i bogatoj grobničkoj povijesti. Muzej je otvoren 2007. godine, a u njemu se nalazi nekoliko stotina izložaka. U muzeju su uređene starinska spavaća soba i kuhinja, kakve su na Grobnišćini bile u 18. stoljeću. Zbirka obuhvaća namještaj, odjeću, alate i predmete svakodnevice te prikaze tradicijskog stanovanja.

KOVAČIJA

U Dražicama se nalazi stara kovačija, jedna od ukupno tri koje su nekada tu postojale. I nakon 90 godina u toj se kovačnici još uvijek po narudžbi kuju brojni uporabni predmeti od željeza i obavljaju sitni popravci. Kovačija predstavlja primjer očuvanog tradicijskog zanata. Posjetitelji mogu svjedočiti procesu oblikovanja metala i upoznati se s alatima i tehnikama koje su bile temelj lokalnog gospodarstva. Radionica funkcionira kao interpretacijski centar zanatske baštine te doprinosi očuvanju kulturnog identiteta grobničkog kraja. S vremenom se u kovačnici skupilo mnoštvo starih kovanih predmeta.

Prostorni plan Općine Jelenje spominje i sljedeće etnozone i etnospomenike: etnozona Baštijani, mlin u Trnovici, mlin i kuću Zakarija u Lukežima, mlin u Martinovom Selu i dvije kuće u Podhumu.

MEMORIJALNA BAŠTINA

MEMORIJALNI KOMPLEKS PODHUM

Spomen-područje posvećeno civilnim žrtvama Drugog svjetskog rata. U mjestu Soboli, na memorijalnom groblju i spomen-području, 1970. godine podignut je dojmljiv spomenik s 91 štitom u znak sjećanja na 91 mještana Podhuma koje su 12. srpnja 1942. godine strijeljali talijanski fašisti.

RURALNE CJELINE UZ RJEČINU

Ruralni ambijenti naselja Kukuljani, Martinovo Selo, Lukeži, Trnovica, Podkilavac, Podhum i Drastin čuvaju vrijedne primjere tradicijske kamene arhitekture s gustim sklopovima kuća, konoba i dvorišta ograđenih suhozidima. Ove cjeline imaju status lokalnih kulturno-krajobraznih vrijednosti te se nalaze pod preventivnom zaštitom zbog očuvanih elemenata tradicijskog graditeljstva i prostorne strukture naselja. Špine (javne pipe) i šterne (cisterne/bunari) povijesni su izvori vode na području Jelenja, dok je Perilo na Rječini lokacija za pranje robe.

Naselja uz gornji tok rijeke Rječine razvijala su se od 16. do 19. stoljeća prvenstveno zahvaljujući mlinovima, stupama i pilanama građenima na riječnom toku i njegovim pritocima. Ta su mlinarska sela činila funkcionalnu i gospodarsku cjelinu, oslonjenu na korištenje vodene snage, a njihov razvoj snažno je oblikovao današnji krajobraz i naseljsku matricu. Većina mlinova uništena je u poplavama ili je napuštena nakon Drugoga svjetskog rata, kada započinje i postupna devastacija tradicijskog graditeljstva i ambijenta.

Kukuljani su posljednje naselje na gornjem toku Rječine, smješteno na njezinoj desnoj obali. Zajedno s Trnovicom, povijesno je pripadala Kastavskoj gospoštiji. Nekadašnji mlinovi u Kukuljanima napušteni su u prvoj polovici 20. stoljeća, a danas su očuvani tek njihovi fragmenti i tragovi riječnih jazova. U 19. i početkom 20. stoljeća jezgra naselja dobiva poluurbani karakter izgradnjom građanskih kuća s tipskom dekoracijom pročelja, dok središnji prostor naglašava neogotička kapelica.

Lukeži su zbijeno naselje s karakterističnim primorskim kamenim kućama s dvoslivnim krovovima pokrivenima kupom kanalicom. Unutar naselja očuvana je presvođena ulica – „volta“, a među značajnijim povijesnim građevinama ističu se stari mlin te kuća obitelji Zaharija iz 1645. godine.

Trnovica se razvila na desnoj obali Rječine, a stanovništvo se u prošlosti pretežito bavilo stolarskim zanatom i mlinarenjem. Posljednji mlin i stupa radili su još u prvoj polovici 20. stoljeća, a u mjestu je u to vrijeme djelovala i vodena turbina za proizvodnju električne energije. Iako je dio ambijenta narušen kasnijim pregradnjama, osnovna prostorna struktura naselja i dalje je prepoznatljiva.

Drastin je slikovito naselje smješteno na zavoju Rječine, gotovo poput poluotoka okruženog vodom s tri strane. Gusto zbijena struktura naselja odvojena je od obala rijeke vrtovima, a jedina unutarnja komunikacija je ulica na koju se otvaraju pročelja kuća s karakterističnim primorskim „skodima“ i vanjskim kamenim stubištima. Od 17. stoljeća u Drastinu se grade mlinovi, stupe i pilane, a u 18. stoljeću dio stupića koristi se i za trenje duhana, djelatnost koja je bila gospodarski značajna sve do početka industrijske prerade duhana u 19. stoljeću. Početkom 20. stoljeća velika poplava uništila je drastinski jaz i dotrajale mlinove.

Martinovo Selo osnovano je u 17. stoljeću, a ime duguje obitelji Martina Juretića. Naselje je poznato po dijelom očuvanom tradicijskom ambijentu u kojem su dominirali mlinovi i pilane, kao i po stolarskom zanatu koji se na širem području Grobnišćine zadržao do novijeg vremena. Pilana na vodeni pogon radila je sve do sedamdesetih godina 20. stoljeća, a Gašparov mlin jedini je mlin na području općine koji je obnovljen i očuvan.

Konzervatorskim evidentiranjem iz 1966. godine zabilježeni su preostali mlinski uređaji i građevine uz Rječinu, od kojih je većina u međuvremenu propala. Ipak, sačuvana dokumentacija predstavlja vrijedan izvor za proučavanje tradicijskih načina korištenja vodene snage i specifičnih graditeljskih oblika ovoga kraja. Očuvanjem preostalih građevina i graditeljskih cjelina moguće je zadržati povijesnu sliku naselja i kulturnog krajolika, uključujući i urbane elemente nastale početkom 20. stoljeća, poput građanskih kuća s dekoriranim pročeljima ili željeznog mosta u Trnovici kao primjera industrijskog graditeljstva.

GROBNIČKE MLIKARICE I TRG MLIKARICE

Grobničke mlikarice bile su žene s Grobnišćine koje su sve do sredine 20. stoljeća svakodnevno pješice nosile mlijeko iz sela u riječko urbano područje, opskrbljujući grad

svježim mlijekom i mliječnim proizvodima. Njihov rad predstavlja važan dio socijalne, gospodarske i kulturne povijesti Grobnišćine te simbolizira žensku radnu snagu, izdržljivost i povezanost ruralnog zaleđa s gradom. Sjećanje na mlikarice danas se čuva kroz usmenu predaju, kulturne manifestacije i javne spomeničke elemente, osobito kroz Trg mlikarice u Dražicama, koji ima i interpretativnu ulogu.

NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA

Općina Jelenje neguje iznimno bogatu i raznoliku nematerijalnu kulturnu baštinu koja odražava stoljetnu tradiciju grobničkog kraja i snažnu povezanost lokalne zajednice s prirodom, prostorom i običajima predaka. Ova baština obuhvaća pučke običaje, glazbeni i plesni izričaj, tradicijske zanate, jezik, gastronomiju, usmenu predaju i manifestacije, koji su se prenosili s generacije na generaciju i danas čine važan dio lokalnog identiteta.

Nematerijalna baština Jelenja usko je povezana s tradicionalnim načinima života – mlinarstvom, kovačkim i stolarskim zanatima, obradom drva, stočarstvom i poljodjelstvom – te s godišnjim ciklusima rada, blagdanima i zajedničkim okupljanjima. Iako su se okolnosti života mijenjale, mnoge su se vještine, običaji i oblici izražavanja očuvali kroz obiteljske prakse, djelovanje lokalnih udruga i kulturno-umjetničkih društava te kroz organizirana događanja.

PJEVANJE NA TANKO I DEBELO

Ovaj glazbeni izričaj snažno je povezan s lokalnim zajednicama i najčešće se izvodi u sklopu običaja, manifestacija i rada kulturno-umjetničkih društava. Posebnu vrijednost ima pjevanje na tanko i debelo, dio istarsko-primorskog dvoglasja upisanog na UNESCO-ov popis nematerijalne kulturne baštine čovječanstva.

U kontekstu razvoja turizma, nematerijalna kulturna baština Jelenja predstavlja značajan potencijal za razvoj kulturno-doživljajnih sadržaja, interpretacijskih programa i manifestacija. Njena turistička valorizacija treba se temeljiti na očuvanju autentičnosti, aktivnoj ulozi lokalne zajednice i poštivanju tradicijskih oblika, uz pažljivo upravljanje kako bi se izbjegla komercijalizacija i gubitak izvornog značenja baštine.

KUD ZVIR

Kulturno-umjetničko društvo Zvir iz Jelenja najstarije je i najznačajnije kulturno-umjetničko društvo na području Općine Jelenje, ali i jedno od ključnih nositelja kulturnog života u cijelom grobničkom kraju. Društvo djeluje neprekidno od 1973. godine te se kroz desetljeća razvilo u središnje mjesto očuvanja, prenošenja i prezentacije tradicijske kulture. U okviru KUD-a Zvir djeluje više sekcija, uključujući folklornu skupinu s naglaskom na očuvanje plesne i običajne baštine, glazbenu i vokalnu sekciju te skupine posvećene očuvanju tradicijskog oblačenja i običaja. Posebno se neguje vokalna baština istarsko-primorskog glazbenog izričaja, uključujući tradicijsko pjevanje na tanko i debelo, ali i sakralni i popularni repertoar. Folklorna sekcija društva osnovana je 1977. godine, dok je dječja folklorna skupina utemeljena 1982. godine s ciljem prijenosa znanja i vještina na mlađe naraštaje. Kroz svoj rad KUD Zvir sustavno oživljava i rekonstruira stare grobničke plesove i običaje, poput mazurke, potresujke, valcera i tanca po hrvatski, kao i običaje vezane uz grobnički pir i pučke fešte. U sklopu tog procesa izrađena je i idejna rekonstrukcija tradicijskih grobničkih nošnji, čime je

očuvan vizualni identitet lokalne baštine. Posebna pažnja posvećena je oživljavanju oblika folklorno-društvene zabave s prijelaza iz 19. u 20. stoljeće, uključujući manifestaciju „Tanac pod feštu“. Društvo je prikupilo i dokumentiralo tridesetak tradicijskih grobničkih dječjih igara te obnovilo svatovske običaje, starinske napjeve i elemente usmene baštine, uključujući i sakralne predaje. KUD Zvir ima ključnu ulogu u prenošenju nematerijalne kulturne baštine Jelenja te predstavlja važnog partnera u razvoju kulturno-doživljajnih programa i manifestacija, uz aktivno uključivanje djece, mladih i lokalne zajednice.

GROBNIČKI DONDOLAŠI

Zvončarska baština Grobničkog kraja predstavlja lokalno zaštićenu nematerijalnu kulturnu baštinu vezanu uz maškarane ophode grobničkih dondolaša na području općine Jelenje. Riječ je o višestoljetnoj tradiciji koja uključuje ophod sela, izvorne nošnje sa zvoncima, maske i jasno definirana pravila sudjelovanja, s ciljem očuvanja zajedništva i identiteta lokalne zajednice. Ova baština i danas ima snažnu društvenu ulogu, jer aktivno uključuje stanovnike različitih generacija te jača osjećaj pripadnosti. Obahajanje dondolaša ima potencijal razvoja kao turistička atrakcija.

JEZIK

Jezik ima iznimno važnu ulogu u životu svakog pojedinca – on nije samo sredstvo sporazumijevanja, već i nositelj identiteta, kulture i duhovnosti. Tako i grobnička čakavština zauzima posebno mjesto u očuvanju lokalnog identiteta i tradicije. Krajem 2011. godine, povodom 20. obljetnice djelovanja Čakavske katedre u Grobniku, ovaj je dijalekt proglašen zaštićenim nematerijalnim kulturnim dobrom Republike Hrvatske, čime je okrunjen višegodišnji trud stručnjaka i entuzijasta koji su radili na njegovoj zaštiti i očuvanju.

AUTOHTONA LOKALNA KUHINJA

Kuhinja Jelenja spaja goranske i primorske gastronomske utjecaje te odražava jednostavnost života u podnožju planine i uz rijeku. Lokalna gastronomija temelji se na svježim, lokalnim i sezonskim namirnicama, dok način pripreme jela čuva duh tradicije i obiteljskih recepata. Prehrambene navike snažno su povezane s godišnjim dobima i crkvenim blagdanima, a zajednički obroci imaju važnu društvenu ulogu jer okupljaju obitelj, susjede i prijatelje te jačaju osjećaj zajedništva i pripadnosti. Gastronomija Jelenja oslanja se na jednostavna, zasitna i sezonska jela poput maneštri, palente (osobito palente konpirice), kiselog kupusa, jetrica na gulaš, tripica te raznih vrsta autohtonog grobničkog sira. U svakodnevnoj prehrani zastupljena su i jela od divljači i samoniklog bilja, kao i tradicionalno pripremljena pastrva u kukuruznom brašnu. Slatki dio tradicijske kuhinje uključuje presnac (kolač od dizanog tijesta s krumpirom, maslom, jabukama i grožđicama), jabuke sa šimunelunom (pšeničnim grizom), fritule, kroštule i koh od riže. U mnogim se kućama i danas pripremaju njoki s gulašem od mesa ili gljiva, što dodatno svjedoči o kontinuitetu tradicijske prehrane. Posebnu gastronomsku vrijednost imaju lokalni proizvodi poput grobničkog kekxa od palente i grobničkog sladoleda napravljenog od grobničkog sira, kao i domaći med, rakije komovica i brinjevača (brnjevica), ulje od brinja te razni suhomesnati proizvodi, koji povezuju tradiciju, lokalnu proizvodnju i suvremenu turističku ponudu.

Očuvanju i prijenosu gastronomske baštine pridonosi i KUD Zvir, koji je izdao kuharicu „*Mića grobnička kuharica za 21. stoljeće – starinsko po modernu*“, nastalu na temeljima knjige „*Bogatstvo siromaštva*“ Ade Maršanić, čime je tradicionalna kuhinja Grobnišćine dodatno dokumentirana i prilagođena suvremenom kontekstu.

DOGAĐANJA

Gastronomske manifestacije, poput Festivala palente i sira i Na spomen mlikarici “Feral kij pušćal sinjal” promoviraju lokalne specijalitete i domaće proizvode. Time se jača prepoznatljivost destinacije kroz lokalne proizvode i iskustvene programe.

PUČKE LEGENDE

Područje Grobinšćine, a osobito Jelenja, bogato je pučkim predajama i legendama koje se stoljećima prenose usmenom tradicijom. One odražavaju način života, vjerovanja i odnos čovjeka prema prirodi, a mnoge su povezane s vodama, šumama i planinama koje okružuju ovaj kraj.

Jedna od najpoznatijih je Predaja o Lucinskom viru. Prema kazivanjima starijih mještana, u blizini izvora Rječine nalazi se duboki vir za koji se vjerovalo da u njemu žive tajanstvena bića – vile i nadnaravne sile. Mještani su pripovijedali da se u sumrak iz vira uzdiže magla i da se u vodi mogu vidjeti svjetlucanja poput svjetla svijeća. Legenda kaže da su se vile okupljale na tom mjestu, pjevale i tancale, a onaj tko bi ih pokušao promatrati ili im se približiti – mogao bi zauvijek nestati u dubinama vira. Takve priče, iako mistične, čuvale su poštovanje prema prirodi i upozoravale ljude na opasnosti divljih i neistraženih kraških krajolika. Pučke legende, poput ove, važan su dio nematerijalne kulturne baštine Jelenja, jer svjedoče o identitetu lokalne zajednice.

Druga pučka legenda vezana je uz bitku na Grobničkom polju. Prema grobničkoj pučkoj legendi, sveti Mihovil je gorućim kamenjem i ognjenom sabljom zaustavio nadiranje Turaka, koji su u priči prikazani kao Sotonini anđeli. Legenda kaže da je sveti Mihovil jurio Grobničkim poljem, s neba sijevajući munjama i gromovima, te svojim mačem uništio neprijateljsku vojsku. Toliko je Turaka tada palo, pričaju stari Grobničani, da je na Jelenskom polju ostao grob do groba, pa je otuda i nastalo ime Grobničko ili Gromiško polje. Ova legenda simbolizira borbu dobra protiv zla.

GROBNIČKA BITKA

Prema narodnoj predaji, na Grobničkom polju se 1242. godine odigrala legendarna bitka između hrvatskih i tatarskih snaga, u kojoj su hrvatski vojnici, pod vodstvom Kristofora i Nikole Frankopana, porazili moćnu mongolsku vojsku predvođenu Batu-kanom, unukom Džingis-kana. Priča je dio lokalne usmene predaje i identitetskog narativa, ne nužno povijesno potvrđen događaj. Legenda govori da je nakon krvavog sukoba polje bilo prekriveno tijelima poginulih, pa je po tome i dobilo ime Grobničko polje. Priča o Bitki na Grobničkom polju ostala je važan simbol hrabrosti i otpora naroda Grobnišćine kroz stoljeća.

LEGENDA O MALIKU

Malik je maleni vragolasti patuljak. Prepozna je ga se po crvenom šeširu koji nosi na glavi.

Malik živi u podzemlju, vreba iz šterne i radi nepodopštine pa je zbog takve naravi vrlo blizak djeci. Zato ih je lako mogao namamiti da se izgube. Vjerovalo se da u svakoj jami prebiva Malik i da čuva zlato.

ISTAKNUTI POJEDINCI

IVAN BRDAR GROBNIČKI

Ivan Brdar Grobnički (u izvorima se navodi i kao Ivan Brdar Filonov) pjesnik je i pisac te kulturni djelatnik koji se bavio i istraživanjem povijesnih zbivanja i etnografije grobničkog kraja.

JOSIP SILIĆ

Josip Silić bio je hrvatski jezikoslovac, dugogodišnje profesor na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, s važnim doprinosom opisu hrvatskoga jezika i razvoju suvremenih jezikoslovnih disciplina.

VLASTA JURETIĆ

Vlasta Juretić bila je književnica koja je stvarala ponajviše na čakavštini te je bila snažno uključena u kulturni rad i projekte očuvanja čakavske baštine na Grobnišćini.

VELJKO VIČEVIĆ

Veljko Vičević bio je glavni urednik Novog lista od srpnja 1990. do svoje smrti te se veže uz razdoblje u kojem je list snažno ojačao svoj nacionalni utjecaj.

ALENKA JURETIĆ

Alenka Juretić bila je dugogodišnja učiteljica i od samih početaka aktivna u KUD-u Zvir, kao dugogodišnja voditeljica folklorne skupine i istaknuta čuvarica te promotorica grobničke folklorne baštine.

DOGAĐANJA

Događanja na području Općine Jelenje važan su nositelj kulturnog, društvenog i turističkog života te imaju ključnu ulogu u očuvanju lokalnog identiteta i aktivnom uključivanju zajednice. Kroz vjerske blagdane, tradicijske manifestacije, gastronomske festivale, glazbena i folklorna događanja te sportsko-rekreativne programe, Jelenje tijekom cijele godine nudi sadržaje koji povezuju prirodnu i kulturnu baštinu s doživljajem prostora. Ova događanja pridonose prepoznatljivosti destinacije, jačanju lokalnog ponosa i razvoju održivog, doživljajnog turizma, uz naglasak na autentičnost i sudjelovanje lokalnih udruga i stanovništva.

PLANINARSKI POHOD NA HAHLIĆ

Planinarski pohod na Hahlić jedno je od najznačajnijih rekreativnih događanja u Općini Jelenje. Okuplja planinare i rekreativce kroz organizirani uspon prema Hahliću i planinarskom domu, promičući boravak u prirodi, planinarsku tradiciju i zajedništvo, uz povremene posebne formate poput noćnih ili tematskih pohoda.

FESTIVAL PALENTE I SIRA

Festival palente i sira posvećen je tradicionalnoj gastronomiji grobničkog kraja, s naglaskom na palentu i grobnički sir kao prepoznatljive lokalne proizvode. Manifestacija povezuje kušanje autohtonih jela s društvenim i zabavnim programom te doprinosi promociji lokalne prehrambene baštine i domaćih proizvođača.

MIHOJA – BLAGDAN SVETOG MIHOVILA

Mihoja je središnja godišnja proslava u Jelenju, vezana uz blagdan sv. Mihovila Arkandela, zaštitnika mjesta. Uz vjerski dio programa, proslava uključuje i kulturna događanja, koncerte i društvena okupljanja, čime ima snažnu identitetsku, društvenu i turističku ulogu.

ZATANCAJMO PO DOMAĆI – SMOTRA FOLKLORA

Smotra folklora „Zatancajmo po domaći” okuplja folklorne skupine koje predstavljaju tradicijske plesove, pjesme i nošnje grobničkog i šireg primorsko-goranskog područja. Događanje doprinosi očuvanju i popularizaciji nematerijalne kulturne baštine kroz žive nastupe i izravni kontakt s publikom.

MAŠKARE VA JELENJU

Maškare va Jelenju dio su bogate maškarane tradicije grobničkog kraja, povezane s obahajanjima, maskama i veseljem uoči korizme. Maškarana događanja okupljaju lokalnu zajednicu svih generacija te čuvaju običaje koji imaju snažnu društvenu i simboličku ulogu.

GROBNIČKA BALINJERADA

Grobnička balinjerada atraktivno je događanje koje spaja karnevalski duh, zabavu i natjecateljski karakter. Vožnje na balinjerama i prateći program privlače velik broj sudionika i posjetitelja te doprinose prepoznatljivosti destinacije kroz dinamičan i vizualno upečatljiv sadržaj.

ZVUKI ARMONIKE

„Zvuci armonike” glazbena su manifestacija posvećena harmonici i tradicijskom glazbenom izričaju. Događanje njeguje lokalni glazbeni identitet kroz nastupe izvođača i opuštenu atmosferu fešte, naglašavajući važnost glazbe u društvenom životu zajednice.

FERAL KIJ PUŠČAL SINJAL

Manifestacija „Feral kij puščal sinjal” posvećena je grobničkim mlikaricama i njihovoj ulozi u povijesti Grobnišćine i povezivanju ruralnog zaleđa s Rijekom. Događanje ima memorijalni i edukativni karakter te doprinosi očuvanju sjećanja na važan segment socijalne i gospodarske baštine.

DAN RIBIČA I SPIN LIGA

Dan ribiča i Spin liga okupljaju zaljubljenike u ribolov kroz druženje i natjecateljski program. Događanje promiče ribolovnu tradiciju, boravak uz vodu i sportsko-rekreativne aktivnosti, uz naglasak na odgovorno korištenje prirodnih resursa.

ROKOVA, KOLBOVA I ANTONJA – PROSLAVE SVETACA U NASELJIMA

Proslave svetaca u pojedinim naseljima Općine Jelenje, poput Rokove, Kolbove i Antonje, imaju važnu vjersku i društvenu ulogu. Uz liturgijski dio, ove seoske fešte uključuju i prigodna okupljanja, čime čuvaju lokalne običaje i jačaju osjećaj zajedništva u manjim sredinama.

SPORTSKI RESURSI

Sportski resursi Općine Jelenje temelje se na raznolikom prirodnom prostoru koji obuhvaća riječnu dolinu Rječine, šumske predjele i planinski masiv Obruča. Mreža biciklističkih, pješačkih i planinarskih staza omogućuje aktivan boravak u prirodi za različite skupine korisnika – od obitelji i rekreativaca do iskusnih planinara i MTB biciklista – te čini važan segment ponude aktivnog i rekreativnog turizma.

SPORTSKI CENTAR U DRAŽICAMA

Sportski centar u Dražicama, otvoren 2021. godine, glavni je sportsko-rekreacijski objekt na području Općine Jelenje, koji sadrži terene s umjetnom travom namijenjene mještanima i NK Rječini. Također, u općini postoji i uređeno igralište za haklanje, što dodatno obogaćuje ponudu za ljubitelje sporta.

BICIKLISTIČKE STAZE

Područje Općine Jelenje bogato je uređenim i označenim biciklističkim stazama koje povezuju prirodne i kulturne točke destinacije. Staze prolaze kroz raznolike krajobraze, uključujući riječnu dolinu, šumske putove i obronke Obruča, te omogućuju upoznavanje prostora kroz aktivno kretanje. Biciklistička infrastruktura razvijena je s naglaskom na sigurnost, održivost i jasnu orijentaciju na terenu.

CENTAR BIKIKLIZMA RASTOČINE (PODKILAVAC)

Centar biciklizma u Rastočinama (Podkilavac) zamišljen je kao polazišna točka za biciklističke staze na području Općine Jelenje. Na toj lokaciji uređena je kružna makadamsko-zemljana staza duljine 2,8 km, namijenjena treninzima, početnicima i tehnički zahtjevnijim dionicama. Postavljena je info-tabla s QR kodom za preuzimanje GPX traga, što omogućuje digitalnu navigaciju. U tijeku je daljnji razvoj centra kao funkcionalne sportsko-rekreacijske cjeline.

Staza 1 – Hum

Staza Hum polazi iz Rastočina (Podkilavac) i vodi kroz naselja Dražice, Podhum i područje Borovice te se kružno vraća na polazište. Duljina rute iznosi 11 km, uz ukupni uspon od 59 m, što je čini laganom i pogodnom za obitelji i rekreativce. Trasa kombinira cestovne i makadamske dijelove te prolazi uz vojarnu, mlinarski kraj i šumske predjele.

Staza 2 – Izvor Rječine 1

Staza Izvor Rječine 1 polazi iz Rastočina i prolazi kroz naselja Ratulje, Lubarska, Brnelići, Milaši, Trnovica, Zoretići i Kukuljani, a zatim makadamskim putem prati tok rijeke Rječine do izvora. Ruta je kružna, duga 21,5 km, s usponom od 152 m i prosječnim vremenom vožnje oko 1 sat i 15 minuta. Povratak vodi pored Gašparovog mlina i Lukeža, preko mosta Sušica i naselja Kovačija prema Dražicama.

Staza 3 – Izvor Rječine 2

Staza Izvor Rječine 2 započinje u Rastočinama (Podkilavac). Duljina rute iznosi 22,9 km, uz visinski uspon od 169 m i procijenjeno vrijeme vožnje oko 1 sat i 30 minuta. Staza je kategorizirana kao srednje zahtjevna.

Staza 4 – Jelenjski vrh

Staza Jelenjski vrh duga je 13,5 km, s visinskom razlikom od 309 m. Startna točka je u Rastočinama (Podkilavac) koje je zamišljeno kao centralno mjesto za započeti biciklističku avanturu na području Jelenja. Do mostića je postavljena velika info-tabla sa smjerokazima i s potrebnim vremenima do pojedinih odredišta. Staza je kategorizirana kao teška.

Staza 5 – Kičej

Staza dugačka 15,6 km, vodi od Rastočina do vrha brda Kičej, iznad g izvora Rječine gdje se nalazi predivan vidikovac s klupicama za odmor. Staza je označena kao teška s usponom od 412 metara.

Staza 6 – Karaula

Biciklistička staza, duljine 24,6 km kreće iz Rastočina, vodi preko Bukove i stare talijanske vojarne, spušta se do rimskog limesa i lovačke kuće Vranjevo te nastavlja šumskim i makadamskim putevima preko Jelenskog vrha do Jelenja. Ruta se potom vraća kroz Podkilavac i uz trim stazu Sušica, kombinirajući asfalt, makadam i „single track“, sve do povratka u Rastočine. Staza je teška i ima uspon od 650 metara.

Staza 7 – Grabri

Biciklistička staza započinje u Rastočinama, vodi preko Bukove i stare talijanske vojarne, spušta se do Lovacke kuće Grabri te nastavlja makadamskim i šumskim putevima do Jelenskog vrha. Ruta se zatim spušta prema Jelenju, prolazi „single track“, kamenolom i trim stazu Sušica te se preko Podkilavca vraća natrag u Rastočine. Staza je teška, dugačka 20,7 km s usponom od 549 metara.

Staza 8 – Mudna dol

Biciklistička staza započinje u Rastočinama, vodi preko Bukove i stare talijanske vojarne do visoravni Gumance, zatim šumskim putevima preko Previjaka i Gorničkog prema Hahliću. Ruta se nastavlja zapadnim grebenom kanjona Mudna dol s vidikovcem na Kvarner te se preko Borovice spušta natrag u Rastočine. Staza je dugačka 35,3 km, vrlo je teška s usponom od 1412 metara.

ŠETNICE

Na području Općine Jelenje nalazi se više uređenih i označenih šetnica koje povezuju prirodne i kulturne lokalitete te omogućuju rekreaciju nižeg intenziteta.

Šetnica uz Sušicu

Šetnica uz Sušicu jedno je od najuređenijih rekreativnih područja općine. Proteže se uz tok potoka Sušice u duljini nešto većoj od dva kilometra i tvori laganu kružnu rutu pogodnu za sve dobne skupine. Polazi iz središta Dražica, a opremljena je drvenim mostićima, klupama, edukativnim tablama, fitness-parkom i dječjim igralištem.

Šetnica uz Rječinu

Šetnica uz Rječinu prati tok rijeke kroz naselja Valići, Drastin, Martinovo Selo, Trnovica i Kukuljani. Staza prolazi kroz slikovit kanjon s bogatom vegetacijom i očuvanim tragovima mlinarskog krajolika, uz interpretacijske table, odmorišta i vidikovce.

Poučna šetnica Rastočine – Izvor Rječine

Poučna šetnica Rastočine – Izvor Rječine povezuje rekreativni prostor u Rastočinama s izvorištem rijeke. Trasa vodi makadamskim putem kroz šumu i opremljena je edukativnim sadržajima o flori, fauni i vodoopskrbnom značaju izvora.

Veći dio šetnica obilježen je smjerokazima i informativnim pločama, a njihovo održavanje i razvoj koordinira Turistička zajednica Općine Jelenje u suradnji s lokalnim udrugama.

PLANINARSKE STAZE

Planinarske staze Općine Jelenje obuhvaćaju rute različite duljine i zahtjevnosti, od umjerenih pješačkih uspona do tehnički zahtjevnih kanjonskih dionica.

Planinarsko-pješačka staza Hahlić

Staza iz Dražica vodi prema Planinarskom domu Hahlić na 1.097 m nadmorske visine i pruža poglede na Kvarner i Gorski kotar.

Po Čeki

Staza Po Čeki duga je oko 5 km, s usponom od približno 775 m i vremenom hoda od 1,5 do 2 sata. Polazi iz Rastočina i vodi do doma Hahlić, dijelom kroz teren zahvaćen šumskim požarom 2003. godine.

Pod planinu

Ruta Pod planinu duga je oko 6,5 km, s usponom od približno 797 m i vremenom hoda od 2 do 2,5 sata. Vodi kroz šumski i travnati teren te završava kod doma Hahlić.

Kolci

Staza Kolci duga je 5,3 km, s usponom od oko 786 m. Dio trase vodi strmom kamenitom dionicom osiguranom drvenim kolcima, a završava kod doma Hahlić.

Istočni greben

Istočni greben dugačak je 9,2 km, s usponom od 875 m i vremenom hoda od 2,5 do 3 sata. Ruta vodi grebenom s otvorenim vidicima prema Kvarneru.

Mudna dol

Mudna dol duga je 8,9 km, s usponom od 859 m i trajanjem od 3 do 4 sata. Staza prolazi kanjonom Sušice i uključuje stijenske prijelaze s klinovima i sajlama.

Zala

Staza Zala duga je 12,8 km, s usponom od 830 m. Vrijeme hoda kreće se od 4 do 12 sati, ovisno o varijanti. Ruta prolazi kanjonom s vodopadima i zahtijeva tehničko iskustvo.

Fratar

Staza Fratar polazi iz Podkilavca i vodi prema vrhu Fratar. Duljina rute iznosi oko 10 km, s usponom od približno 900 m i vremenom hoda od 3 do 4 sata.

Pakleno

Staza Pakleno duga je oko 11 km, s usponom od 620 m, a vodi iz Dražica kroz šumsko područje do zone doma Hahlić.

PLANINARSKI DOM HAHLIĆ

Planinarski dom Hahlić nalazi se na 1.097 m nadmorske visine i predstavlja središnje okupljalište planinara. Okružen je mrežom markiranih staza i koristi se za boravak, edukativne programe i planinarske aktivnosti.

OSTALI REKREACIJSKI I DOŽIVLJAJNI SADRŽAJI

DRVORED LJUBAVI UZ SUŠICU

Drvored ljubavi uređen je uz potok Sušicu i predstavlja omiljeno mjesto za šetnju i boravak u prirodi.

NEBESKI LABIRINTI – DRAŽICE

Nebeski labirinti su umjetničko-pejzažne instalacije sastavljene od kamenih krugova i staza, smještene u prirodnom okruženju Dražica.

SPORTSKO-REKREACIJSKI CENTRI

Sportsko-rekreacijski centar Linčeto djeluje kao jahački klub za sportsko-rekreativno i terapijsko jahanje za djecu i osobe s posebnim potrebama.

U tijeku je izgradnja sportsko-rekreacijskog centra u Rastočinama, koji se nadovezuje na postojeću ulogu tog područja kao polazišne točke za planinarske i biciklističke aktivnosti te će objediniti rekreacijske sadržaje u jedinstvenu prostornu cjelinu.

Općina Jelenje raspolaže raznolikom i očuvanom resursnom osnovom koja se prirodno oslanja na planinski masiv Grobničkih Alpi i dolinu Rječine, uz snažan okvir zaštite prirode kroz mrežu Natura 2000. Kulturno-povijesni slojevi – od arheoloških lokaliteta i sakralne baštine do tradicijskog graditeljstva i memorijalnih mjesta – nadopunjuju prirodni identitet prostora i omogućuju razvoj sadržaja koji povezuju prirodu, baštinu i lokalnu zajednicu.

Nematerijalna baština, gastronomija, pučke predaje i događanja tijekom godine dodatno osnažuju doživljaj destinacije i stvaraju prepoznatljivost u odnosu na okolna područja. Uz postojeću mrežu biciklističkih, pješačkih i planinarskih staza te razvoj sportskih i rekreacijskih sadržaja, Jelenje ima jasne preduvjete za razvoj selektivnih i održivih oblika turizma koji se temelje na autentičnosti prostora i pažljivom upravljanju osjetljivim prirodnim i kulturnim vrijednostima.

TURISTIČKE ATRAKCIJE JELENJA

Turističke atrakcije Općine Jelenje predstavljaju konkretne, posjetiteljima dostupne točke i prostore koji omogućuju neposredno iskustvo prirodne, kulturne i društvene baštine te aktivno sudjelovanje u prostoru. One proizlaze iz bogate resursne osnove Jelenja, ali su već interpretirane, uređene ili prepoznate kao mjesta doživljaja, boravka i kretanja. Atrakcije su prostorno raspoređene po cijelom području općine i međusobno povezane mrežom pješačkih, planinarskih i biciklističkih ruta, što omogućuje postupno i slojevito upoznavanje destinacije.

PRIRODNE TURISTIČKE ATRAKCIJE

KANJON I DOLINA RIJEKE RJEČINE

Kanjon Rječine jedna je od najvrjednijih prirodnih atrakcija Jelenja i šireg riječkog zaleđa. Gornji tok rijeke obilježen je slapovima, brzacima, šumskim obalama i povijesnim mlinarskim krajolikom, što prostoru daje izrazitu vizualnu i ambijentalnu vrijednost. Posjetiteljima je atraktivan za šetnje, boravak u prirodi, fotografiranje i interpretaciju odnosa čovjeka i vode kroz povijest. Rječina je ujedno i važan ekološki koridor, čime prirodna atraktivnost prostora dobiva dodatnu vrijednost u kontekstu očuvanja prirode.

GROBNIČKE ALPE

Grobničke Alpe čine dominantnu prirodnu kulisu Jelenja i jedan su od najupečatljivijih planinskih krajolika zaleđa Kvarnera. Planinski masiv s vrhovima poput Obruča, Fratra, Paklenog i Osoja pruža snažan doživljaj otvorenog prostora, visinskih livada i šumskih pojaseva. Atraktivnost Grobničkih Alpa temelji se na kombinaciji očuvanog krajolika, panoramskih pogleda prema Kvarnerskom zaljevu i Gorskom kotaru te razgranate mreže staza. Na ovom području obitavaju brojne vrste ptica grabljivica, divokoze i rijetki biljni endemi poput runolista i grobničke perunike. Područje se odlikuje visokom razinom bioraznolikosti. Grobničke Alpe imaju važnu ulogu u očuvanju prirodne baštine i razvoju planinarskih i rekreacijskih aktivnosti.

Ovaj prostor ima iznimno snažan potencijal za aktivni i doživljajni turizam, osobito izvan ljetne sezone.

PODRUČJA NATURA 2000

Velik dio turističkih atrakcija Jelenja nalazi se unutar ekološke mreže Natura 2000, što prostoru daje dodatnu vrijednost, ali i odgovornost u korištenju. U sklopu ove mreže nalaze se područja Rječine, Obruča, Paklenog, Mudne doli, Borovice–Ceclje i Zapodi–Podplanina te speleološki objekti poput Vele špilje, Sojkine jame i špilje kraj potoka Zala. Atraktivnost ovih područja proizlazi iz visoke biološke raznolikosti, prisutnosti rijetkih i zaštićenih vrsta te očuvanih prirodnih staništa. Natura 2000 u Jelenju je okvir za razvoj edukativnih, interpretacijskih i održivih oblika posjećivanja prirode. Prostornim planom Primorsko-goranske županije predložena su dodatna područja za zaštitu, što upućuje na visoku razinu prepoznate prirodne vrijednosti prostora. Kao područja predviđena za zaštitu navode se: Pakleno, Brgudac, Borova draga (Borovica), Mudna dol, Kacaj, ponikva Ceclje, ponikva Veliko Snježno, planina Obruč i kanjon i udolina Rječine.

KULTURNO-POVIJESNE TURISTIČKE ATRAKCIJE

GAŠPAROV MLIN

Gašparov mlin predstavlja jednu od najprepoznatljivijih i najautentičnijih turističkih atrakcija Jelenja. Smješten uz tok Rječine, ovaj obnovljeni vodeni mlin iz 17. stoljeća jedini je aktivni mlin na vodeni pogon u Primorsko-goranskoj županiji. Atrakcijska vrijednost mlina proizlazi iz činjenice da je i danas u funkciji, čime posjetitelji mogu doživjeti izvorni proces mljevenja žita i rad tradicijskog mehanizma. Gašparov mlin ima snažnu edukativnu i interpretacijsku ulogu te predstavlja ključnu poveznicu između prirodne i kulturne baštine Jelenja.

KOVAČIJA – TRADICIJSKI OBRT

Jelenjska kovačija u vlasništvu obitelji Marčelja više od osam desetljeća djeluje u izvornom prostoru i s očuvanom tradicijskom opremom, što je čini vrijednom kulturnom i turističkom atrakcijom Općine Jelenje. Kovačija posjetiteljima omogućuje neposredan uvid u nekadašnji način rada i života, od osnovnih popravaka do kovanja alata i uporabnih predmeta od željeza. Posebnu atraktivnost daje činjenica da je riječ o živom zanatu – kovač Damir Marčelja posjetiteljima demonstrira rad u kovačiji, čime se tradicija prenosi na suvremeni način. Ova kovačija svjedoči o važnosti tradicijskih obrta u prošlosti Jelenja, gdje su nekada djelovale čak tri kovačije, te predstavlja vrijedan primjer očuvanja zanatske baštine od početka 19. stoljeća do danas.

RIMSKI ZIDOVI CLAUSTRA

Na području Općine Jelenje očuvani su ostaci kasnoantičkog obrambenog sustava Claustra Alpium Iuliarum, vidljivi kao kameni humci širine do tri metra i mjestimice viši od jednog metra. Sustav je obuhvaćao liniju zidova s pet strateški raspoređenih kula, zatvarajući važne komunikacijske pravce između Tarsatice (Rijeke) i Tergeste (Trsta). Ostaci se mogu pratiti od crkve sv. Mihovila Arkandela, preko Kašteline, do područja Čelo, Rebar i Kuk, gdje su sačuvani vidljivi tragovi kula. Pojedine dionice istraživane su 1960-ih godina i danas su prepoznatljive, iako su dijelovi oštećeni radom kamenoloma. Zbog zahtjevnog terena i neuređenih staza obilazak se preporučuje iskusnijim posjetiteljima. Lokalitet ima izražen interpretacijski i edukativni potencijal te pruža mogućnost razvoja tematskih staza i vođenih obilazaka, osobito za posjetitelje zainteresirane za kulturno-povijesni turizam. Uz minimalne zahvate i jasno označavanje, može se uključiti u održivu turističku ponudu destinacije.

ZAVIČAJNI MUZEJ OPĆINE JELENJE

Zavičajni muzej Općine Jelenje čuva etnografsku baštinu grobničkog kraja i nadopunjuje doživljaj mlinarskog krajolika Martinova Sela. Izložbeni postav obuhvaća predmete vezane uz tradicijsko stanovanje, obrte, poljoprivredu i svakodnevni život stanovništva. Muzej posjetiteljima omogućuje razumijevanje povijesnog konteksta prostora i društvenih odnosa koji su oblikovali identitet Jelenja. Kao turistička atrakcija, muzej ima potencijal za razvoj tematskih posjeta i edukativnih programa.

MLIKARICE I MLIKARIČIN PUT

Mlikarice predstavljaju jedan od najsnažnijih simbola identiteta grobničkog kraja i Jelenja. U znak sjećanja na težak i mukotrpan život žena koje su svakodnevno opskrbljivale Rijeku mlijekom, 2007. godine na središnjem trgu u Dražicama postavljen je spomenik mlikarici, obnovljen 2018. godine. Mlikarice su pješice, bez obzira na vremenske uvjete, prelazile i do 30 kilometara dnevno noseći teške posude s mlijekom, često uz dodatni teret drva za prodaju. Put kojim su se kretale od Hrastenice do Donje Orehovice s vremenom je nazvan Mlikaričin put, koji danas ima snažnu memorijalnu i interpretacijsku vrijednost. Njima u čast osmišljena je i manifestacija Feral ki je pušćal sinjal, dok se skulptura mlikarice nalazi i u Rijeci, na Mljekarskom trgu, dodatno povezujući Jelenje i Rijeku kroz zajedničku povijest i svakodnevicu.

IZLOŽBENI POSTAV MARGARETE KRSTIĆ

Na Trgu mlikarice u Dražicama nalazi se stalni izložbeni postav s 15 keramičkih skulptura grobničke umjetnice Margarete Krstić, posvećen životu i odijevanju stanovništva krajem 19. i početkom 20. stoljeća. Skulpture simbolično prikazuju svakodnevicu i teške životne priče nekadašnjih stanovnika Grobnišćine, pružajući posjetiteljima neposredan i emocionalan uvid u lokalnu prošlost. Umjetnički izraz Margarete Krstić prepoznat je po visokoj kvaliteti i snažnoj povezanosti s prostorom iz kojeg autorica potječe. Stalni postav postavljen je 2009. godine i redovito se nadopunjuje novim radovima, čime prostor Trga mlikarice dobiva trajnu kulturnu i turističku vrijednost.

MEMORIJALNO PODRUČJE SOBOLI – PODHUM

Na memorijalnom groblju i spomen-području Soboli 1970. godine postavljen je monumentalni spomenik s 91 štitom, u znak sjećanja na 91 mještana Podhuma strijeljanog u srpnju 1942. godine. Spomenik, djelo akademskog kipara Šime Vukasa, jedan je od najprepoznatljivijih antifašističkih memorijala u Hrvatskoj i snažan simbol stradanja civilnog stanovništva tijekom Drugog svjetskog rata. Na tom mjestu svake se godine odaje počast žrtvama jednog od najtežih zločina u nacionalnoj povijesti, kada je selo Podhum spaljeno, a preživjeli stanovnici odvedeni u logore. U sklopu memorijalnog prostora 2015. godine izgrađena je crkva sv. Maksimilijana Kolbea, prva crkva tog imena u Hrvatskoj

CRKVA SV. MIHOVILA ARKANĐELA

Crkva sv. Mihovila Arkanđela u Jelenju zaštićeno je kulturno dobro na nacionalnoj razini i najznačajniji sakralni objekt općine. Smještena na istaknutoj uzvisini, crkva ima snažnu vizualnu i simboličku ulogu u prostoru. Atraktivnost ovog lokaliteta proizlazi iz povijesne vrijednosti, duhovnog značaja i povezanosti s manifestacijom Mihoja. Crkva predstavlja važno identitetsko mjesto te je dio turističkog doživljaja Jelenja.

CRKVA SV. MAKSIMILIJANA KOLBEA U PODHUMU

Izgradnja crkve sv. Maksimilijana Kolbea predstavlja povijesni događaj za grobnički kraj, a kamen temeljac položen je 2011., dok je gradnja započela 2012. godine. Toranj crkve visok 24,5 metara snažno dominira prostorom Grobničkog polja i ima važnu vizualnu ulogu u krajobrazu. Riječ je o prvoj crkvi u Hrvatskoj posvećenoj sv. Maksimilijanu Kolbeu, franjevcu i mučeniku koji je život izgubio u koncentracijskom logoru Auschwitz i proglašen je svetim 1982. godine.

RURALNE CJELINE UZ RJEČINU

Naselja Kukuljani, Martinovo Selo, Lukeži, Trnovica, Podkilavac i Podhum predstavljaju atraktivne ruralne cjeline s očuvanim elementima tradicijske arhitekture. Kamene kuće, suhozidi, šterne, špine i stari mlinarski objekti stvaraju autentičan ambijent koji privlači posjetitelje zainteresirane za miran i nenametljiv doživljaj prostora. Ove cjeline omogućuju upoznavanje načina života u zaleđu Kvarnera te imaju potencijal za razvoj interpretacijskih i tematskih ruta.

SPORTSKO-REKREACIJSKE I AKTIVNE TURISTIČKE ATRAKCIJE

ŠETNICE

Na području Općine Jelenje nalazi se više uređenih i označenih šetnica koje povezuju prirodne i kulturne lokalitete te omogućuju rekreaciju nižeg intenziteta.

ŠETNICA UZ SUŠICU

Šetnica uz Sušicu jedno je od najuređenijih rekreativnih područja Općine Jelenje. Proteže se uz tok potoka Sušice u duljini nešto većoj od dva kilometra te tvori laganu kružnu rutu prikladnu za sve dobne skupine. Polazi iz središta Dražica, a opremljena je drvenim mostićima, klupama, edukativnim pločama, fitness-parkom i dječjim igralištem. Šetnica predstavlja važan prostor za svakodnevnu rekreaciju, boravak u prirodi i društvena okupljanja.

ŠETNICA UZ RJEČINU

Šetnica uz Rječinu prati tok rijeke kroz naselja Valići, Drastin, Martinovo Selo, Trnovica i Kukuljani. Trasa prolazi kroz slikovit kanjon s bogatom vegetacijom i očuvanim elementima mlinarskog krajolika. Duž staze postavljene su interpretacijske ploče, odmorišta i vidikovci koji omogućuju doživljaj prirodne i kulturne baštine prostora. Šetnica je osobito atraktivna za lagane pješačke izlete i interpretativne šetnje.

POUČNA ŠETNICA RASTOČINE – IZVOR RJEČINE

Poučna šetnica Rastočine – Izvor Rječine povezuje rekreativni prostor u Rastočinama s izvorištem rijeke Rječine. Trasa vodi makadamskim putem kroz šumski krajolik te je opremljena edukativnim sadržajima o flori, fauni i značaju izvora za vodoopskrbu. Šetnica ima izražen edukativni karakter i pogodna je za organizirane posjete i obiteljske izlete.

Većina šetnica obilježena je smjerokazima i informativnim pločama, a njihovo održavanje i daljnji razvoj koordinira Turistička zajednica Općine Jelenje u suradnji s lokalnim udrugama.

DRVORED LJUBAVI UZ SUŠICU

Drvored ljubavi nalazi se uz rekreativnu stazu uz Sušicu i posađen je sredinom 2019. godine kao simbolična i doživljajna atrakcija Općine Jelenje. Projekt povezuje brigu o prirodi, pošumljavanje i iskazivanje ljubavi, omogućujući parovima i posjetiteljima da simbolično „usvoje” stablo uz koje se postavlja metalna pločica s imenom ili porukom po želji. Drvored je zamišljen kao prostor šetnje, susreta i osobnog doživljaja krajolika, s naglaskom na emociju i povezanost s prirodom. Aktivnost usvajanja stabala započela je u okviru Zelene čistke, najveće ekološke akcije u Republici Hrvatskoj. Drvored ljubavi danas predstavlja jedinstvenu atrakciju koja na nenametljiv način spaja ekologiju, rekreaciju i identitet zajednice.

NEBESKI LABIRINTI U DRAŽICAMA

Na području Općine Jelenje nalazi se devet kamenih labirinata izgrađenih prema posebnom konceptu povezanosti s planetima i njihovim simboličkim značenjima. Smješteni uz Sušicu, labirinti pružaju poseban doživljaj kretanja i boravka u prirodi, a šetnja njima, osobito bosa, često se doživljava kao snažno iskustvo. Labirinti su nastajali postupno, privatnom inicijativom, prema inspiraciji knjige *Sunčani labirint* autora Adriana Kezelea. Redom su izgrađeni Sunčev, Mjesečev, Labirint ljubavi, Labirint preobrazbe, Marsov, Merkurov ili Labirint povezanosti, Labirint života i smrti, Labirint slobode i Labirint mudrosti. Autor labirinata Damir Kruljac tijekom šest godina stvorio je jedinstvenu duhovnu i doživljajnu atrakciju koja potiče povezivanje s prirodom i prostorom.

PLANINARSKI DOM HAHLIĆ

Planinarski dom Hahlić, smješten na nadmorskoj visini od 1.097 m, središnja je točka planinarskih aktivnosti u Jelenju. Dom je važna atrakcija sam po sebi jer predstavlja cilj brojnih planinarskih i pješačkih ruta te mjesto odmora, susreta i boravka u planinskom okruženju. Njegova atraktivnost proizlazi iz položaja, pogleda na okolne vrhove i dostupnosti različitim profilima posjetitelja. Dom ima važnu ulogu u razvoju aktivnog turizma i produženju sezone.

PLANINARSKE I PJEŠAČKE STAZE

Planinarske i pješačke staze Jelenja predstavljaju ključnu turističku atrakciju jer omogućuju aktivno kretanje i doživljaj prostora. Planinarske staze obuhvaćaju rute različite duljine i zahtjevnosti, od umjerenih pješačkih uspona do tehnički zahtjevnih kanjonskih dionica.

Po Čeki je kraća i pristupačnija ruta koja vodi prema području Hahlića, pogodna za rekreativce i obitelji. Staza prolazi kroz šumski krajolik i omogućuje postupno upoznavanje planinskog prostora.

Pod planinu je srednje zahtjevna staza koja polazi iz Podkilavca i vodi prema planinskim predjelima. Atraktivna je zbog dobre preglednosti terena i jasne orijentacije.

Kolci su srednje zahtjevna planinarska ruta koja kombinira šumske dijelove, strmiye uspone i otvorene travnate padine. Posebno je atraktivna zbog vidika i karakterističnih drvenih kolaca po kojima je dobila ime.

Istočni greben je zahtjevnija ruta namijenjena iskusnijim planinarima. Atraktivnost staze proizlazi iz grebenskog kretanja i panoramskih pogleda.

Mudna dol je duga i zahtjevna staza koja prolazi kroz jedno od najzanimljivijih prirodnih područja Jelenja. Ruta je atraktivna zbog kombinacije geomorfoloških fenomena i osjećaja divljine.

Zala je najduža planinarska ruta prema Hahliću, pogodna za cjelodnevne izlete. Atraktivna je zbog raznolikosti krajolika i kontinuiteta kretanja.

BICIKLISTIČKE STAZE

Centar biciklizma u Rastočinama (Podkilavac) zamišljen je kao polazišna točka za biciklističke staze na području Općine Jelenje. Biciklističke staze predstavljaju značajnu turističku atrakciju Jelenja, s ukupno oko 170 km označenih ruta.

Hum je lagana rekreativna ruta koja povezuje naselja i pogodna je za obiteljske vožnje. Atraktivna je zbog blagog profila i kombinacije asfaltnih i makadamskih dionica.

Izvor Rječine 1 je kružna ruta srednje duljine koja vodi kroz ruralna naselja i uz dolinu Rječine. Omogućuje cjelovit doživljaj krajolika i prostora.

Izvor Rječine 2 je nešto zahtjevnija varijanta koja uključuje makadamske dionice i prirodne ambijente uz vodotoke.

Hahlić je ruta prolazi kroz šume, planinske livade i krške predjele te je namijenjena iskusnijim MTB biciklistima.

Borovica je staza koja polazi iz Dražica i vodi kroz šumske predjele i područje Borovice. Trasa kombinira makadamske, zemljane i kraće asfaltirane dionice, a s pojedinih dijelova pružaju se pogledi na Grobničko polje.

Jelenjski vrh je zahtjevnija MTB ruta s izraženim usponima i vidicima. Namijenjena je iskusnijim biciklistima.

XCO Rastočine je kratka, ali tehnički zahtjevna kružna staza namijenjena treningu i sportskim aktivnostima.

Kičej je duga i zahtjevna MTB ruta s više uspona i šumskih dionica.

Karaula je jedna od najzahtjevnijih biciklističkih staza s velikim visinskim razlikama i snažnim doživljajem prostora.

Grabri su dinamična ruta s promjenjivim terenom, pogodna za napredne bicikliste.

Mudna dol je najduža i najzahtjevnija biciklistička ruta, namijenjena iskusnim MTB korisnicima i cjelodnevnim vožnjama.

REKREATIVNO I TERAPIJSKO JAHANJE

Jahanje predstavlja atraktivnu rekreacijsku aktivnost koja omogućuje doživljaj prirode i krajobraza Jelenja na poseban i neposredan način. Upoznavanje grobničkog kraja odvija se kroz šumske putove, planinske predjele i područje uz Rječinu, čime se posjetiteljima pruža drugačiji osjećaj prostora. Jahanje je dostupno u naselju Lukeži, u konjičkom klubu Vodičajna, te u Lopači, gdje se nalazi uređen ranč za rekreacijsko i terapijsko jahanje. Programi se provode uz stručno vodstvo i prilagođeni su različitim razinama iskustva.

DOGAĐANJA

Događanja u Općini Jelenje imaju snažnu atrakcijsku ulogu jer omogućuju doživljaj nematerijalne baštine i lokalnog identiteta. Manifestacije poput Maškara va Jelenju, Grobničke balinjerade, Festivala palente i sira, Mihoje, Planinarskog pohoda na Hahlić i Zatancajmo po domaći privlače posjetitelje i potiču sudjelovanje lokalne zajednice. Na spomen mlikarici - Feral kij pušćal sinjal spomen je na mlikarice – none i majke koje su teško radile noseći mlijeko i po dvadesetak kilometara iz dana u dan zarađujući tako za osnovne potrepštine (sol, petrol, cukar, odjeća i obuća) svojim obiteljima.

ZATANCAJMO PO DOMAĆI

Smotra folklora "Zatancajmo po domaći" okuplja folklorne skupine koje predstavljaju tradicijske plesove, pjesme i nošnje grobničkog i šireg primorsko-goranskog područja. Događanje doprinosi očuvanju i popularizaciji nematerijalne kulturne baštine kroz žive nastupe i izravni kontakt s publikom.

GROBNIČKA BALINJERADA

Grobnička balinjerada tradicionalna je maškarana manifestacija koja se već više od 15 godina održava kao dio programa Riječkog karnevala. Manifestacija okuplja mještane i posjetitelje uz atraktivan maškarani spust kreativnih kareta nizbrdicom od Jelenja do mosta Sušice. U manifestaciji sudjeluje dvadesetak maštovito osmišljenih vozila. Spoj humora, brzine i društvenog komentara čini Grobničku balinjeradu jednim od najprepoznatljivijih i najposjećenijih događanja na području Grobnišćine.

FESTIVAL PALENTE I SIRA

Festival palente i sira središnja je gastronomska manifestacija koja okuplja brojne mještane i posjetitelje grobničkog kraja, a održava se krajem lipnja. Tijekom festivala priprema se velika grobnička palenta teška više od 500 kilograma, koja se dijeli u oko 2.000 porcija, uz tradicionalni grobnički sir. U organizaciju i pripremu uključeno je stotinjak volontera i više od 30 kuhara, što manifestaciji daje snažan zajednički i lokalni karakter. Najatraktivniji dio programa je istresanje palente uz pomoć posebno konstruirane dizalice, koje svake godine privlači velik broj posjetitelja. Festival se održava više od desetljeća, a zajednički ga organiziraju turističke zajednice općina Jelenje i Čavle. Manifestacija ima važnu ulogu u promociji palente kompirice kao prepoznatljivog grobničkog brenda, uz bogat kulturno-zabavni program i večernje glazbene nastupe.

MIHOJA

U Jelenju početkom rujna započinje obilježavanje Mihoje, središnje godišnje manifestacije koja se održava u povodu blagdana sv. Mihovila, zaštitnika jelenjske župe i Dana Općine Jelenje. Program se odvija tijekom cijelog mjeseca i predstavlja najveće i najznačajnije događanje u kalendaru destinacije. U organizaciji općine, turističke zajednice i lokalnih udruga priprema se više od 20 kulturnih, zabavnih i sportskih manifestacija namijenjenih mještanima i posjetiteljima. Središnji vjerski dio obilježavanja čini svečano misno slavlje u župnoj crkvi sv. Mihovila. Obilježavanje Mihoje tradicionalno završava velikom glazbenom feštom u Bočarskom domu „Dražice“.

ZVUKI ARMONIKE

Manifestacija „Zvuki 'armonike“ održava se tradicionalno posljednjeg petka u listopadu i njeguje glazbenu tradiciju jelenjskog kraja. Održava se od 2005. godine kao spomen na grobničkog harmonikaša i skladatelja Igora Valića. Riječ je o najvećoj glazbenoj manifestaciji u Jelenju, koja okuplja glazbenike svih generacija iz Hrvatske i Slovenije. Program se odvija u Domu kulture Dražice, a događanje se prenosi uživo putem društvenih mreža. Manifestaciju organiziraju Igorovi prijatelji uz potporu Općine Jelenje i Turističke zajednice Općine Jelenje.

DAN RIBIČA I SPIN LIGA

Dan ribiča i Spin liga okupljaju zaljubljenike u ribolov kroz druženje i natjecateljski program. Događanje promiče ribolovnu tradiciju, boravak uz vodu i sportsko-rekreativne aktivnosti, uz naglasak na odgovorno korištenje prirodnih resursa.

VILIJA BOŽIJA

Vilija Božija tradicijsko je božićno događanje koje se u Općini Jelenje održava na Badnjak, uoči polnoćke. Manifestacija okuplja mještane uz paljenje badnjaka, prigodnu glazbu i druženje, čime se njeguje duh zajedništva i božićni običaji grobničkog kraja. Događanje ima izraženu društvenu i identitetsku vrijednost te povezuje sve generacije lokalnog stanovništva. Iako manjeg opsega, Vilija Božija predstavlja autentičan element nematerijalne kulturne baštine Jelenja.

Sva navedena događanja i manifestacije dodatno oživljavaju prostor, jačaju prepoznatljivost destinacije i nadopunjuju ponudu prirodnih i aktivnih atrakcija.

TURISTIČKE USLUGE

Turistička zajednica Općine Jelenje djeluje po načelu destinacijskog menadžmenta. Osim promicanja i razvoja turizma na području Općine Jelenje, TZ Jelenje nastoji upravljati turističkom ponudom kao cjelovitom vrijednošću, kroz suradnju s lokalnim zajednicama, poduzetnicima i drugim relevantnim partnerima.

Na području Općine Jelenje dostupne su pojedine turističke usluge koje doprinose ponudi aktivnog i doživljajnog boravka posjetitelja. Među njima se ističe Grobnik Adventure, koji nudi uslugu iznajmljivanja quadova, namijenjenu ljubiteljima adrenalinskih i outdoor aktivnosti. Također, na području općine djeluje Konjički klub Vodičajna, koji pruža uslugu škole jahanja, čime se obogaćuje ponuda rekreativnih i sportskih sadržaja u prirodnom okruženju.

Osim navedenih turističkih usluga, na području Općine Jelenje dostupni su i ostali sadržaji relevantni za turiste. U općini djeluju brojne trgovine, među kojima su Maximarket Tommy, Trgovina Krk, Trgovina PIK, Trgovina Perutnina, kao i Mesnica Žeželić i Pekara Lišćevica. Zdravstvena i osnovna infrastruktura uključuje Ljekarnu Prima Pharme, bankomate Erste banke i Privredne banke Zagreb, Poštanski ured HP, benzinsku postaju Petrol, te Zdravstvenu stanicu Dražice, u kojoj djeluju privatna stomatološka ordinacija, dvije ordinacije opće medicine, ordinacija za pedijatriju te patronažna služba Doma zdravlja Rijeka.

Ponuda turističkih usluga na području Općine Jelenje trenutačno je ograničenog opsega i usmjerena prvenstveno na specijalizirane oblike aktivnog i rekreativnog turizma. Dostupne usluge, poput iznajmljivanja quadova i škole jahanja, predstavljaju nišne turističke sadržaje koji mogu biti zanimljivi određenim skupinama posjetitelja, posebice ljubiteljima boravka u prirodi i aktivnog odmora.

Iako na području općine ne postoji razvijena i raznolika turistička infrastruktura, prisutnost osnovnih usluga i sadržaja važnih za boravak turista – poput trgovina, ljekarne, zdravstvene zaštite, bankomata, poštanskog ureda i benzinske postaje – osigurava funkcionalne preduvjete za kraći boravak posjetitelja. Ovi sadržaji doprinose osnovnoj razini komfora i dostupnosti usluga.

Turistička ponuda Općine Jelenje je nedovoljno strukturirana i sadržajno ograničena, bez jasne destinacijske prepoznatljivosti, no postojeće usluge upućuju na potencijal daljnjeg razvoja ponude temeljene na aktivnom boravku u prostoru, sportu i rekreaciji. Daljnji razvoj turističkih usluga ovisit će o proširenju sadržaja, boljoj povezanosti postojećih usluga te njihovom uključivanju u širi kontekst turističke ponude područja.

TURISTIČKA INFRASTRUKTURA

Turistička infrastruktura Općine Jelenje obuhvaća osnovne turističke usluge, prateće sadržaje te komunalnu i društvenu infrastrukturu koja omogućuje boravak i kretanje posjetitelja u destinaciji. Iako je riječ o manjoj i primarno izletničkoj destinaciji, Jelenje raspolaže ključnim sadržajima koji zadovoljavaju osnovne potrebe turista.

U segmentu turističkih usluga ističu se sadržaji usmjereni na aktivni i outdoor turizam.

Grobnik Adventure nudi uslugu iznajmljivanja quadova, dok Konjički klub Vodičajna pruža usluge škole jahanja, čime se doprinosi razvoju doživljajnih i rekreativnih aktivnosti u prirodi.

Osnovna opskrba infrastruktura za turiste uključuje više trgovina (Tommy market, Trgovina Krk, Trgovina PIK, Trgovina Perutnina), mesnicu Žeželić te pekaru Lišćevica. U destinaciji djeluje i ljekarna (Ljekarna Prima Pharne), dok su financijske i poštanske usluge dostupne putem bankomata (Erste banka i Privredna banka Zagreb) te poštanskog ureda. Na području općine nalazi se i benzinska postaja Petrol, što dodatno doprinosi prometnoj dostupnosti.

Zdravstvena infrastruktura osigurana je kroz Zdravstvenu stanicu Dražice, koja uključuje stomatološku ordinaciju, ordinacije obiteljske medicine i pedijatrije i patronažnu službu, čime je osigurana osnovna razina zdravstvene zaštite za stanovnike i posjetitelje.

Unatoč postojećoj osnovnoj infrastrukturi, turistička infrastruktura Jelenja još uvijek nije sustavno razvijena kao integrirana turistička cjelina. Postoji značajan potencijal za unapređenje, osobito u segmentu outdoor ponude, interpretacije prostora i razvoja dodatnih sadržaja koji bi produžili boravak posjetitelja.

KOMUNALNA I PROMETNA INFRASTRUKTURA

PROMETNA INFRASTRUKTURA

Cestovnu mrežu Općine Jelenje čine županijske, lokalne i nerazvrstane ceste, koje zajedno omogućuju funkcionalnu prometnu povezanost svih naselja.

Županijske ceste predstavljaju temeljnu okosnicu prometnog sustava općine. Njima se ostvaruje glavna povezanost između većih naselja, kao što su Dražice, Jelenje, Podhum i Podkilavac, te veza s okolnim općinama i Gradom Rijekom. Ove ceste imaju važnu ulogu u svakodnevnom prometu stanovništva, javnom prijevozu, opskrbi te pristupu javnim ustanovama i gospodarskim zonama. Na pojedinim dionicama izražena je potreba za povećanjem sigurnosti prometa, osobito u zonama naselja i uz prometnice kojima se kreće veći broj pješaka.

Glavna prometnica koja povezuje naselja na području Općine Jelenje jest županijska cesta ŽC 5055. To je ujedno i najvažnija prometnica Općine. Proteže se u smjeru zapad–istok, povezujući Viškovo, Jelenje i Čavle. Na dionici od granice s Čavlima do naselja Ratulje cesta ima puni profil širine 6,5 metara te je u naseljenim dijelovima opremljena jednostranim nogostupom. Sjeverno od naselja Ratulje profil ceste se sužava te prosječna širina kolnika iznosi oko 5 metara, što utječe na razinu prometne sigurnosti i protočnosti.

Županijska cesta ŽC5027 osigurava vezu između naselja Podkilavac i središnjeg općinskog naselja Dražice u duljini od 2,28 km. Tehnički elementi ceste zadovoljavaju standarde u dijelu koji prolazi kroz Dražice, gdje je izveden i jednostrani nogostup, dok je na prilazu Podkilavcu cesta znatno uža i bez pješačke infrastrukture. Iako je formalno razvrstana kao županijska, svojim prometnim opterećenjem i funkcijom ne odgovara u potpunosti toj kategoriji.

Na samoj granici s Općinom Čavle, u duljini od 321 metar, nalazi se županijska cesta ŽC5028 koja omogućuje prometnu povezanost prema državnoj cesti D3 i autocesti A6 preko čvora Kikovica. Ova prometnica cijelom svojom dionicom unutar Općine zadržava propisani kolnički profil.

Pristup pojedinim naseljima osiguran je putem lokalnih cesta koje se odvajaju od županijskih prometnica, ponajprije kroz naselja Dražice i Podhum. U naseljima Dražice, Jelenje i Podhum uspostavljena je mreža dvosmjernih i jednosmjernih ulica, kao i prilaznih prometnica koje omogućuju pristup stambenim i javnim sadržajima.

Područje Općine Jelenje raspolaže razvijenom prometnom mrežom, koja u značajnoj mjeri olakšava svakodnevni život i rad lokalnog stanovništva.

Područjem Općine Jelenje prolaze četiri županijske ceste u ukupnoj duljini od 13 kilometara te dvije lokalne ceste duljine 5,41 km.

Tako se na području Općine Jelenje nalaze sljedeće prometnice:

- dio županijske ceste ŽC 5055 Viškovo (Ž 5025) – Saršoni – Trnovica – Dražice – Čavle (D40),
- županijska cesta ŽC 5026 Jelenje (Ž 5055) – Lukeži – Lopača – Ž 5017,
- županijska cesta ŽC 5027 Podkilavac – (Ž 5055) – Dražice,
- županijska cesta ŽC 5028 Jezero (Ž 5055) – Soboli (D40),
- lokalna cesta LC 58019 Kukuljani – Zoretići – Trnovica (Ž 5055),
- lokalna cesta LC 58020 Lubarska (Ž 5055) – Martinovo Selo – Ž 5026,
- lokalna cesta LC 58021 Dražice (Ž 5055) - Podhum (Ž 5028)

Lokalne ceste osiguravaju prometnu povezanost manjih i rubnih naselja unutar općine te povezuju stambene zone sa županijskim prometnicama. Njihova funkcija je prvenstveno lokalnog karaktera, a značaj im je naglašen u svakodnevnoj mobilnosti stanovništva, pristupu poljoprivrednim površinama i povezivanju naselja koja nisu neposredno smještena uz glavne prometne pravce.

Značajan dio cestovne mreže čine nerazvrstane ceste, koje služe kao pristupne prometnice do stambenih objekata, gospodarskih sadržaja, javnih površina i poljoprivrednog zemljišta. Mreža nerazvrstanih cesta razvijala se pretežito postupno i neplanski, prateći širenje stambene i druge izgradnje. Nerazvrstane ceste su u nadležnosti Općine Jelenje te njihovo održavanje, evidentiranje i postupna modernizacija predstavljaju važan segment podizanja prometnog i komunalnog standarda. Kod nerazvrstanih cesta zajedničko obilježje je nepostojanje nogostupa te njihove relativno male širine (u prosjeku 3 – 4 metra). Ukupna duljina nerazvrstanih cesta Općine Jelenje je 58 km od kojih 5 km otpada na sabirne ceste, 44 km na lokalne i pristupne ceste te 9 km na poljske i šumske putove.

Prostornim planom predviđena je izgradnja novih dionica nerazvrstanih cesta unutar planskih koridora i to:

- cesta u sjevernom dijelu građevinskog područja NA 1 Dražice, uz postojeću zonu poslovne namjene K11, duljine 605 m,
- spoj sa županijske ceste Čavle – Dražice – Lopača – Drenova prema južnom dijelu građevinskog područja NA 1 Dražice (lokacija Nartić), duljine 372 m,
- cesta unutar građevinskog područja NA 5 Jelenje, na predjelu Jelenski vrh, duljine 195 m,
- planirani spoj na postojeću cestu u naselju NA 5 Jelenje, ispod crkve sv. Mihovila, duljine 157 m,
- cesta u dijelu građevinskog područja NA 12 Podhum, na predjelu Podprogoni, duljine 344 m,
- novi dijelovi cesta u građevinskom području NA 13 Podkilavac, ukupne duljine 445 m.

Na području Općine Jelenje evidentirana su četiri javna parkirališta ukupnog kapaciteta 166 parkirnih mjesta, od čega je 11 parkirnih mjesta namijenjeno osobama s invaliditetom.

Tri javna parkirališta smještena su unutar naselja Dražice, dok se četvrto parkiralište nalazi uz mjesno groblje u naselju Jelenje. Najveće parkiralište, kapaciteta 68 parkirnih mjesta, nalazi se u središnjem dijelu naselja Dražice, u neposrednoj blizini nogometnog stadiona i zgrade Općine Jelenje.

Javni prijevoz putnika na području općine obavlja Komunalno društvo Autotrolej iz Rijeke. Prometni sustav Općine Jelenje nadopunjen je pješačkim površinama i nogostupima, osobito u središnjim dijelovima naselja i uz prometnice većeg intenziteta prometa.

Poseban naglasak stavlja se na povećanje sigurnosti pješaka, osobito djece, kroz izgradnju i uređenje nogostupa uz županijske ceste te u blizini škole, vrtića i javnih ustanova.

Javni prijevoz putnika na području Općine Jelenje obavlja Komunalno društvo Autotrolej d.o.o. iz Rijeke. Na teritoriju Općine Jelenje prometuju dvije županijske linije i dvije lokalne linije javnog gradskog prijevoza. Prostorna pokrivenost stanicama javnog gradskog prijevoza je zadovoljavajuća. Svi stambeni objekti unutar građevinskog područja naselja nalaze se unutar 500 metara udaljenosti od autobusnih stanica. Učestalost polaska linija iz Grada Rijeke i obrnuto je otprilike svakih 20-ak minuta.

ELEKTRONIČKE KOMUNIKACIJE I ENERGETSKA INFRASTRUKTURA

ELEKTRONIČKE KOMUNIKACIJE

Elektronička komunikacijska infrastruktura Općine Jelenje temelji se na radu dviju lokalnih centrala smještenih u Dražicama i Lubarskoj, koje su optičkim sustavom prijenosa povezane na višu prometnu razinu. Područjem Općine ne prolaze međunarodni ni magistralni komunikacijski kablovi, no uz trasu korisničkih pretplatničkih kablova iz smjera Zastenica kroz Dražice i Jelenje do Lubarske položen je optički kabel kojim se osigurava pouzdana povezanost lokalnih centrala.

Lokalna centrala Dražice ima zadovoljavajući kapacitet za postojeće potrebe stanovništva za osnovnim govornim uslugama. Na ovu centralu vezani su pretplatnici naselja Dražice, Podhum i Podkilavac.

Lokalna centrala Lubarska opslužuje veći broj naselja, među kojima su Jelenje, Lubarska, Baštijani, Brnelići, Drastin, Kukuljani, Lukeži, Milaši, Martinovo Selo, Ratulje, Trnovica, Valići i Zoretići.

Pokretna elektronička komunikacijska mreža razvijena je kroz pet baznih postaja na pet lokacija. Sukladno važećim propisima, prostornim planom definirane su tri elektroničke komunikacijske zone namijenjene izgradnji samostojećih antenskih stupova, čime se osiguravaju uvjeti za daljnji razvoj mobilnih mreža.

Širokopojasna infrastruktura trenutačno predstavlja jedan od infrastrukturnih izazova.

Postotak priključenosti na širokopojasnu mrežu iznosi 52,54 %, pri čemu samo 9 % korisnika ima pristup brzom širokopojasnom internetu brzine veće od 30 Mbit/s. To upućuje na

potrebu daljnjih ulaganja u modernizaciju i proširenje širokopojasne mreže, osobito u kontekstu digitalizacije usluga i razvoja pametnih rješenja u općini.

ENERGETSKA INFRASTRUKTURA

ELEKTROENERGETSKI SUSTAV

Područjem Općine Jelenje prolaze dijelovi značajne prijenosne elektroenergetske infrastrukture državne i međunarodne važnosti. Kroz općinski prostor prolazi jednosistemski dalekovod naponskog nivoa 400 kV te dvosistemski dalekovodi naponskog nivoa 220 kV, koji su dio prijenosne mreže Republike Hrvatske. Koridor 400 kV dalekovoda presijeca područje Općine u zoni Kikovice i Podkilavca, dok koridor 2x220 kV dalekovoda djelomično zahvaća južni rub Općine u području naselja Dražice, Lukeži, Drastin i Lopača.

Distribucija električne energije za područje Općine Jelenje osigurana je preko trafostanica TS 35/10(20) kV Grobnik i TS 35/10(20) kV Mavri, koje su smještene izvan administrativnih granica Općine. Trafostanica Grobnik, s kapacitetom od 2 x 4 MVA i mogućnošću proširenja do 2 x 8 MVA, opskrbljuje električnom energijom veći dio Općine Jelenje te dio susjedne Općine Čavle. Trafostanica ima dvostrano napajanje, čime je osigurana visoka razina pouzdanosti sustava.

Područjem Općine prolazi i 35 kV dalekovod koji povezuje trafostanice Grobnik i Mavri, izveden dijelom kao podzemni, a dijelom kao nadzemni vod, u koridoru postojećih visokonaponskih vodova.

Distribucija električne energije na niskonaponskoj razini odvija se putem 28 trafostanica 10(20)/0,4 kV raspoređenih po naseljima Općine. Trafostanice su različitih tipova i izvedbi te svojim kapacitetom zadovoljavaju postojeće potrebe potrošača. Niskonaponska mreža najvećim je dijelom izvedena kao nadzemna, dok je u središtima naselja dijelom izvedena kao kabelska.

Javna rasvjeta pretežno je integrirana u niskonaponsku mrežu, dok je manji dio izveden kao zaseban sustav na metalnim stupovima, napajan podzemnim kabelima. Sustav javne rasvjete u postojećem opsegu zadovoljava osnovne potrebe naselja, uz mogućnost daljnje modernizacije i energetske učinkovitosti.

PLINOOPSKRBA

Kroz područje Općine Jelenje prolazi magistralni plinovod Pula – Karlovac u ukupnoj duljini od približno 7,4 km. Riječ je o plinovodu koji ima važnu ulogu u nacionalnom sustavu transporta plina.

Na području Općine trenutačno ne postoji funkcionalna distributivna plinska mreža. Kako bi se smanjili troškovi buduće plinifikacije, planira se da se izgradnja distributivnih plinovoda

realizira prvenstveno u sklopu rekonstrukcija postojećih prometnica. U tom je kontekstu, tijekom radova na lokalnoj cesti LC58021 kroz naselje Podhum, položen plinovod u duljini od 473 metra, koji je predviđen za naknadno povezivanje s postojećom distributivnom mrežom, s priključnom točkom na području Općine Čavle.

VODOOPSKRBA

Prije izgradnje suvremenog vodoopskrbnog sustava stanovništvo Općine Jelenje opskrbljivalo se vodom iz javnih cisterni i šterni. Takvi objekti i danas su dijelom sačuvani u prostoru, a ukupno ih je devet, od čega se pet nalazi u naselju Podhum, dok su preostale raspoređene u Dražicama, Jelenju, Podkilavcu i Ratuljama.

Današnja opskrba vodom ostvaruje se putem vodoopskrbnog sustava Rijeka, koji se temelji na više izvorišta, među kojima su Zvir I i II, Martinšćica, Perilo, Dobra i Dobrica, dok izvor Rječine ima povremeni karakter. Sva navedena izvorišta, osim Rječine, nalaze se izvan područja Općine Jelenje. Voda se na općinsko područje dovodi iz vodospreme Vojskovo smještene na području Grada Bakra, odakle se preko Općine Čavle opskrbnim cjevovodom dovodi do Općine Jelenje, pri čemu opskrbni cjevovod završava u naselju Kukuljani.

Prostorom Općine prolazi i glavni gravitacijski vodovodni cjevovod DN 1200 mm iz izvora Rječine, koji vodi prema vodospremi Streljana, odakle se vodovodna mreža grananjem opskrbljuje šire riječko područje. Jedan ogranak sustava vodi prema Rijeci, dok se drugi proteže prema Sušaku i Dragi te se ponovno povezuje s vodospreme Vojskovo, čime se osigurava stabilnost i sigurnost opskrbe vodom za područje Općine Jelenje.

Dodatno, na potezu Kukuljani – Lukeži, djelomično paralelno s opskrbnim cjevovodom, nalazi se i cjevovod stare gravitacije iz izvora Rječine, koji se preko naselja Drastin i tunelskog dijela proteže do Grohova te dalje prema Cankovu, gdje se spaja na sustav koji vodi prema Sušaku.

Na vodoopskrbni sustav krajem 2018. godine bilo je priključeno oko 99 % stanovništva, što odgovara prosječnim vrijednostima na razini Primorsko-goranske županije. Prosječna godišnja potrošnja vode za kućanstva iznosi približno 226.000 m³. Prema podacima KD Vodovod i kanalizacija d.o.o. Rijeka, duljina magistralnih cjevovoda na području Općine iznosi oko 4,7 km, dok ukupna duljina razvodne mreže iznosi oko 40 km, s gotovo 1.900 evidentiranih vodovodnih priključaka.

ODVODNJA OTPADNIH VODA

Na području Općine Jelenje ne postoji izgrađen sustav javne odvodnje otpadnih voda. Fekalne otpadne vode zbrinjavaju se putem individualnih septičkih jama i sabirnih taložnica, dok se oborinske vode uglavnom odvođe izravno u teren.

U okviru EU projekta aglomeracije Rijeka planirana je izgradnja približno 7 km gravitacijskih kanalizacijskih kolektora, 22 crpne stanice te oko 5,8 km pripadajućih tlačnih vodova, čime bi se osigurali uvjeti za uspostavu suvremenog sustava javne odvodnje.

S obzirom na činjenicu da se cjelokupno naseljeno područje Općine Jelenje nalazi unutar II. i III. zone sanitarne zaštite izvorišta vode za piće, postojeći način zbrinjavanja otpadnih voda predstavlja značajan okolišni rizik. U tom je smislu izgradnja sustava javne odvodnje prepoznata kao jedan od ključnih infrastrukturnih prioriteta za očuvanje kvalitete voda i zaštitu okoliša.

ZBRINJAVANJE OTPADA

Sustav gospodarenja otpadom na području Općine Jelenje uspostavljen je u skladu s Prostornim planom Primorsko-goranske županije, kojim je predviđeno uvođenje jedinstvenog sustava gospodarenja otpadom. Taj sustav obuhvaća centralnu zonu za gospodarenje otpadom, reciklažna dvorišta i transfer stanice. Centralna zona namijenjena je prihvatu komunalnog i neopasnog proizvodnog otpada te skladištenju i obradi građevinskog i biološkog otpada, dok se postupanje s opasnim otpadom utvrđuje na državnoj razini. Odvoz komunalnog otpada organiziran je na cijelom području Općine Jelenje. Sustav prikupljanja otpada obuhvaća sva naselja i izdvojene zone, čime je osigurana dostupnost usluge svim stanovnicima. Komunalni i neopasni proizvodni otpad s područja Općine zbrinjava se u Županijskom centru za gospodarenje otpadom Mariščina, koji se nalazi na području Općine Viškovo.

Na području Općine Jelenje primjenjuje se IVO sustav (izbjegavanje, valorizacija i obrada otpada), kojim se potiče smanjenje nastanka otpada, odvojeno prikupljanje korisnih sirovina te njihova daljnja obrada i iskorištavanje. Odvojeno prikupljanje i privremeno skladištenje manjih količina posebnih vrsta otpada provodi se u postojećem reciklažnom dvorištu smještenom u građevinskom području naselja Podhum. Daljnji razvoj sustava gospodarenja otpadom temelji se na suradnji s registriranim komunalnim društvima te na primjeni načela održivog razvoja, zaštite okoliša i očuvanja prirodnih resursa. Cilj Općine Jelenje je uspostaviti učinkovit, ekološki prihvatljiv i dugoročno održiv sustav zbrinjavanja otpada koji doprinosi očuvanju kvalitete prostora i zdravlja stanovništva.

STANJE DIGITALIZACIJE

Digitalizacija se na području Općine Jelenje nalazi u fazi aktivnog razvoja, pri čemu je naglasak primarno na unaprjeđenju rada javne uprave, dostupnosti informacija i transparentnosti, dok je u području turizma i digitalnog doživljaja destinacije manje razvijena.

U segmentu javne uprave vidljiv je kontinuitet informatizacije poslovanja, pri čemu je financijsko i administrativno poslovanje Općine već u potpunosti digitalizirano, a daljnji razvoj usmjeren je na uvođenje e-usluga i digitalnih platformi za komunikaciju s građanima. Digitalizacija se prepoznaje kao važan alat za povećanje učinkovitosti, kvalitete i brzine pružanja javnih usluga, kao i za razvoj pametnih rješenja u upravljanju općinom.

Poseban iskorak ostvaren je u području upravljanja prostorom. Od lipnja 2025. godine u funkciji je novi GIS sustav (Geografski informacijski sustav) koji građanima omogućuje jednostavan online pristup informacijama o prostoru, katastarskim podacima i granicama naselja. Time se značajno povećava transparentnost i dostupnost prostornih informacija te olakšava komunikacija između uprave, investitora i lokalnog stanovništva. U širem kontekstu, prostorno planiranje oslanja se na digitalne baze podataka i GIS podloge, što potvrđuje integraciju digitalnih alata u sustav upravljanja prostorom.

Digitalna prisutnost destinacije trenutačno se temelji na osnovnim komunikacijskim kanalima. Turistička zajednica Općine Jelenje koristi službenu web stranicu (www.visitjelenje.hr) i društvene mreže, pri čemu Instagram profil broji 817 pratitelja. Od 2025. godine Turistička zajednica Općine Jelenje ima novu platformu Virtualne šetnje:360 Visit Jelenje. Ovaj projekt Turističke zajednice Općine Jelenje razvijen je s ciljem digitalne promocije destinacije i približavanja njezinih atrakcija široj publici kroz interaktivne virtualne šetnje u 360°. Virtualne šetnje izrađene su u visokoj rezoluciji, kombinacijom 360° fotografija s tla i dronom, uz tekstualne opise i dodatne multimedijske sadržaje. Platforma je optimizirana za računala, tablete i mobilne uređaje, omogućujući brzo učitavanje i jednostavno istraživanje.

Općina dodatno komunicira putem službene web stranice i Facebook stranice. Ovi kanali omogućuju osnovnu razinu informiranja i promocije, no njihova funkcionalnost uglavnom je informativna, bez naprednijih digitalnih alata za interakciju s korisnicima.

U području turizma digitalizacija je još uvijek ograničena. Iako su smještajni kapaciteti prisutni na online platformama za rezervaciju, ne postoji jedinstveni destinacijski sustav za upravljanje sadržajem, digitalne interpretacijske platforme, niti razvijeni alati poput mobilnih aplikacija, virtualnih vodiča ili interaktivnih karata za posjetitelje. To ukazuje na značajan prostor za razvoj digitalnih turističkih proizvoda i unapređenje korisničkog iskustva. Područje Općine Jelenje u velikoj mjeri pokriveno 5G mobilnom mrežom, što predstavlja važan preduvjet za daljnji razvoj digitalnih usluga i pametnih rješenja u destinaciji.

Zaključno, Općina Jelenje raspolaže solidnim temeljima za daljnju digitalnu transformaciju, osobito u segmentu javne uprave i upravljanja prostorom. Međutim, digitalizacija turističke ponude i destinacijskog marketinga još uvijek je u početnoj fazi, što predstavlja priliku za razvoj inovativnih digitalnih rješenja usmjerenih na povećanje vidljivosti destinacije i kvalitetu doživljaja posjetitelja.

KOMUNIKACIJSKE AKTIVNOSTI

Komunikacijske aktivnosti na području Općine Jelenje provode se kroz kanale Turističke zajednice Općine Jelenje i Općine Jelenje, uz postupni razvoj digitalnih alata i sustava informiranja.

Turistička zajednica Općine Jelenje djeluje s jednim zaposlenikom (direktoricom), što ukazuje na ograničene operativne kapacitete u području komunikacije i promocije.

Komunikacija s javnošću i promocija destinacije odvijaju se primarno putem službene web stranice www.visitjelenje.hr te društvene mreže Instagram, koja trenutačno broji 817 pratitelja. Od 2025. godine Turistička zajednica Općine Jelenje ima novu platformu *Virtualne šetnje:360 Visit Jelenje*. Ovaj projekt Turističke zajednice Općine Jelenje razvijen je s ciljem digitalne promocije destinacije i približavanja njezinih atrakcija široj publici kroz interaktivne virtualne šetnje u 360°. Virtualne šetnje izrađene su u visokoj rezoluciji, kombinacijom 360° fotografija s tla i dronom, uz tekstualne opise i dodatne multimedijske sadržaje. Platforma je optimizirana za računala, tablete i mobilne uređaje, omogućujući brzo učitavanje i jednostavno istraživanje.

Općina Jelenje koristi vlastite komunikacijske kanale za informiranje građana, uključujući službenu web stranicu i Facebook stranicu, putem kojih se objavljuju aktualnosti, informacije o radu Općine i relevantne obavijesti za lokalno stanovništvo. Stranica ima više od 6000 pratitelja.

U području digitalizacije, Općina Jelenje nalazi se u fazi aktivne provedbe projekata usmjerenih na razvoj pametnih usluga i povećanje transparentnosti. Posebno se ističe uvođenje GIS sustava (Geografskog informacijskog sustava) od lipnja 2025. godine, koji građanima omogućuje jednostavan online pristup informacijama o prostoru, katastarskim podacima i granicama naselja.

Navedeni komunikacijski i digitalni kanali predstavljaju osnovu za daljnji razvoj sustava informiranja i unapređenje interakcije s građanima i posjetiteljima.

PRISTUPAČNOST OSOBAMA S INVALIDITETOM

Pristupačnost osobama s invaliditetom važan je segment održivog i uključivog razvoja turizma u Općini Jelenje. Iako se radi o manjoj destinaciji, vidljivi su određeni pomaci u osiguravanju osnovnih uvjeta pristupačnosti, ponajprije u javnoj infrastrukturi i pojedinim ključnim atrakcijama.

Zgrada Općine Jelenje osigurava pristup osobama s invaliditetom putem rampe, dok se ured Turističke zajednice nalazi u prizemlju, čime je omogućen jednostavniji pristup korisnicima s ograničenom pokretljivošću. Ovakva rješenja predstavljaju osnovni, ali važan korak prema inkluzivnijem sustavu javnih i turističkih usluga.

Kada je riječ o turističkoj ponudi, određeni broj atrakcija također je prilagođen ili djelomično pristupačan osobama s invaliditetom. Među njima se izdvajaju Kovačija, Zavičajni muzej, Spomenik podhumskim žrtvama te sakralni objekti poput crkve sv. Mihovila u Jelenju i crkve sv. Maksimilijana Kolbea. Ove lokacije čine temelj za daljnji razvoj pristupačne kulturne i memorijalne ponude destinacije.

Unatoč postojećim rješenjima, pristupačnost u Jelenju još uvijek nije sustavno razvijena na razini cijele destinacije. Postoji potreba za daljnjim ulaganjima u prilagodbu infrastrukture, uključujući pristupačne staze, signalizaciju, parkirališna mjesta te uklanjanje arhitektonskih barijera na javnim površinama i turističkim lokalitetima. Također, važno je unaprijediti komunikacijsku pristupačnost kroz prilagodbu digitalnih sadržaja i informacija različitim skupinama korisnika.

Daljnji razvoj pristupačnog turizma u Općini Jelenje trebao bi uključivati i edukaciju dionika u turizmu te postupno uvođenje standarda univerzalnog dizajna, kako bi destinacija postala dostupna i ugodna za sve posjetitelje, neovisno o njihovim fizičkim sposobnostima.

ANALIZA LJUDSKIH POTENCIJALA

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, na području Općine Jelenje evidentirana su 842 osiguranika mirovinskog osiguranja, što predstavlja osnovu radno aktivnog stanovništva općine. Navedeni pokazatelj upućuje na ograničeno lokalno tržište rada, uz značajno oslanjanje stanovništva na zapošljavanje izvan područja općine, ponajprije u širem riječkom urbanom području.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, u 2024. godini je u Općini Jelenje prosječno mjesečno bilo 79 registriranih nezaposlenih osoba. Kretanje broja nezaposlenih tijekom godine pokazuje umjerene mjesečne oscilacije, bez izraženih sezonskih odstupanja. U istoj godini, prema evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, ukupno su 32 osobe zaposlene s evidencije Zavoda na temelju radnog odnosa, prema mjestu rada zapošljavanja u Općini Jelenje.

U djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane i pića (NKD 55 i 56) tijekom 2024. godine evidentirana je izražena sezonalnost zapošljavanja. Najmanji broj zaposlenih zabilježen je u prosincu (21 zaposlena osoba), dok je najveći broj zaposlenih ostvaren u lipnju (42 zaposlene osobe). Navedeni podaci odražavaju skroman, ali sezonski uvjetovan angažman radne snage u turistički povezanim djelatnostima, u skladu s trenutačnom razinom razvijenosti turističke ponude Općine Jelenje.

Ukupni poslovni prihodi ostvareni u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane i pića u 2023. godini iznosili su 1.564.176,78 eura, što potvrđuje prisutan, ali ograničen gospodarski doprinos turizma lokalnom gospodarstvu.

Analiza dostupnih pokazatelja upućuje na to da Općina Jelenje raspolaže ograničenim ljudskim potencijalima, s umjerenim brojem nezaposlenih. Zapošljavanje u turistički povezanim djelatnostima obilježeno je izraženom sezonalnošću i malim brojem zaposlenih, što je u skladu s trenutačnom razinom razvijenosti turističke ponude.

U Turističkoj zajednici Općine Jelenje zaposlena je jedna osoba.

Daljnji razvoj turizma i uslužnih djelatnosti u Općini Jelenje može se temeljiti prvenstveno na postojećim ljudskim resursima, uz postupno jačanje zapošljavanja u djelatnostima smještaja i ugostiteljstva, sukladno realnim razvojnim mogućnostima i razini potražnje.

KONKURENCIJA

Općina Jelenje smještena je u neposrednoj blizini Rijeke i nalazi se u okruženju više turistički aktivnih destinacija riječkog prstena i Kvarnera. Položaj Jelenju omogućuje funkcionalnu povezanost s većim urbanim i turističkim tržištem, ali istodobno stvara konkurentski pritisak, osobito u segmentima aktivnog, outdoor, izletničkog, rekreacijskog, kulturno-doživljajnog i manifestacijskog turizma. Kao neposredna konkurencija posebno se izdvajaju Grad Bakar, Grad Kastav te općine Viškovo i Čavle.

Turistička ponuda Jelenja temelji se prvenstveno na očuvanoj prirodi, planinskom i riječnom krajoliku, aktivnom boravku na otvorenom, pješačkim, planinarskim i biciklističkim stazama, tradicijskoj baštini Grobinšćine, ruralnom ambijentu i manjim lokalnim manifestacijama.

Jelenje se pritom profilira kao mirnija, prirodna i izletničko-rekreacijska destinacija u zaleđu Rijeke, s naglašenim potencijalom za razvoj održivog, aktivnog i doživljajnog turizma.

Kod definiranja konkurencije Jelenju korišteni su kriteriji sličnosti turističkog proizvoda, smještajnih kapaciteta, profila gostiju, prometne dostupnosti i prostorne blizine, uz fokus na destinacije riječkog prstena. Direktna konkurencija odnosi se na destinacije koje ciljaju slične segmente posjetitelja, osobito one motivirane boravkom u prirodi, aktivnim odmorom, rekreacijom, lokalnom baštinom, manifestacijama i kraćim boravcima.

U tom kontekstu, Viškovo, Čavle, Bakar i Kastav predstavljaju najizravniju konkurenciju Jelenju u segmentu aktivnog, sportskog, outdoor i rekreacijskog turizma, dok Bakar i Kastav predstavljaju konkurenciju i kulturnom turizmu Jelenja, koji se tek razvija.

- **Viškovo i Čavle** natječu se s Jelenjem ponajprije u segmentu aktivnog, rekreacijskog i izletničkog turizma, oslanjajući se na prirodne i sportske resurse riječkog zaleđa.
- **Bakar** konkurrira Jelenju u dijelu kraćih i srednje dugih boravaka, kulturno-povijesnih sadržaja, aktivnog turizma i boravka u mirnijem okruženju, ali se od Jelenja razlikuje obalnim položajem, pomorskom i industrijskom baštinom te urbanom povijesnom jezgrom.
- **Kastav** konkurrira Jelenju u segmentu kulturnog, manifestacijskog i rekreacijskog turizma. Njegova povijesna jezgra, kulturne manifestacije i razvijenija ugostiteljska ponuda daju mu snažniju tržišnu prepoznatljivost u kulturno-doživljajnom segmentu.
- **Jelenje** se u odnosu na navedene destinacije izdvaja izraženijom prirodnom osnovom, planinskim i riječnim krajolikom, planinskim masivom Obruča – popularno zvanim Grobničke Alpe, dolinom Rječine, planinarskim i biciklističkim rutama te snažnim lokalnim identitetom Grobinšćine.

Svaka od promatranih destinacija ima jasno izražene elemente prepoznatljivosti:

- **Jelenje** – outdoor aktivnosti, planinarenje, biciklizam, šetnice uz Rječinu i Sušicu, Grobničke Alpe, Gašparov mlin, Kovačija, tradicijska i nematerijalna baština Grobinšćine, mirno prirodno okruženje
- **Bakar** – povijesna urbana jezgra, pomorska i industrijska baština, mirniji boravak uz more, kulturno-povijesni sadržaji i aktivni odmor
- **Viškovo** – aktivni odmor i manifestacije povezane s lokalnom tradicijom, osobito Halubajskim zvončarima
- **Čavle** – sportski i rekreacijski turizam, blizina Rijeke, Grobničkog polja i sportskih sadržaja
- **Kastav** – povijesna jezgra, zidine i kameni grad, kulturne priredbe, rekreacijski, gastro i kulturni turizam

Destinacija	Broj kreveta	Dolasci	Noćenja	Prosječna duljina boravka
Jelenje	231	2.425	11.606	4,8
Bakar	403	4.271	28.365	6,6
Viškovo	470	4.079	23.240	5,7
Čavle	420	5.186	14.123	2,7
Kastav	850	9.573	40.451	4,2

Tablica 7. Konkurencija u 2024.

Jelenje raspolaže najmanjim komercijalnim smještajnim kapacitetom među promatranim destinacijama. U komercijalnom smještaju evidentiran je 231 krevet, dok je ukupno ostvareno 2.425 dolazaka i 11.606 noćenja, uključujući komercijalni i nekomercijalni smještaj. Prosječna duljina boravka iznosila je 4,8 noći. Takvi pokazatelji potvrđuju da je Jelenje još uvijek destinacija manjeg turističkog intenziteta, s ograničenim tržišno orijentiranim kapacitetima i značajnim prostorom za razvoj ponude.

U odnosu na Bakar, Jelenje ostvaruje manji broj dolazaka i noćenja te raspolaže manjim smještajnim kapacitetom. Bakar se izdvaja duljom prosječnom duljinom boravka i većom popunjenošću, što upućuje na stabilniji boravišni karakter turističkog prometa. Njegova konkurentska prednost proizlazi iz kombinacije obalnog položaja, povijesne urbane jezgre, kulturno-povijesne, pomorske i industrijske baštine te mirnijeg odmorišnog ambijenta. Viškovo ima veći smještajni kapacitet, veći broj dolazaka i noćenja te dulju prosječnu duljinu boravka od Jelenja. Njegova pozicija temelji se na aktivnom odmoru, lokalnoj tradiciji i manifestacijama, a u odnosu na Jelenje konkurira ponajprije u segmentu kraćih boravaka, rekreacije i boravka u zaleđu Rijeke. Ipak, Jelenje ima snažniju prirodnu i planinsku komponentu ponude, osobito kroz Grobničke Alpe, Rječinu, planinarske staze i outdoor sadržaje.

Čavle ostvaruju veći broj dolazaka od Jelenja, ali kraću prosječnu duljinu boravka i nižu popunjenost smještajnih kapaciteta. Njihova konkurentska pozicija vezana je ponajprije uz sportski i rekreacijski turizam, blizinu Rijeke, Grobničkog polja i sportskih sadržaja. U odnosu na Čavle, Jelenje se može jasnije diferencirati kroz mirniji prirodni ambijent, izraženiji ruralni karakter, dolinu Rječine, šetnice, planinarske pravce i lokalnu tradicijsku baštinu.

Kastav se među promatranim destinacijama izdvaja najvećim brojem dolazaka i noćenja te najvećim smještajnim kapacitetom. Kastav ima snažnu tržišnu poziciju zahvaljujući povijesnoj jezgri, kulturnim manifestacijama, razvijenijoj ugostiteljskoj i gastro ponudi te prepoznatljivom urbanom identitetu. U odnosu na Jelenje, Kastav ima izraženiju kulturno-manifestacijsku i ugostiteljsku komponentu, dok Jelenje ima snažniju prirodnu, planinsku i outdoor osnovu. Zbog toga Kastav Jelenju predstavlja važnu konkurenciju u privlačenju posjetitelja zainteresiranih za autentične lokalne doživljaje, kulturne sadržaje i kraće boravke u zaleđu Rijeke.

Analizirani podaci pokazuju da Jelenje, u usporedbi s promatranim konkurentskim destinacijama, ima manji opseg turističkog prometa i ograničenije smještajne kapacitete, ali i jasnu osnovu za specifično tržišno pozicioniranje. Njegova konkurentska prednost ne leži u volumenu kapaciteta ili intenzitetu turističkog prometa, nego u očuvanom prirodnom prostoru, autentičnom ruralnom i grobničkom identitetu, mogućnostima za aktivni boravak u prirodi te povezivanju prirodnih i kulturnih resursa u cjelovit doživljaj destinacije.

U strateškom smislu, Jelenje se može diferencirati kao mirna, prirodna i aktivna destinacija u

riječkom zaleđu, namijenjena posjetiteljima koji traže boravak u očuvanom krajoliku, planinarenje, biciklizam, šetnje, lokalnu baštinu i autentične doživljaje izvan masovnih turističkih tokova. U odnosu na Bakar i Kastav, Jelenje nema jednako snažnu urbanu kulturno-povijesnu jezgru, ali raspolaže izraženijim prirodnim i outdoor potencijalom. U odnosu na Viškovo i Čavle, Jelenje se može snažnije pozicionirati kroz kombinaciju planinskog krajolika, Rječine, tradicijske baštine, mlinarske i obrtničke priče te lokalnih manifestacija.

Ključna strateška prednost Jelenja leži u mogućnosti razvoja selektivnih i održivih oblika turizma koji se ne temelje na masovnosti, nego na kvaliteti doživljaja, očuvanju prostora i uključivanju lokalne zajednice. Upravo ta pozicija omogućuje Jelenju da se u konkurentskom okruženju ne natječe izravno volumenom s jačim destinacijama poput Kastva, Bakra ili Viškova, nego da gradi prepoznatljiv identitet prirodne, aktivne i autentične destinacije riječkog zaleđa.

IZVJEŠĆE O ANALIZI STANJA

Na području Općine Jelenje evidentiran je ograničen smještajni kapacitet: 231 krevet u komercijalnom smještaju te 309 kreveta u nekomercijalnom smještaju. U komercijalnom smještaju dominiraju objekti u domaćinstvu, uglavnom s tri zvjezdice, dok Jelenje nam hotela. Posebnu ulogu ima Planinarski dom Hahlić, važan za razvoj aktivnog i outdoor turizma.

Turistički promet u razdoblju od 2021. do 2025. bilježi rast u odnosu na pandemijsku 2020. godinu, ali je ukupni obujam i dalje nizak. U 2025. ostvareno je ukupno 2.483 komercijalnih dolazaka i 9.513 noćenja, uz prosječnu duljinu boravka od 4,2 noći. Strani gosti čine 74 % dolazaka, a najvažnija tržišta su Njemačka, Austrija i Italija. Sezonalnost je izražena: 60 % dolazaka ostvaruje se od lipnja do rujna. Godišnja popunjenost komercijalnog smještaja iznosi 12 %, što upućuje na značajan prostor za rast.

Ugostiteljska ponuda Jelenja je skromna i lokalno orijentirana. Čini je manji broj pizzerija, bistroa i caffè barova, dok nedostaje razvijenija restoranska i gastronomska ponuda. Iako Jelenje ima prepoznatljivu gastronomsku tradiciju, osobito kroz palentu kompiricu, grobnički sir i druge lokalne specijalitete, ona još nije sustavno uključena u turističku ponudu.

Turističke atrakcije temelje se ponajprije na prirodnim i outdoor resursima: dolini i kanjonu Rječine, planinskom masivu Obruča, šetnicama, planinarskim i biciklističkim stazama te područjima Natura 2000. Kulturno-povijesnu ponudu čine Gašparov mlin, Kovačija, Zavičajni muzej, ostaci rimskog limesa, sakralna i memorijalna baština te tradicijska baština Grobinščine. Kulturni turizam postoji kao važan potencijal, ali još nije značajan turistički proizvod.

Sportsko-rekreacijska ponuda obuhvaća šetnice uz Sušicu i Rječinu, poučnu šetnicu prema izvoru Rječine, planinarske staze prema Hahliću i masivu Obruča te biciklističke rute s polazištem u Rastočinama. Od turističkih usluga ističu se najam quadova i škola jahanja, dok osnovne usluge za posjetitelje uključuju trgovine, ljekarnu, bankomate, poštu, benzinsku postaju i zdravstvenu stanicu.

Manifestacije, poput Festivala palente i sira, Mihoje, Zatancajmo po domaći, Grobničke balinjerade, Maškara va Jelenju i Zvuki armonike, čuvaju lokalni identitet i doprinose prepoznatljivosti destinacije, ali još nemaju snažan učinak na višednevne turističke boravke. Prometna i komunalna infrastruktura uglavnom zadovoljava osnovne potrebe. Jelenje ima razvijenu cestovnu mrežu, četiri javna parkirališta i dobru pokrivenost javnim prijevozom. Vodoopskrba pokriva gotovo cijelo stanovništvo, no nepostojanje sustava javne odvodnje predstavlja jedan od ključnih infrastrukturnih izazova.

Digitalizacija je u razvoju. Općina je uvela GIS sustav, Turistička zajednica koristi web stranicu i društvene mreže, a od 2025. dostupna je i platforma Virtualne šetnje: 360 Visit Jelenje. Ipak, u turizmu nedostaju napredniji digitalni alati, interaktivne karte i sustavnija digitalna interpretacija.

Pristupačnost osobama s invaliditetom djelomično je osigurana u javnim objektima i pojedinim atrakcijama, ali nije sustavno razvijena na razini cijele destinacije. Ljudski potencijali su ograničeni, a Turistička zajednica ima jednu zaposlenu osobu, što ograničava operativne kapacitete za snažniji razvoj i promociju.

Zaključno, Jelenje je destinacija s izraženom prirodnom, outdoor i tradicijskom osnovom, ali s ograničenim smještajnim, ugostiteljskim i organizacijskim kapacitetima. Najveći razvojni

potencijal leži u jačanju komercijalnog smještaja, razvoju aktivnog i outdoor turizma, boljoj interpretaciji kulturne i gastronomske baštine, produljenju sezone te snažnijem povezivanju s turističkim sustavom Riječkog prstena i Kvarnera.

POTENCIJAL ZA RAZVOJ I PODIZANJE KVALITETE TURISTIČKIH PROIZVODA

U ovom se poglavlju razmatra potencijal daljnjeg razvoja i podizanja kvalitete turističkih proizvoda Općine Jelenje, polazeći od prethodno analiziranih elemenata: profila destinacije, turističkih resursa i atrakcija, smještajnih kapaciteta, turističkog prometa, ugostiteljske ponude, infrastrukture, digitalizacije, komunikacijskih aktivnosti, pristupačnosti, ljudskih potencijala i konkurentskog okruženja.

Jelenje je destinacija izrazito zelenog, prirodnog i tradicijskog karaktera. Njezina se razvojna osnova temelji na očuvanom krajoliku doline Rječine, planinskom masivu Obruča, popularno nazivanom Grobničkim Alpama, šumskim i riječnim prostorima, kulturnoj i nematerijalnoj baštini Grobinščine te blizini Rijeke kao velikog urbanog i emitivnog tržišta. Takav profil upućuje na razvoj selektivnih oblika turizma, ponajprije aktivnog, outdoor, izletničkog, ruralnog, kulturno-tradicijskog i doživljajnog turizma.

TURISTIČKI PROMET I TRŽIŠNO POZICIONIRANJE

Trenutačni turistički promet Jelenja je manjeg obujma, ali pokazuje stabilnu osnovu za daljnji razvoj. U 2025. godini ostvareno je ukupno 2.425 dolazaka i 11.606 noćenja, uz prosječnu duljinu boravka od 4,2 noći. Strani gosti čine 75 % ukupnih dolazaka, pri čemu se potražnja dominantno oslanja na srednjoeuropska i susjedna tržišta, osobito Njemačku, Austriju i Italiju. Turizam je sezonalno izražen, s koncentracijom dolazaka u razdoblju od lipnja do rujna, dok godišnja popunjenost komercijalnog smještaja iznosi 14 %.

Potencijal razvoja u ovom segmentu leži u produljenju sezone kroz programe aktivnog boravka u prirodi, planinarenje, biciklizam, šetnje, vođene interpretacijske ture i manja događanja u predsezoni i posezoni. Jelenje se može snažnije pozicionirati kao destinacija vikend i izletničkog boravka za goste iz Rijeke, Kvarnera, Slovenije, Austrije i sjeverne Italije, ali i kao mirna baza za aktivan boravak u zaleđu Rijeke.

Dodatni potencijal predstavlja razvoj paket-programa koji povezuju prirodu, lokalnu baštinu, gastronomiju i rekreaciju, primjerice kroz proizvode poput „vikend uz Rječinu“, „planinarski vikend na Hahliću“, „mlinovi i tradicijski obrti Jelenja“ ili „grobnička outdoor priča“. Takvi programi mogu povećati potrošnju po gostu, produžiti boravak i smanjiti ovisnost o ljetnim mjesecima.

SMJEŠTAJNI KAPACITETI I KVALITETA SMJEŠTAJNE PONUDE

Smještajna ponuda Jelenja je ograničena i pretežito oslonjena na privatni smještaj. Hotelski smještaj nije zastupljen, a u ponudi se nalazi i Planinarski dom Hahlić koji ima posebnu važnost za razvoj planinarskog i outdoor turizma. U kategorizaciji dominiraju objekti s tri zvjezdice, dok je manji broj objekata u višim kategorijama.

Potencijal razvoja smještaja nije u nekontroliranom povećanju kapaciteta, nego u podizanju kvalitete postojećeg smještaja, boljoj tržišnoj aktivaciji dijela nekomercijalnih kapaciteta i razvoju tematski usmjerenih objekata. Prostorno-planski okvir dodatno potvrđuje da na području Jelenja postoje preduvjeti za razvoj ugostiteljsko-turističkih sadržaja, osobito kroz planirane zone Podhum i Linčeto. Ti se prostori mogu promatrati kao dugoročna

moćnost razvoja kvalitetnijih i tržišno aktivnijih smještajnih kapaciteta. Ipak, njihova eventualna aktivacija mora biti usklađena s obilježjima destinacije, vodozaštitnim režimima, krajobraznim vrijednostima, komunalnom opremljenošću i prihvatnim kapacitetom prostora. Razvoj smještaja stoga ne treba voditi prema velikom povećanju turističkog intenziteta, nego prema kvalitetnim, manjih mjerila i tematski usmjerenim kapacitetima koji podupiru outdoor, izletnički, ruralni i doživljajni karakter Jelenja.

S obzirom na prirodni karakter destinacije posebno su važni bike friendly, hike friendly, pet friendly, family friendly i nature retreat smještajni koncepti. Postoji potencijal za razvoj manjih ruralnih kuća za odmor, kuća za aktivni odmor, smještaja povezanog s lokalnim doživljajima te eventualno manjih glamping ili kamping sadržaja, uz poštivanje prostornih i okolišnih ograničenja.

KLJUČNI TURISTIČKI PROIZVODI

AKTIVNI I OUTDOOR TURIZAM

Aktivni i outdoor turizam predstavlja najvažniji razvojni potencijal Jelenja. Destinacija raspolaže snažnom prirodnim osnovom: dolinom i kanjonom Rječine, planinskim masivom Obruča, šumskim predjelima, šetnicama, planinarskim stazama i biciklističkim rutama. Potencijal je u oblikovanju jasnog, tržišno prepoznatljivog outdoor proizvoda koji bi povezao pješaćenje, planinarenje, biciklizam, jahanje, boravak uz rijeku i edukativne sadržaje u prirodi. Potrebno je dodatno standardizirati rute, unaprijediti signalizaciju, dalje razvijati digitalne karte i GPX tragove, nastaviti s uređivanjem odmorišta i vidikovaca te razviti vođene ture za različite skupine korisnika – obitelji, rekreativce, iskusne planinare, bicikliste i školske grupe.

Poseban potencijal ima Planinarski dom Hahlić kao središnja točka planinarskog proizvoda. Njegova uloga može se dodatno ojačati kroz organizirane pohode, edukativne programe, tematske vikende, škole planinarenja i programe u predsezoni i posezoni.

KULTURNO-TRADICIJSKI I INTERPRETACIJSKI TURIZAM

Jelenje raspolaže vrijednom kulturno-tradicijskom osnovom, iako kulturni turizam još nije razvijen turistički proizvod. Ključne atrakcije uključuju Gašparov mlin, Kovačiju, Zavičajni muzej, ostatke rimskog limesa, crkvu sv. Mihovila Arkandjela, crkvu sv. Maksimilijana Kolbea, memorijalno područje Soboli – Podhum, Mlikarice i Mlikaričin put te ruralne cjeline uz Rječinu.

Potencijal razvoja nalazi se u povezivanju tih lokaliteta u nekoliko jasnih tematskih ruta i interpretacijskih programa. Primjerice, mogu se razviti rute „Mlinovi i voda Rječine“, „Tradicijski obrti Jelenja“, „Put mlikarica“, „Sakralna i memorijalna baština“, „Rimski limes i povijesni tragovi Grobnišćine“ te „Grobnička tradicija i običaji“. Taj oblik turizma može se razvijati kroz male, autentične programe: radionice u Gašparovom mlinu, demonstracije u kovačiji, tematske šetnje uz Rječinu, priče o mlikaricama, kušanja lokalnih jela, radionice tradicijske kuhinje i programe vezane uz lokalne legende.

Posebnu vrijednost ima mogućnost povezivanja materijalne i nematerijalne baštine. KUD Zvir, grobnička čakavština, pjevanje na tanko i debelo, Grobnički dondolaši, pučke predaje, lokalna gastronomija i manifestacije mogu se razvijati kao dio autentičnog kulturno-doživljajnog proizvoda. Važno je da se kulturna baština ne prezentira samo kao popis lokaliteta, nego kao živa priča o zajednici, prostoru, vodi, radu, običajima i svakodnevnom životu Grobnišćine.

Potencijal je i u povezivanju lokalnih udruga, ugostitelja, OPG-ova, iznajmljivača i Turističke zajednice u manje, ali kvalitetne proizvode. Jelenje ne treba razvijati masovni ruralni turizam, nego autentične, održive i interpretirane doživljaje koji se mogu nuditi manjim skupinama posjetitelja.

DOGAĐANJA I MANIFESTACIJE

Događanja u Jelenju imaju snažnu identitetsku i društvenu ulogu. Među važnijim manifestacijama su Festival palente i sira, Mihoja, Zatancajmo po domaći, Maškare va Jelenju, Grobnička balinjerada, Zvuki harmonike, Feral kij pušćal sinjal, Dan ribiča i Spin liga te Vilija Božija. Manifestacije povezuju gastronomiju, folklor, glazbu, maškaranu tradiciju, memorijalnu baštinu i lokalnu zajednicu.

Potencijal je u jačem turističkom strukturiranju događanja, osobito onih koja se mogu koristiti za produljenje sezone i privlačenje izletnika i vikend gostiju. Događanja se mogu povezati s tematskim turama, gastro ponudom, lokalnim proizvodima, vođenim šetnjama i promocijom smještaja. Festival palente i sira, primjerice, može biti okosnica šireg gastro-vikenda.

Važno je zadržati lokalni karakter manifestacija, ali ih istodobno bolje interpretirati i komunicirati prema posjetiteljima. Time događanja mogu postati snažniji alat vidljivosti destinacije, a ne samo lokalna okupljanja.

UGOSTITELJSKA PONUDA

Ugostiteljska ponuda Jelenja trenutačno je skromna i lokalno orijentirana. Čini je manji broj objekata, pretežito pizzerija, bistroa i caffè barova, dok nedostaje razvijenija restoranska ponuda i jasniji gastronomski identitet u svakodnevnoj ugostiteljskoj praksi. Istodobno, Jelenje ima vrijednu gastronomsku tradiciju povezanu s palentom kompiricom, grobničkim sirom, jednostavnom ruralnom kuhinjom i tradicijskim jelima Grobinščine.

Potencijal gastronomskog turizma nalazi se u oblikovanju prepoznatljivog grobničkog gastro-narativa. To uključuje poticanje ugostitelja na uvođenje tradicionalnih jela u ponudu, razvoj tematskih jelovnika, gastro-vikenda, kušanja lokalnih proizvoda, radionica pripreme palente kompirice i povezivanje gastronomije s manifestacijama.

Gastronomija Jelenja ne mora biti razvijena kao zaseban masovni proizvod, ali može biti važna dopuna outdoor i kulturnim doživljajima. Upravo povezivanje šetnje, mlina, lokalne priče i kušanja tradicijskog jela može značajno povećati vrijednost posjeta.

TURISTIČKA INFRASTRUKTURA

Turistička infrastruktura Jelenja oslanja se na postojeće šetnice, biciklističke i planinarske staze, Planinarski dom Hahlić, sportske i rekreacijske prostore, osnovne usluge za posjetitelje te javnu i komunalnu infrastrukturu. Postojeći sadržaji omogućuju razvoj izletničkog i aktivnog turizma, ali još nisu u potpunosti povezani u cjelovit i lako čitljiv turistički sustav.

Potencijal razvoja infrastrukture nalazi se u uređenju i boljem označavanju staza, razvoju odmorišta, vidikovaca, interpretacijskih točaka, javnih sanitarnih čvorova, parkirališnih rješenja na ključnim polazištima te servisnih sadržaja za bicikliste i planinare. Posebno je važno razvijati infrastrukturu koja ne narušava prirodni karakter destinacije, nego podržava sigurno, kontrolirano i kvalitetno korištenje prostora.

S obzirom na osjetljivost prostora i zone sanitarne zaštite, infrastrukturni razvoj mora biti pažljivo planiran i usklađen s okolišnim ograničenjima. Prednost treba dati manjim, funkcionalnim i održivim zahvatima koji podižu kvalitetu boravka bez stvaranja pritiska na prostor.

PRISTUPAČNOST OSOBAMA S INVALIDITETOM

Pristupačnost osobama s invaliditetom u Jelenju djelomično je osigurana. Međutim, pristupačnost nije sustavno razvijena na razini cijele destinacije.

Potencijal je u izradi jednostavne analize pristupačnosti ključnih točaka, određivanju prioriteta i postupnoj prilagodbi javnih prostora, parkirališta, staza, signalizacije i digitalnih sadržaja. Posebno je važno jasno komunicirati koje su atrakcije pristupačne, a koje imaju ograničenja zbog konfiguracije terena.

U razvoju novih turističkih sadržaja pristupačnost treba uključiti od početka, osobito kod interpretacijskih točaka, manifestacija, digitalnih vodiča i javne turističke infrastrukture.

DIGITALIZACIJA I DIGITALNI TURISTIČKI ALATI

Digitalizacija Jelenja nalazi se u fazi aktivnog razvoja. Općina je uvela GIS sustav, Turistička zajednica koristi web stranicu i Instagram, Općina koristi web i Facebook stranicu, a od 2025. dostupna je platforma Virtualne šetnje: 360 Visit Jelenje. Ti alati predstavljaju dobru osnovu za daljnji razvoj digitalnog iskustva destinacije.

Potencijal je u nadogradnji digitalnih sadržaja koji izravno pomažu posjetitelju: interaktivne karte staza, GPX tragovi, QR interpretacija na lokalitetima, kratke audio priče, digitalni vodiči za šetnice i biciklističke rute, preporučeni itinerari i digitalne informacije o sigurnosti u prirodi.

Digitalizacija treba podržati glavne razvojne proizvode Jelenja: outdoor, prirodu, Rječinu, planinarenje, biciklizam, tradicijske obrte i lokalnu baštinu. Posebno je korisno razvijati jednostavne digitalne formate koji ne zahtijevaju velika ulaganja, ali povećavaju doživljajnu vrijednost prostora.

KOMUNIKACIJSKE AKTIVNOSTI I VIDLJIVOST DESTINACIJE

Komunikacijske aktivnosti provode se kroz kanale Turističke zajednice i Općine. Turistička zajednica koristi web stranicu, Instagram profil i platformu Virtualne šetnje, dok Općina komunicira putem web stranice i Facebooka. Operativni kapaciteti Turističke zajednice su ograničeni jer ima jednu zaposlenu osobu, što utječe na mogućnost snažnijeg i kontinuiranog marketinga.

Potencijal komunikacije nalazi se u jasnijem definiranju destinacijske poruke. Jelenje se može komunicirati kao „zeleno zaleđe Rijeke“, „destinacija Rječine i Obruča“, „outdoor Grobnišćina“ ili „mirna prirodna destinacija za aktivan odmor“. Važno je razvijati storytelling koji povezuje prirodu, vodu, planinu, tradiciju, mlinove, mlikarice, kovačiju i lokalne običaje. Kratki video sadržaji, tematske objave, mikro-kampanje za vikend posjete, promocija staza i manifestacija te suradnja s TZ Kvarnera i turističkim zajednicama riječkog prstena mogu znatno povećati vidljivost Jelenja, osobito na regionalnom i susjednim tržištima.

LJUDSKI POTENCIJALI I ORGANIZACIJSKI KAPACITETI

Ljudski potencijali u turizmu su ograničeni. Turistička zajednica ima jednu zaposlenu osobu, a zapošljavanje u djelatnostima smještaja i ugostiteljstva je sezonalno i malog opsega. Takva situacija ograničava mogućnost razvoja složenijih turističkih proizvoda, snažnije promocije i kontinuiranog destinacijskog upravljanja.

Potencijal je u jačanju suradnje između Turističke zajednice, Općine, udruga, iznajmljivača, ugostitelja, sportskih klubova, KUD-a, planinarskih društava i drugih lokalnih dionika. Budući da Jelenje nema velike institucionalne kapacitete, razvoj se treba temeljiti na mreži manjih nositelja sadržaja i dobro koordiniranim partnerstvima.

Važne su ciljane edukacije iz područja interpretacije baštine, digitalne promocije, razvoja outdoor proizvoda, rada s posjetiteljima, pristupačnosti i održivog upravljanja prostorom. Time se može postupno podizati kvaliteta ponude bez potrebe za velikim organizacijskim sustavom.

KONKURENTSKO OKRUŽENJE I DIFERENCIJACIJA

Jelenje se nalazi u neposrednoj blizini konkurentskih destinacija kao što su Bakar, Viškovo, Čavle i Kastav. U odnosu na Bakar i Kastav, Jelenje nema jednako snažnu urbanu kulturno-povijesnu jezgru, ali ima izraženiju prirodnu, riječnu i planinsku osnovu. U odnosu na Viškovo i Čavle, Jelenje se može diferencirati kroz kombinaciju Rječine, masiva Obruča, Hahlića, tradicijskih obrta, mlinarske baštine i snažnog grobničkog identiteta.

Potencijal Jelenja nije u natjecanju volumenom smještaja, brojem dolazaka ili masovnošću sadržaja, nego u jasnom pozicioniranju kao mirne, autentične i aktivne destinacije riječkog zaleđa. Jelenje može graditi komplementarnu ulogu u širem turističkom sustavu Kvarnera, osobito kroz izlete iz Rijeke, Opatije i obalnih destinacija te kroz povezivanje s outdoor, kulturnim i gastro proizvodima Grobnišćine.

ZAKLJUČAK

Razvojni potencijal Jelenja leži u kvalitativnom, selektivnom i održivom razvoju turizma, a ne u kvantitativnom rastu velikog intenziteta. Destinacija ima snažnu prirodnu osnovu, prepoznatljiv lokalni identitet, vrijednu tradicijsku baštinu i dobar položaj u blizini Rijeke, ali trenutačno raspolaže ograničenim smještajnim, ugostiteljskim i organizacijskim kapacitetima.

Ključni razvojni smjerovi trebaju biti jačanje aktivnog i outdoor turizma, bolja interpretacija kulturno-tradicijske baštine, razvoj autentične gastro ponude, podizanje kvalitete smještaja, produljenje sezone i jačanje digitalne vidljivosti destinacije. Posebno je važno povezati postojeće resurse u jasne i tržišno razumljive proizvode: šetnje, planinarske i biciklističke ture, tematske rute, gastro-doživljaje, manifestacijske vikende i programe vezane uz Rječinu, Obruč, mlinove, kovačiju i grobničku tradiciju.

Jelenje se može razvijati kao destinacija manjeg intenziteta, ali visoke doživljajne vrijednosti – prostor za aktivan boravak, mir, prirodu, lokalne priče i autentičan kontakt s grobničkim identitetom. Takav razvoj omogućuje povećanje turističke vrijednosti bez narušavanja kvalitete života lokalnog stanovništva i bez prekomjernog opterećenja prostora.

ANALIZA ANKETE STANOVNIŠTVA OPĆINE JELENJE

SAŽETAK

Anketa među stanovnicima Općine Jelenje provedena je tijekom 2025. godine na uzorku od 23 ispitanika. Uzorak čine pretežito stalni stanovnici (96 %) koji u Jelenju većinom žive dulje od deset godina (87 %), što daje indikativan uvid u percepciju turizma među stanovnicima koji dobro poznaju lokalne promjene. Zbog manjeg uzorka rezultate treba promatrati kao orijentacijske, a ne kao potpuno reprezentativne.

Stanovnici uglavnom percipiraju turizam kao pozitivan ili neutralan čimbenik kvalitete života: 78 % smatra da turizam pomaže u održanju ili unapređenju kvalitete života, dok samo 4 % smatra da je smanjuje. Opće zadovoljstvo razvojem turizma pretežito je neutralno (57 %), uz 26 % zadovoljnih i 17 % nezadovoljnih ispitanika.

Najizraženiji negativni učinak odnosi se na neprimjereno odlaganje otpada, koje kao problem prepoznaje 65 % ispitanika, od čega ga 39 % vidi kao veliki problem. Buka, prometne gužve i gužve na javnim površinama procjenjuju se znatno manje problematičnima. Psihološka opterećenost turizmom uglavnom nije izražena: 87 % ispitanika navodi da se nikada ili gotovo nikada nije osjećalo nervozno i pod stresom zbog turizma. Ipak, 61 % ispitanika nikada ili gotovo nikada nema dojam da se turizam razvija u smjeru koji žele, što upućuje na potrebu za boljim uključivanjem stanovnika u oblikovanje turističkog razvoja.

METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Anketa je provedena među stanovnicima Općine Jelenje na uzorku od 23 ispitanika. Upitnik je obuhvatio demografska pitanja, stavove o utjecaju turizma na kvalitetu života, javni prostor, autentičnost, tradiciju i svakodnevicu stanovnika, kao i pitanja o zadovoljstvu razvojem turizma te doživljaju pritiska povezanih s turizmom. Za većinu procjena korišteni su višestupanjski odgovori, što omogućuje diferenciran uvid u stavove stanovnika. Rezultati su interpretirani deskriptivno i imaju indikativan karakter.

DEMOGRAFSKI PROFIL STANOVNIKA

Uzorak čine uglavnom stalni stanovnici Općine Jelenje: 96 % ispitanika ima stalno prebivalište u Jelenju, a 87 % ondje živi dulje od deset godina. U spolnoj strukturi prevladavaju žene (70 %), dok muškarci čine 30 % uzorka. Dobna struktura pokazuje relativno snažnu zastupljenost radno aktivnog stanovništva: 65 % ispitanika nalazi se u dobnim skupinama od 36 do 65 godina. Obrazovna struktura je raznolika: srednju školu ili niži stupanj obrazovanja ima 48 % ispitanika, a fakultet ili viši stupanj obrazovanja 39 %.

STAVOVI O KVALITETI ŽIVOTA

Kada je riječ o kvaliteti života, stavovi stanovnika Jelenja prema turizmu većinom su pozitivni ili neutralni. Ukupno 78 % ispitanika smatra da turizam pomaže u održanju ili unapređenju kvalitete života, dok 17 % smatra da nema nikakav učinak. Samo 4 % ispitanika navodi da turizam smanjuje kvalitetu života. Takvi rezultati upućuju na to da turizam u Jelenju trenutačno ne stvara snažan negativan pritisak na svakodnevni život većine stanovnika.

Najveći konkretni problem u turističkoj sezoni odnosi se na neprimjereno odlaganje otpada: 65 % ispitanika smatra da ono predstavlja problem, a 39 % ga ocjenjuje velikim problemom. Buka je slabije izražena jer je kao problem prepoznaje 30 % ispitanika, dok većina smatra da buka nije problem. Prometne gužve i gužve na ulicama također nisu dominantan izvor nezadovoljstva, što je u skladu s manjim intenzitetom turističkog prometa u Jelenju.

STAVOVI O TURISTIČKOM RAZVOJU

Većina ispitanika nema izravne prihode od turizma (57 %), dok 43 % navodi da turizam predstavlja dodatni izvor prihoda. Nitko od ispitanika ne navodi turizam kao glavni izvor prihoda, što potvrđuje da turizam u Jelenju još nije dominantna gospodarska aktivnost u životu lokalnog stanovništva.

Utjecaj turizma na izgled Jelenja stanovnici procjenjuju pretežito neutralno ili pozitivno: 57 % smatra da turizam mjesto čini ljepšim, dok 43 % ne vidi ni pozitivan ni negativan učinak. Slično vrijedi i za javni prostor, gdje 48 % ispitanika smatra da turizam javni prostor čini prikladnijim potrebama stanovnika, a 4 % ga vidi kao manje prikladan.

Percepcija utjecaja turizma na autentičnost i tradiciju izrazito je povoljna. Pozitivan utjecaj na autentičnost Jelenja prepoznaje 48 % ispitanika, dok 70 % smatra da turizam pozitivno utječe na očuvanje tradicije, običaja i kulture. To upućuje na važnost kulturno-tradicijske baštine kao jednog od ključnih elemenata budućeg razvoja, ali i na potrebu da se turistički razvoj temelji na očuvanju lokalnog identiteta.

STAVOVI O PROMETU I JAVNOM PROSTORU

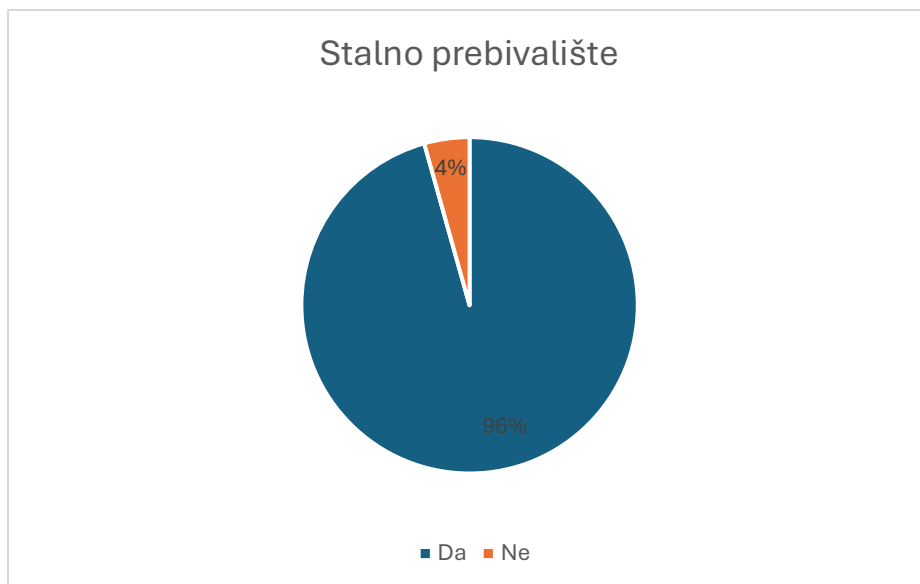
Prometni pritisci u Jelenju nisu percipirani kao dominantan problem. Gužvu u prometu kao problem prepoznaje 26 % ispitanika, od čega je 17 % smatra velikim problemom. Gužve na ulicama i javnim površinama još su manje izražene: kao problem ih navodi 13 % ispitanika. U usporedbi s otpadom, promet i javne gužve trenutačno predstavljaju sekundarne izazove, iako ih je potrebno pratiti u slučaju rasta izletničkog i outdoor turizma.

STAVOVI O SMJERU RAZVOJA

Psihološki učinci turizma na stanovnike uglavnom nisu snažno izraženi. 87 % ispitanika navodi da se nikada ili gotovo nikada nije osjećalo nervozno i pod stresom zbog turizma, a 83 % nikada ili gotovo nikada nema osjećaj gubitka kontrole nad važnim stvarima u životu zbog turizma. Slično tome, 74 % ispitanika navodi da se nikada ili gotovo nikada nije ljutilo zbog događaja uzrokovanih turizmom izvan njihove kontrole.

Ipak, percepcija smjera razvoja nije jednoznačna. 61 % ispitanika nikada ili gotovo nikada nema dojam da se turizam razvija u smjeru koji žele, dok samo 13 % taj dojam ima često ili vrlo često. To ne upućuje na snažan otpor turizmu, ali pokazuje potrebu za većom transparentnošću, uključivanjem stanovnika i jasnijim komuniciranjem razvojnih ciljeva. Budući razvoj turizma u Jelenju trebao bi se temeljiti na modelu koji istodobno čuva kvalitetu života stanovnika, lokalni identitet i prirodni prostor.

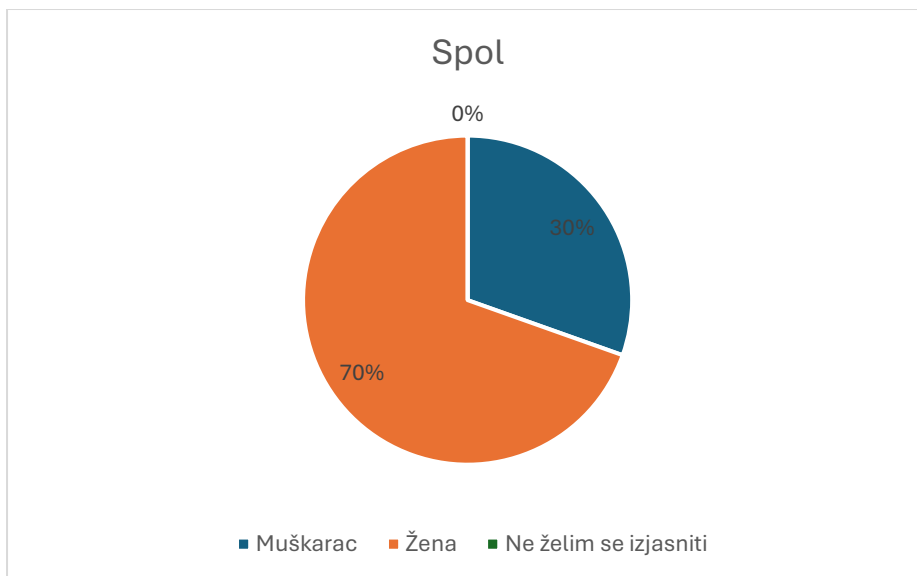
GRAFOVI

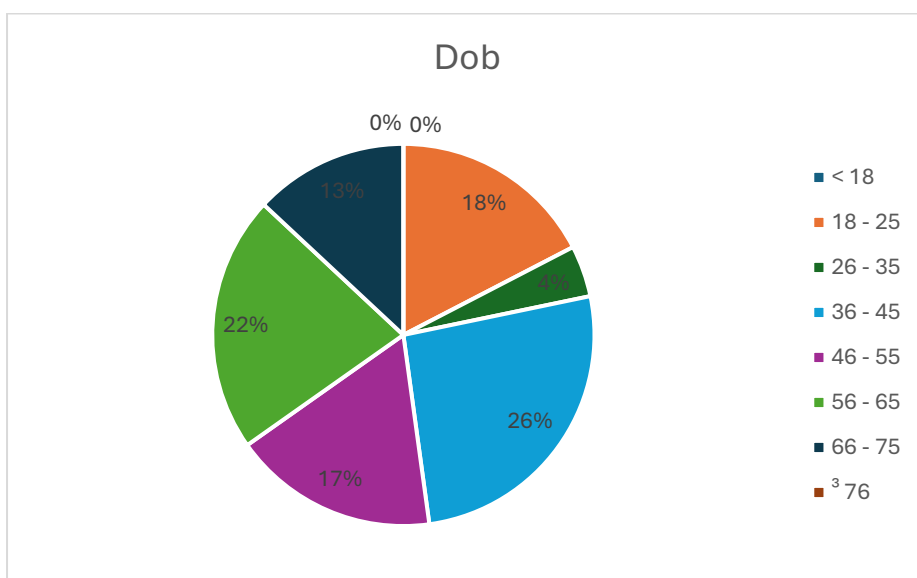
Graf 4. Stalno prebivalište u Jelenju

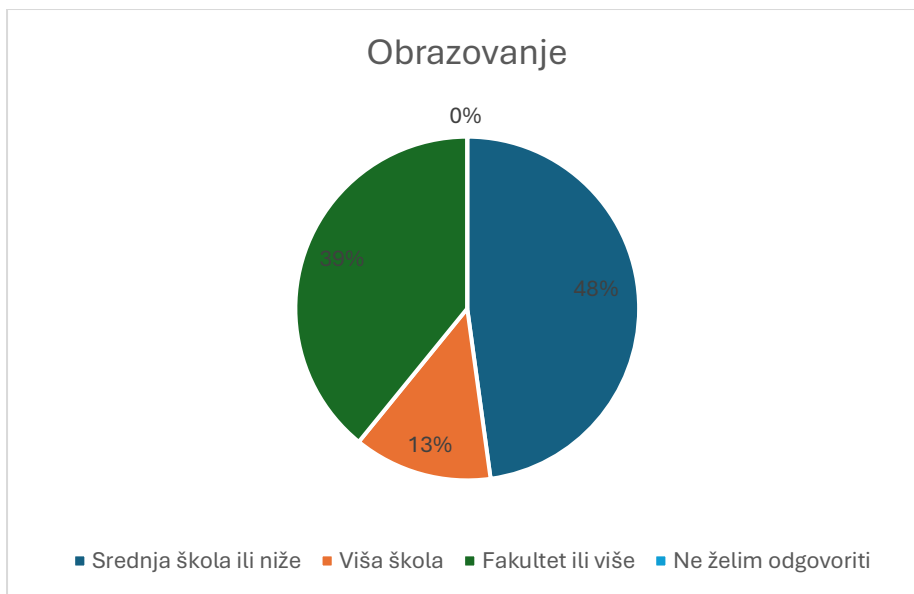
Graf 5. Duljina života u Jelenju

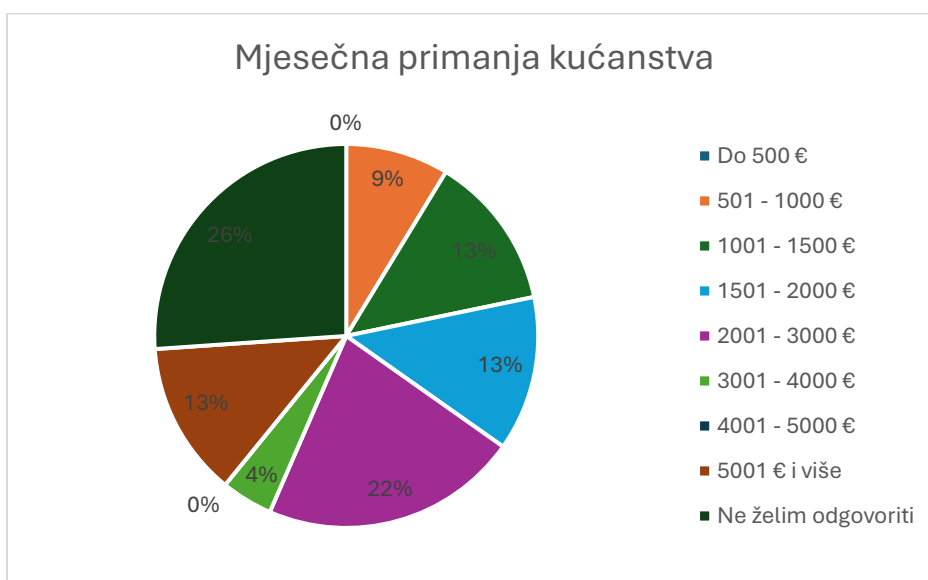
Graf 6. Spol ispitanika

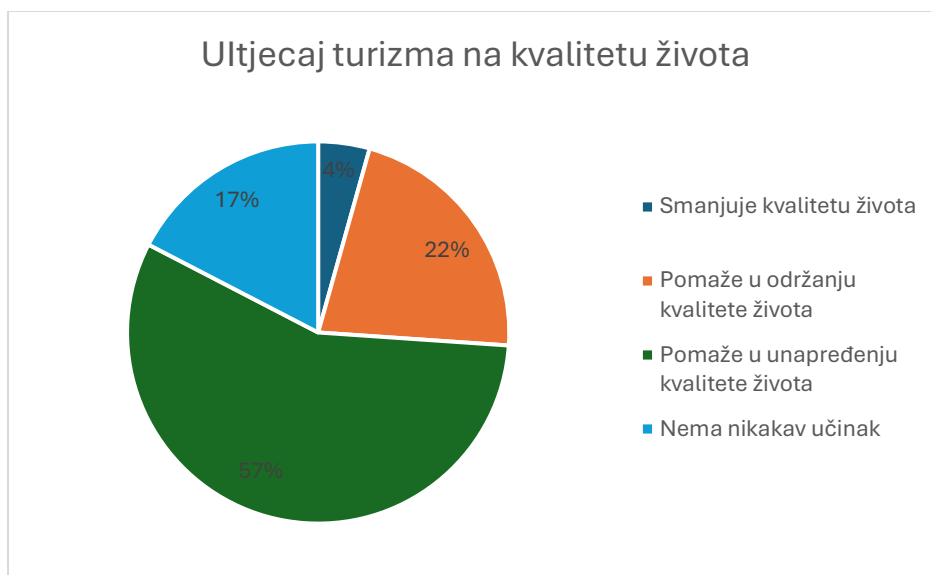
Graf 7. Dob ispitanika

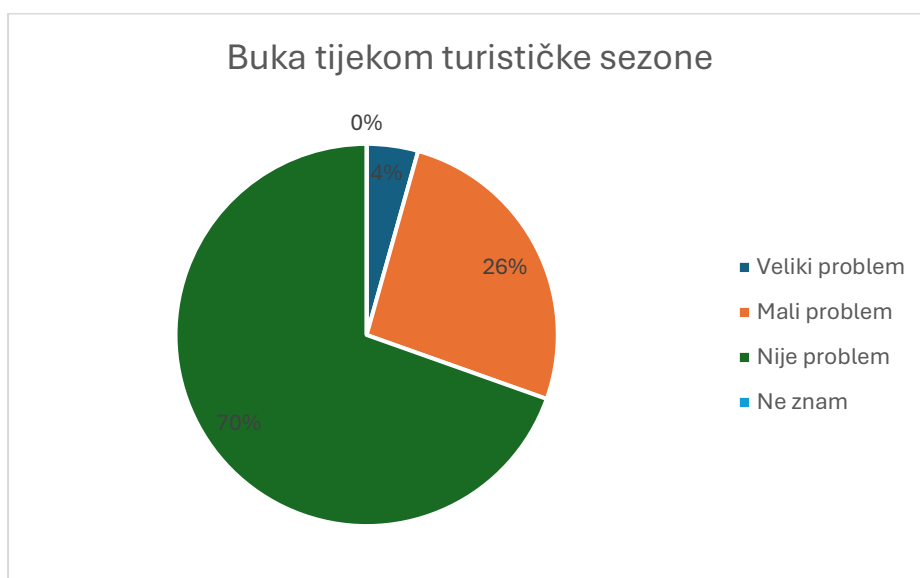
Graf 8. Obrazovanje ispitanika

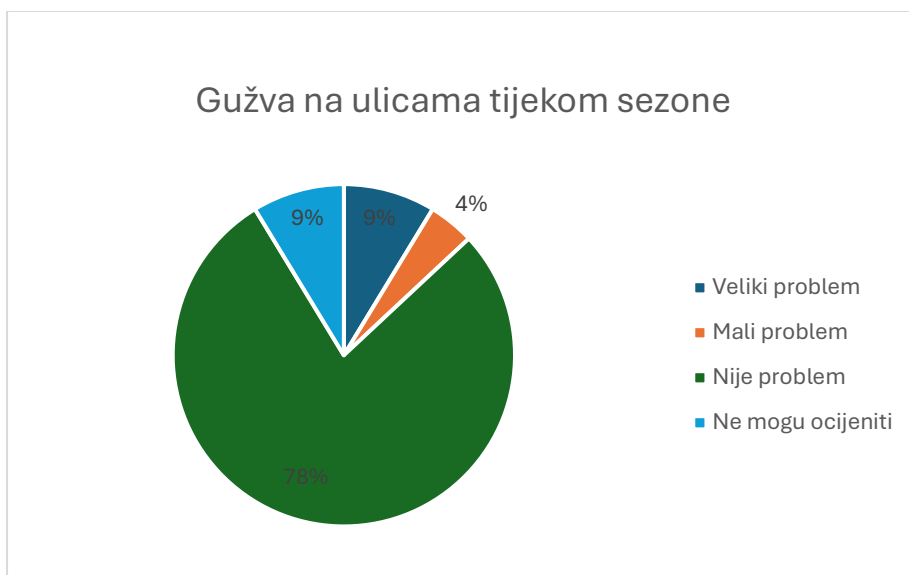
Graf 9. Mjesečna primanja kućanstva

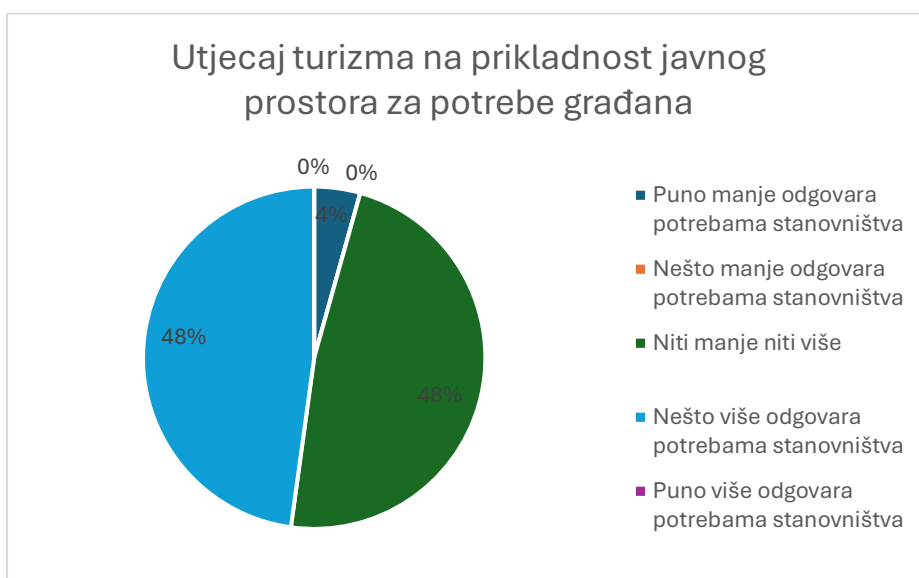
Graf 10. Utjecaj turizma na kvalitetu života

Graf 11. Buka tijekom turističke sezone

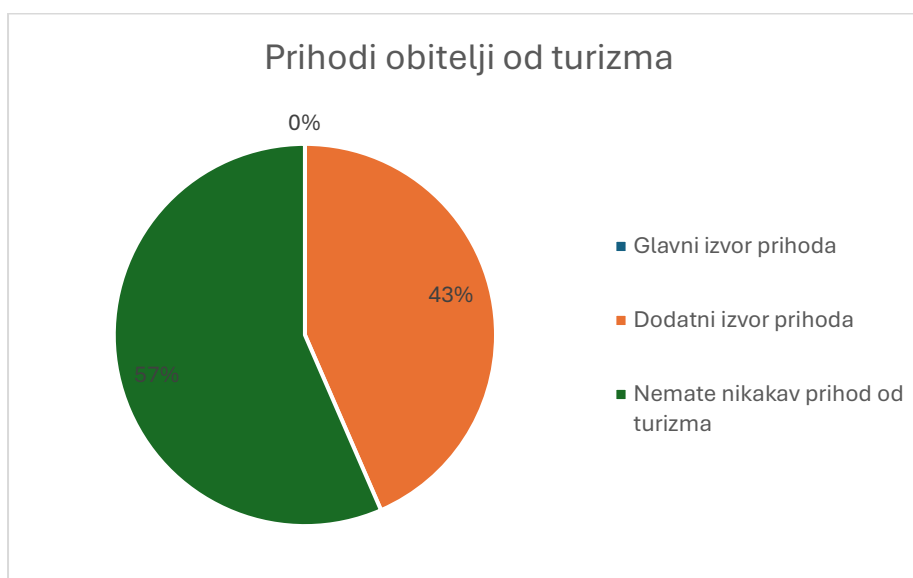
Graf 12. Gužva na ulicama tijekom sezone

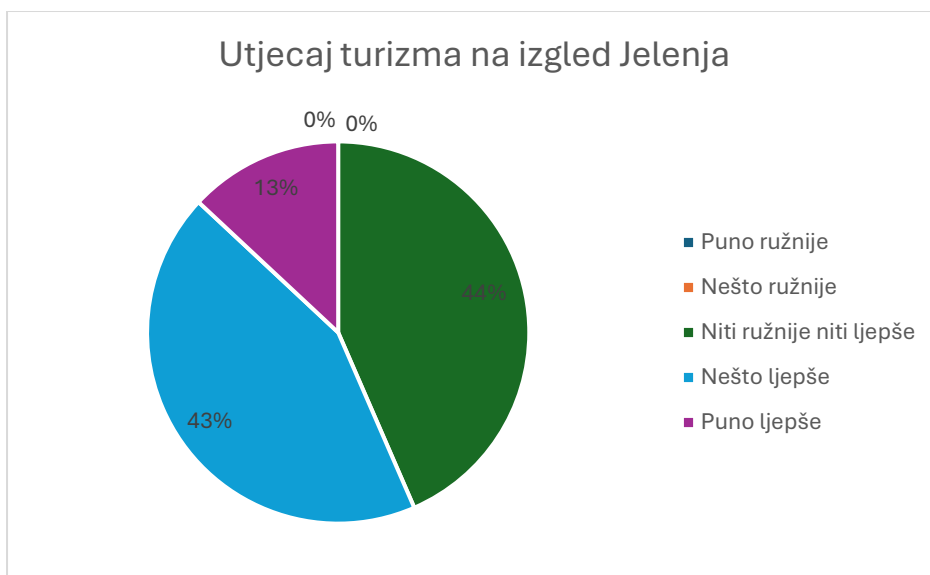
Graf 13. Utjecaj turizma na prikladnost javnog prostora potrebama građana

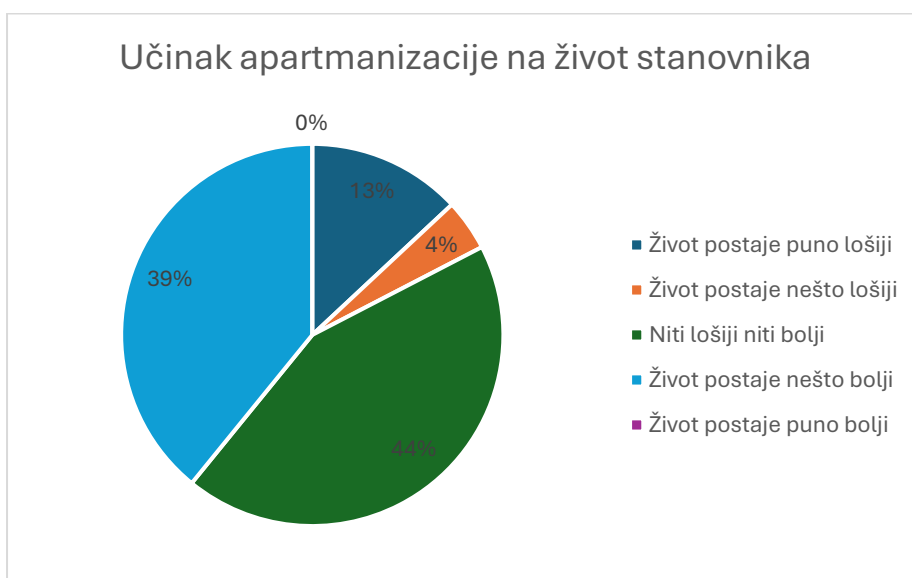
Graf 14. Sveukupno zadovoljstvo razvojem turizma

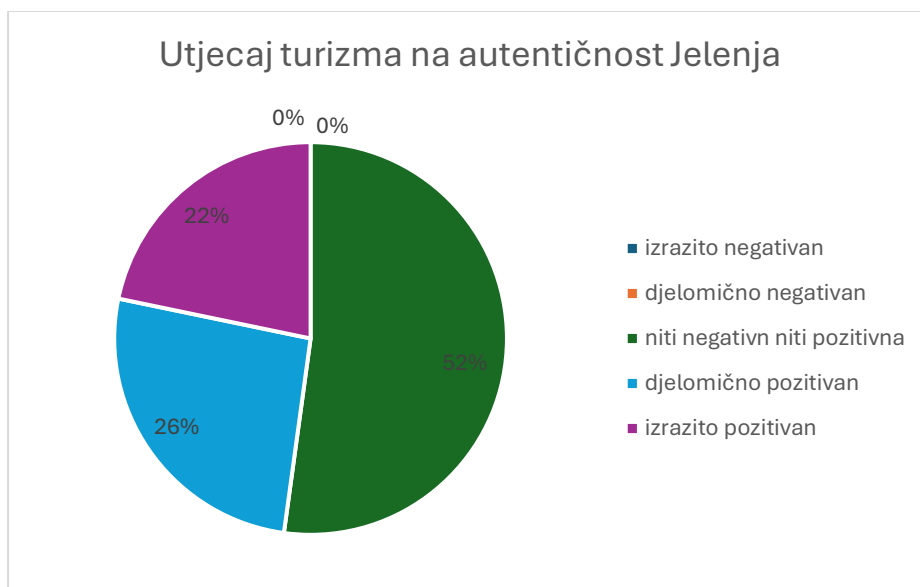
Graf 15. Prihodi obitelji od turizma

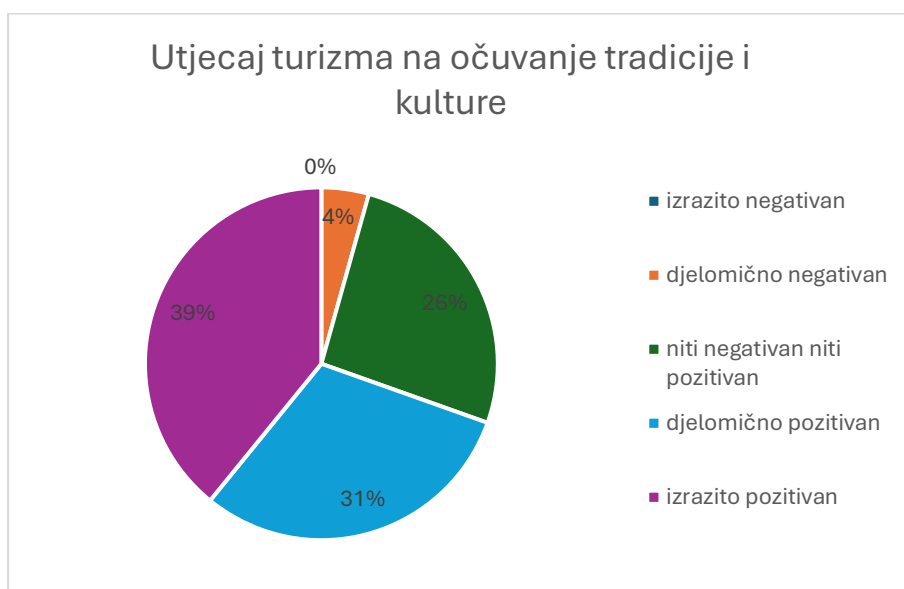
Graf 16. Utjecaj turizma na izgled Jelenja

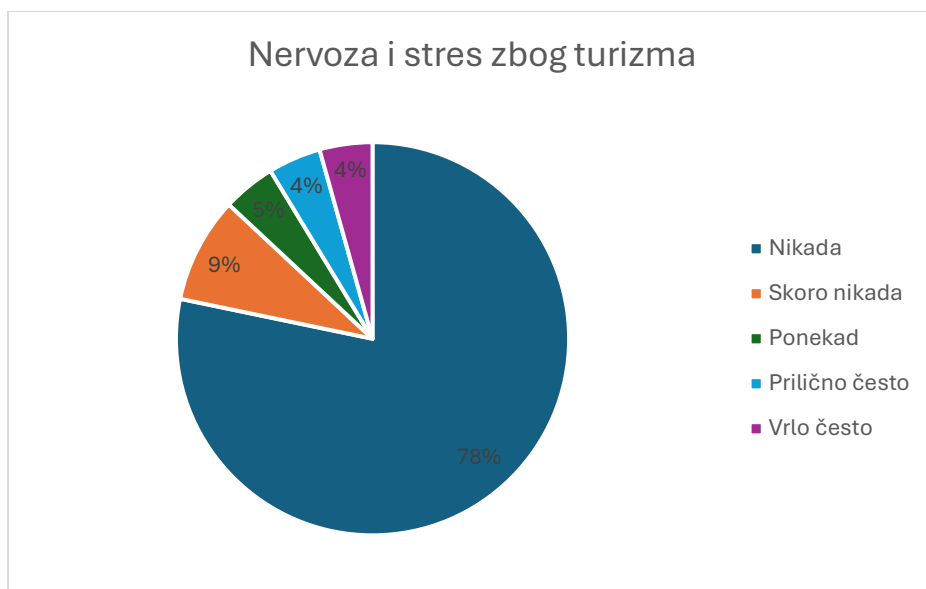
Graf 17. Učinak apartmanizacije na život stanovnika Jelenja

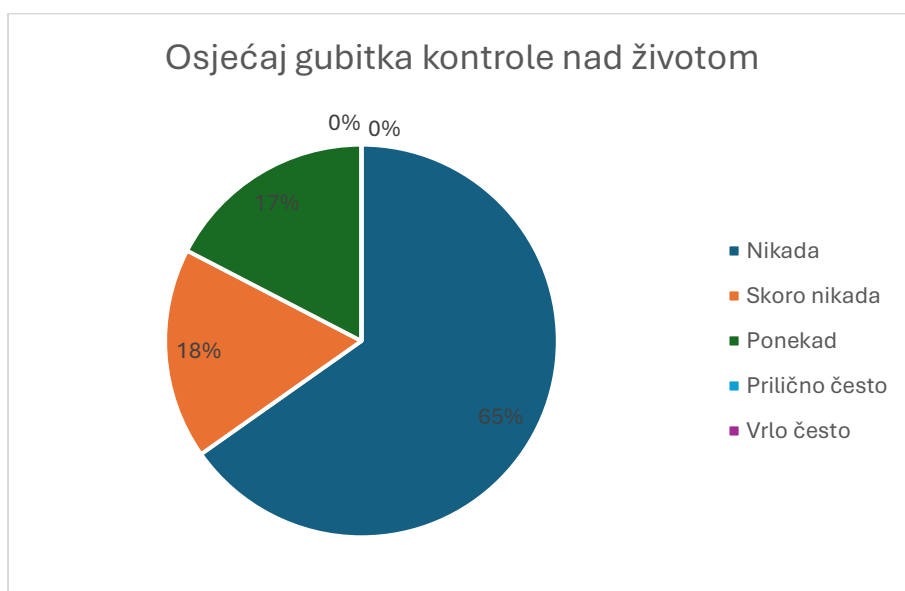
Graf 18. Utjecaj turizma na autentičnost Jelenja

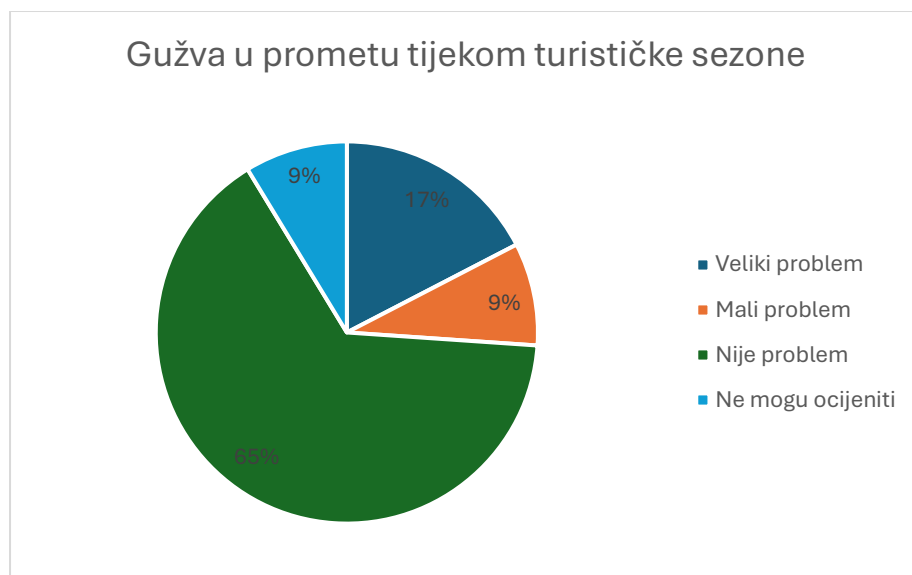
Graf 19. Utjecaj turizma na očuvanje tradicije i kulture

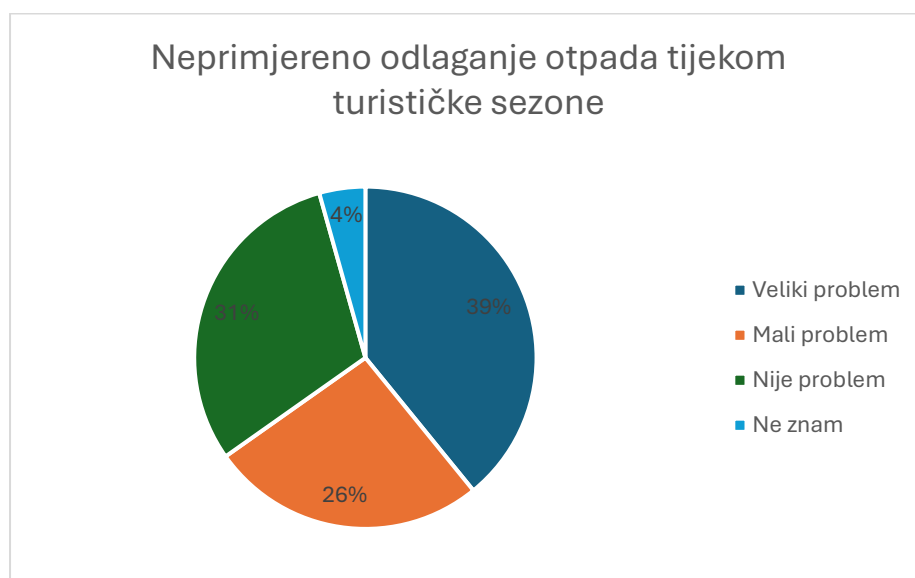
Graf 20. Stres uzrokovan turizmom

Graf 21. Osjećaj gubitka kontrole nad životom

Graf 22 Gužva u prometu tijekom sezone

Graf 23. Odlaganje otpada tijekom turističke sezone

POKAZATELJI ODRŽIVOSTI DESTINACIJE

U skladu s odredbama Zakona o turizmu te s Pravilnikom o pokazateljima za praćenje razvoja i održivosti turizma, ovaj Plan upravljanja destinacijom Jelenje temelji se na sustavnom mjerenju i praćenju održivosti destinacije. Pokazatelji održivosti služe kao zajednički jezik i upravljački kompas: omogućuju da na objektivan, usporediv i transparentan način pratimo kako turizam utječe na lokalno gospodarstvo, okoliš, društvo i kulturu, te koliko učinkovito upravljamo tim utjecajima.

U okviru Plana definiraju se obavezni pokazatelji propisani Pravilnikom te specifični utemeljeni na analizi početnog stanja i usklađeni s razvojnim smjerom Jelenja. Ovo će Jelenju omogućiti da pravodobno uoči rizike i prilike, postavi realne ciljeve i prati napredak kroz ciklus planiranja, provedbe i poboljšanja.

Metodološki okvir počiva na smjernicama i izračunima Ministarstva turizma i sporta, uz oslanjanje na standardizirane upitnike i sekundarne izvore podataka. Podatke prikupljaju i integriraju Turistička zajednica Općine Jelenje i nadležna tijela (statističke i administrativne baze, komunalna i javna poduzeća, obrazovne i kulturne ustanove), a redovita istraživanja stavova lokalnog stanovništva te zadovoljstva posjetitelja provode se prema nacionalno usklađenim instrumentima, radi usporedivosti na razini države.

Pokazatelji postaju temelj transparentnog upravljanja destinacijom: daju vjerodostojnu sliku stanja, pomažu postaviti pragove prihvatnih kapaciteta, usmjeravaju ulaganja i programe, te omogućuju da razvoj turizma u Jelenju ostane mjerljivo održiv — u korist stanovnika, turista i gospodarstva općine.

Redni broj	Pokazatelj	Vrijednost
1.	Broj turističkih noćenja na stotinu stalnih stanovnika u vrhu turističke sezone	1,71
2.	Zadovoljstvo lokalnog stanovništva turizmom - Udio lokalnog stanovništva zadovoljnih turizmom u destinaciji u (%)	26%
3.	Zadovoljstvo cjelokupnim boravkom u destinaciji - Indeks zadovoljstva u (%)	-
	Neto spremnost na preporuku u (%)	-
4.	Udio atrakcija (lokaliteta) pristupačnih osobama s invaliditetom	71 %
5.	Broj organiziranih turističkih ambulanti	0

Tablica 8. Obavezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na društvene aspekte održivosti

R e d ni b r o j	Pokazatelj	Vrijednost
6.	Omjer potrošnje vode po turističkom noćenju u odnosu na prosječnu potrošnju vode po stalnom stanovniku destinacije (izraženo po osobi i po noćenju)**	Nedostupni podaci
7.	Omjer količine komunalnog otpada nastale po noćenju turista i količine otpada koje generira stanovništvo u destinaciji (tone)	17,85
8.	Udio zaštićenih područja u destinaciji u ukupnoj površini destinacije (ukupno i pojedinačno po kategoriji zaštite)	0
9.	Omjer potrošnje električne energije po turističkom noćenju u odnosu na potrošnju električne energije stalnog stanovništva destinacije u %	-1368,5
10.	Uspostavljen sustav za prilagodbu klimatskim promjenama i procjenu rizika Omjer implementiranih aktivnosti i ukupnog broja aktivnosti*	DA 47 %

Tablica 9. Pokazatelji okolišnih aspekata održivosti

Redni broj	Pokazatelj	Vrijednost
11.	Ukupan broj dolazaka turista u mjesecu s najvećim opterećenjem	549
12.	Prosječna duljina boravka turista u destinaciji	4,2
13.a	Ukupan broj zaposlenih u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	33
13.b	Prosjek broja zaposlenih u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u odnosu na ukupan broj zaposlenih (%) (2023.)	3,8
14.	Poslovni prihod gospodarskih subjekata (obveznika poreza na dobit) u djelatnostima pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	1.564.176,78

Tablica 10. Pokazatelji ekonomskih aspekata održivosti

Redni broj	Pokazatelj	
15.	Identifikacija i klasifikacija turističkih atrakcija (kolovoz, 2025.)	▪ Zaštićena kulturna dobra - 1 ▪ Kulturna dobra nacionalnog značaja - 0 ▪ Zaštićena prirodna područja: 0
16.	Status implementacije aktivnosti iz plana upravljanja destinacijom	

Tablica 11. Pokazatelji upravljanja destinacijom

Redni broj	Pokazatelj	Vrijednost
17.	Broj ostvarenih noćenja u smještaju u destinaciji po hektaru izrađenog građevinskog područja JLS	Nedostupni podaci

Tablica 12. Pokazatelji prostornih aspekata održivosti

SWOT ANALIZA

SWOT analiza predstavlja analitički alat u planiranju razvoja destinacije jer omogućuje sustavno sagledavanje ključnih unutarnjih i vanjskih čimbenika koji utječu na upravljanje i pozicioniranje destinacije.

Analizom snaga (S) i slabosti (W) prepoznaju se unutarnje karakteristike prostora, resursa i turističke ponude, dok identifikacija prilika (O) i prijetnji (T) usmjerava razumijevanje šireg okruženja u kojem destinacija djeluje – tržišta, konkurencije, trendova i razvojnih izazova. U okviru izrade Plana upravljanja destinacijom, SWOT analiza služi kao polazište za definiranje prioriteta i mjera te za usmjeravanje daljnjih analiza i aktivnosti. SWOT za destinaciju Jelenje izrađena je na temelju radioničkih radnih materijala.

Snage (Strengths)

- Blizina Rijeke, Gorskog kotara i Zagreba
- Prometna povezanost s tržištima Slovenije, Italije i Austrije
- Prirodna bogatstva, vodni resursi te prisutnost rijetkih biljnih i životinjskih vrsta
- Visoka razina očuvanog prirodnog krajolika i kvaliteta zraka
- Razvijene šetnice, planinarske i biciklističke staze, ribolov
- Potencijal za snažan aktivni i rekreativni turizam
- Krajolik Rječine
- Kulturna materijalna baština
- Grobnički dondolaši
- Lokalni identitet (grobnički dijalekt, običaji i tradicija)
- Blizina sportskih sadržaja (motodrom i sportski aerodrom)
- Potencijal za razvoj “slow tourism” sadržaja
- Autentična kuhinja

Slabosti (Weaknesses)

- Slaba vidljivost na tržištu
- Nedostatak smještajnih kapaciteta, osobito za grupe
- Nepostojanje hotelskog i kamping smještaja
- Visok udio nekomercijalnog smještaja
- Sezonalnost noćenja
- Nedovoljno razvijen gastro brend i nedostatak restorana s domaćom hranom
- Slaba dostupnost za osobe s invaliditetom
- Nedostatak ponude OPG-ova
- Nepovezanost dionika i udruga te nedovoljna suradnja i koordinacija
- Financijska ograničenja
- Zapuštenost okućnica
- Razvojna ograničenja zbog vodozaštitne zone

Prilike (Opportunities)

- Povećanje kvalitete i broja smještajnih kapaciteta
- Jačanje sportske ponude i aktivnosti
- Razvoj lovnog i ribolovnog turizma
- Razvoj kamping zona
- Jačanje aktivnosti na stranim tržištima
- Jačanje kulturne ponude
- Povezivanje s lokalnim destinacijama u pakete ponude
- Snažniji angažman na digitalnim kanalima i platformama
- Poticanje dionika na aktivnije sudjelovanje (OPG i ugostitelji)
- Razvoj jednodnevnih izleta iz Rijeke i Opatije te potencijal izletničkih dolazaka povezanih s kruzerima
- Projekti obnove tradicijskih objekata i obrta
- Osnivanje muzejsko/interpretacijskog centra Jelenja
- Razvoj gastro scene
- Poticanje stočarstva i zaštita autohtonih proizvoda
- Razvoj suvenira
- Razvoj kulturnih i sportskih događanja
- Uključivanje lokalnog stanovništva i udruga u turističku ponudu
- Planirana gradnja infrastrukture za poboljšanje pristupačnosti

Prijetnje (Threats)

- Pad standarda na glavnim emitivnim tržištima
- Globalne krize (recesije, ratovi)
- Klimatske promjene i elementarne nepogode
- Ekološke prijetnje i zagađenje
- Nereguliran privatni smještaj
- Pad interesa stanovništva za očuvanje lokalne baštine
- Manjak radne snage
- Blizina odlagališta Marišćina
- Birokratske prepreke u razvoju (izazovi suradnje s HEP-om i Hrvatskim šumama)
- Nedovoljna zaštita prirodnih resursa i arhitekture
- Potencijalna izgradnja akumulacije Kukuljani
- Jačanje konkurentnosti sličnih destinacija u okolici
- Slaba podrška lokalnog stanovništva

OPĆA NAČELA I CILJEVI RAZVOJA TURIZMA OPĆINE JELENJE

Razvoj turizma Općine Jelenje temelji se na očuvanju prirodnog prostora, lokalnog identiteta i kvalitete života stanovnika. Turizam se ne promatra kao dominantna gospodarska djelatnost, nego kao nadopuna lokalnom razvoju, usklađena s prostornim, okolišnim i društvenim obilježjima Jelenja. Polazište razvoja jest činjenica da Jelenje raspolaže izrazito vrijednom prirodnom osnovom, ali i da daljnji razvoj turizma mora biti uravnotežen, selektivan i prilagođen kapacitetima prostora i lokalne zajednice.

Jelenje se nalazi u zaleđu riječkog urbanog područja, na prijelazu između kvarnerskog priobalja i goranskog zaleđa, te pripada povijesnoj i kulturnoj cjelini Grobinšćine. Prostor destinacije obilježavaju dolina i kanjon Rječine, Grobničko polje, šumski i brdsko-planinski predjeli, planinski masiv Obruča odnosno Grobničkih Alpi, očuvani prirodni krajolik te snažan ruralni i tradicijski karakter. Upravo ta obilježja čine temelj razvoja Jelenja kao mirne, zelene i aktivne destinacije u neposrednoj blizini Rijeke.

Turistički identitet Jelenja temelji se ponajprije na prirodnim resursima, aktivnom boravku u prirodi, rekreaciji, izletničkom turizmu i lokalnoj baštini. Područje obiluje pješačkim, planinarskim i biciklističkim stazama, a posebnu vrijednost imaju šetnice uz Rječinu, Planinarski dom Hahlić, Grobničke Alpe, Gašparov mlin, Kovačija, Zavičajni muzej, sakralna i memorijalna baština te nematerijalna baština Grobinšćine. Razvoj turizma stoga treba polaziti od povezivanja prirodnih, kulturnih, tradicijskih i rekreativnih sadržaja u cjelovite, jasno prepoznatljive i održive turističke doživljaje.

Model razvoja turizma Jelenja treba biti usmjeren na kvalitetu, autentičnost i očuvanje prostora, a ne na kvantitativni rast velikog intenziteta. Jelenje ne treba i ne može razvijati masovni turizam, nego selektivne oblike turizma manjeg intenziteta i veće doživljajne vrijednosti, posebno aktivni, outdoor, izletnički, ruralni, kulturno-tradicijski, rekreativni i doživljajni turizam. Takav razvoj omogućuje povećanje turističke vrijednosti destinacije bez narušavanja kvalitete života lokalnog stanovništva i bez prekomjernog opterećenja prostora. Temeljna vrijednosna načela koja usmjeravaju razvoj turizma u Općini Jelenje su:

Održivost i očuvanje prostora

Razvoj turizma u Jelenju mora biti usklađen s prirodnim i okolišnim ograničenjima prostora, osobito s činjenicom da se velik dio područja nalazi unutar zona sanitarne zaštite izvorišta vode i unutar vrijednih prirodnih područja. Očuvani krajolik te kvaliteta zraka i vode predstavljaju temeljne razvojne vrijednosti destinacije. Turističke aktivnosti moraju se razvijati na način koji ne narušava prirodne resurse, nego potiče njihovo odgovorno korištenje, interpretaciju i zaštitu.

Kvaliteta života lokalne zajednice

Turizam u Jelenju treba se razvijati kao djelatnost koja pridonosi kvaliteti života stanovnika, a ne kao aktivnost koja stvara pritisak na svakodnevni život zajednice. U dokumentima je jasno istaknuto da kvaliteta života stanovnika ima prioritet nad kvantitativnim rastom

turističkog prometa. To znači da se razvoj turističkih sadržaja, manifestacija, infrastrukture i promocije mora planirati u skladu s potrebama lokalnog stanovništva, prostornim mogućnostima i realnim kapacitetima destinacije.

Selektivnost i umjeren razvoj

Jelenje se razvija kao destinacija selektivnih oblika turizma, a ne kao destinacija masovnog turističkog prometa. Razvoj treba biti usmjeren prema aktivnom boravku u prirodi, planinarenju, biciklizmu, šetnjama, jahanju, izletničkim programima, interpretaciji baštine, lokalnoj gastronomiji i manjim autentičnim događanjima. Takav pristup odgovara prostornim obilježjima Jelenja, ograničenim smještajnim, ugostiteljskim i organizacijskim kapacitetima te potrebi očuvanja prirodnog i ruralnog karaktera prostora.

Autentičnost i lokalni identitet

Jelenje svoju turističku prepoznatljivost treba graditi na grobničkom identitetu, čakavskom izričaju, tradicijskim običajima, folklornoj baštini, lokalnim manifestacijama, gastronomiji, mlinarskoj i obrtničkoj baštini te povezanosti prostora s Rječinom i planinskim krajolikom. Autentičnost Jelenja proizlazi iz lokalnih priča, običaja, načina života i odnosa zajednice prema prostoru.

Interpretacija prirodne i kulturne baštine

Prirodna i kulturna baština Jelenja trebaju se razvijati kroz kvalitetnu interpretaciju, a ne samo kroz popis lokaliteta. Gašparov mlin, Kovačija, Zavičajni muzej, ostaci rimskog limesa, Mlikarice i Mlikaričin put, sakralna i memorijalna baština, ruralne cjeline uz Rječinu, Grobnički dondolaši, KUD Zvir, grobnička čakavština i lokalne legende mogu biti temelj za tematske rute, vođene obilaske, radionice, edukativne programe i doživljajne sadržaje za manje skupine posjetitelja.

Aktivan i prirodi blizak turizam

Aktivni i outdoor turizam predstavlja najvažniji razvojni potencijal Jelenja. Razvoj treba usmjeriti prema povezivanju pješaćenja, planinarenja, biciklizma, jahanja, boravka uz Rječinu, edukacije u prirodi i rekreacijskih sadržaja. Posebnu ulogu u tom razvoju imaju Planinarski dom Hahlić, Grobničke Alpe, šetnice, planinarske staze, biciklističke rute i centar biciklizma u Rastočinama.

Kvaliteta i postupno podizanje standarda ponude

Turistički razvoj Jelenja treba se temeljiti na postupnom podizanju kvalitete postojećih sadržaja. To se odnosi na kvalitetu smještaja, ugostiteljske ponude, označavanja staza, odmorišta, vidikovaca, interpretacijskih točaka, digitalnih alata i usluga za posjetitelje. Posebno je važno razvijati tematski usmjerene smještajne i turističke koncepte povezane s prirodom, aktivnim boravkom i lokalnom baštinom.

Uključivost i suradnja dionika

Razvoj turizma u Jelenju treba se temeljiti na uključivanju lokalne zajednice, udruga, iznajmljivača, ugostitelja, sportskih klubova, kulturnih društava, planinarskih društava, Turističke zajednice i Općine. Budući da Jelenje raspolaže ograničenim institucionalnim i ljudskim kapacitetima, posebno je važno razvijati mrežu različitih nositelja sadržaja i jačati koordinaciju među njima. Turizam se treba razvijati kao zajednički projekt lokalne zajednice.

Pristupačnost i dostupnost sadržaja

Jelenje treba postupno razvijati pristupačnost turističkih sadržaja, javnih prostora, informacija i digitalnih alata. Pristupačnost nije samo infrastrukturno pitanje, nego i pitanje jasne komunikacije o tome koje su atrakcije dostupne, koje imaju ograničenja zbog konfiguracije terena te kako se novi sadržaji mogu planirati u skladu s načelima univerzalnog dizajna.

Digitalna vidljivost i suvremena komunikacija

Digitalizacija treba podržati glavne razvojne proizvode Jelenja. Daljnji razvoj interaktivnih karata, GPX tragova, QR interpretacije, kratkih audio priča, digitalnih vodiča i preporučenih itinerara može značajno povećati kvalitetu doživljaja i vidljivost destinacije, osobito prema posjetiteljima koji dolaze iz Rijeke, Kvarnera, Slovenije, Austrije, Italije i drugih bliskih tržišta.

Polazeći od navedenih načela, definiraju se sljedeći opći ciljevi razvoja turizma Općine Jelenje:

1. Osigurati održiv i uravnotežen razvoj turizma

Razvoj turizma potrebno je uskladiti s prirodnim, prostornim i društvenim obilježjima Jelenja. Turističke aktivnosti moraju se razvijati u skladu s nosivim kapacitetima prostora, zaštitom okoliša, očuvanjem vodozaštitnih zona, prirodnih resursa i svakodnevnog života stanovnika.

2. Očuvati prirodne resurse i krajobraz kao temelj turističkog razvoja

Dolina i kanjon Rječine, planinski masiv Obruča, šumski predjeli, šetnice, planinarske i biciklističke staze čine temelj turističke prepoznatljivosti Jelenja. Cilj je očuvati te resurse i koristiti ih na odgovoran način kroz edukativne, rekreativne i interpretacijske sadržaje.

3. Razvijati Jelenje kao destinaciju aktivnog, outdoor i izletničkog turizma

Jelenje treba jasnije oblikovati i tržišno pozicionirati kao destinaciju za aktivan boravak u prirodi, planinarenje, biciklizam, šetnje, jahanje, rekreaciju i kraće izletničke boravke. Posebnu pozornost treba usmjeriti na daljnje uređenje, označavanje, digitalizaciju i interpretaciju staza, kao i na razvoj programa za različite skupine korisnika – obitelji, rekreativce, planinare, bicikliste i školske grupe.

4. Povezati prirodnu, kulturnu i tradicijsku baštinu u cjelovite turističke doživljaje

Turistički razvoj treba povezati sve elemente baštine u u tematske rute, interpretacijske programe, radionice i vođene obilaske. Cilj je da baština Jelenja postane živa priča o prostoru, vodi, radu, tradiciji i zajednici.

5. Jačati lokalni identitet i autentičnost destinacije

Turizam Jelenja treba se temeljiti na grobničkom identitetu, tradiciji, jeziku, običajima, manifestacijama, gastronomiji i načinu života lokalne zajednice. Cilj nije stvaranje uniformirane turističke ponude, nego jačanje onoga što Jelenje čini prepoznatljivim: miran prirodni ambijent, lokalne priče, ruralni karakter.

S obzirom na ograničene smještajne kapacitete i skromnu ugostiteljsku ponudu, cilj je postupno podizati kvalitetu postojećih kapaciteta i razvijati tematski usmjerenu ponudu povezanu s prirodom, aktivnim odmorom i lokalnom baštinom. Posebno su važni smještajni koncepti prilagođeni planinarima, biciklistima, obiteljima, ljubiteljima prirode i posjetiteljima koji traže miran boravak u zelenom zaleđu Rijeke.

7. Razvijati autentičnu gastro ponudu Jelenja i Grobnišćine

Lokalna gastronomija treba postati važna dopuna outdoor, kulturnim i izletničkim doživljajima. Cilj je snažnije povezati palentu kompiricu, grobnički sir, tradicijska jela, lokalne proizvode, manifestacije i ugostiteljsku ponudu u prepoznatljiv gastro-narativ Jelenja. Razvoj gastronomije treba biti usmjeren na autentičnost, kvalitetu i lokalni karakter.

8. Jačati digitalnu vidljivost i dostupnost turističkih informacija

Cilj je razvijati digitalne alate koji posjetiteljima olakšavaju planiranje i kretanje po destinaciji: interaktivne karte, GPX tragove, QR interpretaciju, digitalne vodiče za šetnice i biciklističke rute, preporučene itinerare i jasne informacije o sigurnosti u prirodi. Digitalizacija treba biti praktičan alat za bolju vidljivost i kvalitetniji doživljaj, a ne sama sebi svrha.

9. Jačati suradnju i kapacitete lokalnih dionika

Zbog ograničenih ljudskih i organizacijskih kapaciteta, razvoj turizma Jelenja treba se temeljiti na suradnji Turističke zajednice, Općine, udruga, iznajmljivača, ugostitelja, sportskih klubova, KUD-a, planinarskih društava i drugih lokalnih nositelja sadržaja. Cilj je uspostaviti bolju koordinaciju, razvijati zajedničke proizvode i postupno jačati znanja iz područja interpretacije, digitalne promocije, outdoor turizma, pristupačnosti i održivog upravljanja prostorom.

10. Povećati prepoznatljivost Jelenja kao mirne, zelene i aktivne destinacije riječkog zaleđa

Jelenje se može diferencirati kao destinacija Rječine i Obruča, outdoor Grobnišćina, zeleno zaleđe Rijeke i prostor za aktivan boravak, mir, prirodu i autentičan kontakt s lokalnim identitetom. Cilj je razvijati jasnu komunikacijsku poruku koja povezuje prirodu, vodu, planinu, tradiciju, mlinove, kovačiju, mlikarice, manifestacije i lokalnu zajednicu u prepoznatljiv destinacijski narativ.

Ovim se načelima i ciljevima Jelenje usmjerava prema modelu turizma manjeg intenziteta, ali veće kvalitete i doživljajne vrijednosti. Takav model omogućuje da turizam pridonese razvoju lokalne zajednice, očuvanju prirodne i kulturne baštine, jačanju identiteta Grobnišćine i boljoj vidljivosti destinacije, bez narušavanja prostora i svakodnevnog života stanovnika.

OBLIKOVANJE STRATEŠKOG PRAVCA I PRIORITETA

Strateški prioriteti razvoja turizma Općine Jelenje definirani su na temelju cjelovite analize postojećeg stanja destinacije, profila destinacije, turističkih resursa i atrakcija, turističkih proizvoda i usluga, smještajnih kapaciteta, ugostiteljske ponude, prometne i komunalne infrastrukture, digitalizacije, komunikacijskih aktivnosti, pristupačnosti, ljudskih potencijala, konkurentskog okruženja, rezultata radionica i uvida u stavove lokalnog stanovništva. Polazište Plana jest da se turizam u Jelenju razvija kao nadopuna lokalnom razvoju, a ne kao dominantna gospodarska djelatnost, uz prioritetno očuvanje kvalitete života stanovnika, prirodne i kulturne baštine te lokalnog identiteta.

Analize pokazuju da Jelenje raspolaže izrazito vrijednom prirodnom, outdoor i tradicijskom osnovom, ali i ograničenim smještajnim, ugostiteljskim i organizacijskim kapacitetima. Turistički promet Jelenja još je uvijek manjeg opsega te ti pokazatelji upućuju na potrebu razvoja proizvoda koji mogu potaknuti dulje boravke, bolju iskorištenost postojećih kapaciteta i ravnomjerniju raspodjelu dolazaka tijekom godine.

U konkurentskom okruženju riječkog prstena Jelenje se ne može pozicionirati volumenom smještajnih kapaciteta, intenzitetom turističkog prometa ili razvijenošću urbane kulturne ponude. Njegova strateška prednost leži u očuvanom prirodnom prostoru, planinskom i riječnom krajoliku, aktivnom boravku u prirodi, tradicijskoj baštini Grobinšćine, ruralnom ambijentu i mirnom karakteru destinacije.

Strateški prioriteti stoga se usmjeravaju prema održivom, selektivnom i identitetski utemeljenom razvoju turizma manjeg intenziteta, ali veće doživljajne vrijednosti. Njihova je zadaća povezati postojeće resurse u jasne, tržišno razumljive i lokalnoj zajednici prihvatljive turističke proizvode.

Strateški pravac razvoja turizma Općine Jelenje usmjeren je na oblikovanje Jelenja kao odgovorne, autentične, zelene i aktivne destinacije riječkog zaleđa. Razvoj turizma Općine Jelenje treba biti prostorno odmjeran, sadržajno selektivan i usmjeren na kvalitetu doživljaja.

1. STRATEŠKI PRIORITET: DALJNI RAZVOJ AKTIVNOG I OUTDOOR TURIZMA

Aktivni i outdoor turizam predstavljaju najvažniji razvojni potencijal Jelenja. Destinacija raspolaže snažnom prirodnom osnovom te ti resursi već danas oblikuju osnovu turističke atraktivnosti Jelenja, ali ih je potrebno dodatno povezati, interpretirati i tržišno oblikovati kao prepoznatljiv outdoor proizvod.

Ovaj prioritet usmjeren je na razvoj Jelenja kao destinacije aktivnog boravka u prirodi, namijenjene različitim skupinama korisnika: izletnicima, obiteljima, rekreativcima, planinarima, biciklistima, školskim grupama, ljubiteljima prirode i posjetiteljima koji traže miran boravak u zelenom zaleđu Rijeke. Posebnu važnost imaju šetnica uz Sušicu, šetnica uz Rječinu, poučna šetnica Rastočine – Izvor Rječine, planinarske staze prema Hahliću i masivu Obruča, biciklističke rute s polazištem u Rastočinama te Planinarski dom Hahlić kao središnja

točka planinarskog proizvoda.

Razvoj aktivnog i outdoor turizma ne treba se svoditi samo na održavanje staza i fizičke infrastrukture, nego na oblikovanje cjelovitog sustava doživljaja. Poseban razvojni potencijal predstavlja planirani Ciklo-trail centar Rastočine, zamišljen kao središnje mjesto aktivnog turizma i glavno polazište za istraživanje biciklističkih i trail ruta na području Jelenja. Projekt objedinjuje infrastrukturne sadržaje za rekreativce i sportaše – multifunkcionalni objekt s prostorima za edukaciju, okupljanje i organizaciju događanja, ugostiteljsku ponudu, servis i najam opreme, sanitarne sadržaje, kamping zonu, dječje i rekreacijske sadržaje te biciklističke poligone i pump track. Time Rastočine prerastaju iz početne točke pojedinih ruta u cjelogodišnje outdoor središte koje može privući različite skupine korisnika – od obitelji i rekreativaca do sportskih klubova, organiziranih grupa i natjecanja. Razvojem centra i njegovim povezivanjem s postojećom mrežom biciklističkih i pješačkih staza, digitalnim platformama te turističkom ponudom destinacije stvaraju se preduvjeti za produljenje boravka posjetitelja, razvoj novih turističkih proizvoda i jačanje prepoznatljivosti Jelenja kao vodeće outdoor destinacije riječkog zaleđa.

Razvoj aktivnog i outdoor turizma treba se nadovezati na već uspostavljene digitalne alate i označene rute, uključujući platforme Jelenje Bike i Jelenje Hike, postojeću kategorizaciju ruta prema zahtjevnosti, GPX tragove, interaktivne prikaze ruta, info-table, osnovne sigurnosne upute i navigacijske aplikacije. Daljnji razvoj treba usmjeriti prema sustavnom povezivanju tih alata s interpretacijskim točkama, odmorištima, vidikovcima i preporučenim itinerarima koji bi posjetiteljima omogućili jednostavnije planiranje kraćih, poludnevnih, jednodnevnih i vikend doživljaja u Jelenju. Posebno je važno razvijati rute i programe koji povezuju prirodne i kulturne elemente prostora, primjerice Rječinu, mlinove, ruralne cjeline, kovačiju, mlikarice i lokalne legende.

Outdoor turizam ima ključnu ulogu u produljenju sezone jer se planinarenje, biciklizam, šetnje, vođene interpretacijske ture i boravak u prirodi mogu razvijati osobito u proljeće, jesen i dijelom zimi. Time se smanjuje ovisnost o ljetnim mjesecima i otvara prostor za vikend programe, tematske ture, edukativne izlete, manje sportsko-rekreacijske događaje i paket-aranžmane povezane sa smještajem i lokalnom gastronomijom.

Dugoročno, ovaj prioritet treba Jelenju omogućiti jasnu tržišnu prepoznatljivost kao outdoor destinacije riječkog zaleđa, odnosno prostora u kojem se aktivni boravak povezuje s očuvanom prirodom, lokalnim identitetom i nenametljivim doživljajem krajolika.

2. STRATEŠKI PRIORITET: INTERPRETACIJA KULTURNE, TRADICIJSKE I KRAJOBRAZNE BAŠTINE

Jelenje raspolaže vrijednom prirodnom, kulturno-povijesnom i nematerijalnom baštinom, ali kulturni i baštinski turizam još nisu oblikovani kao snažan turistički proizvod. Ključni izazov nije samo očuvati baštinu, nego je učiniti razumljivom, dostupnom i doživljajno povezanom s prostorom. Zato je ovaj prioritet usmjeren na razvoj interpretacijskih sadržaja koji kulturne i tradicijske vrijednosti Jelenja pretvaraju u smislene turističke priče. Prioritet je transformacija ovih resursa u aktivne turističke atrakcije kroz suvremenu interpretaciju,

pripovijedanje (storytelling) i razvoj muzejsko-interpretacijskih sadržaja koji će povezati materijalnu baštinu s nematerijalnim običajima.

Posebnu osnovu za razvoj kulturno-tradicijskih i interpretacijskih sadržaja čine već prepoznate i djelomično interpretirane atrakcije i teme Jelenja: Gašparov mlin, Kovačija, Zavičajni muzej, rimski zidovi Claustra, crkva sv. Mihovila Arkandela, crkva sv. Maksimilijana Kolbea, memorijalno područje Soboli – Podhum, Trg mlikarice i Mlikaričin put, ruralne cjeline uz Rječinu, grobnička čakavština, pjevanje na tanko i debelo, Grobnički dondolaši, lokalne legende i običaji. Dio tih sadržaja već je predstavljen kroz platformu Visit Jelenje, 360 Visit Jelenje, Jelenje Hike, Jelenje Bike, rubriku „Jeste li znali?“, postojeće interpretacijske table, QR sadržaje i digitalne prikaze pojedinih atrakcija.

Daljnji prioritet je sustavno povezivanje postojećih sadržaja u jasnije tematske cjeline i doživljajne programe. U tom smislu moguće je nadograditi postojeće sadržaje kroz tematske šetnje, vođene obilaske, digitalne itinerare, edukativne programe i manje radionice koje bi Jelenje predstavljale kroz ključne motive prostora: Rječinu i vodu, mlinarsku baštinu, tradicijske obrte, mlikarice, rimski limes, sakralnu i memorijalnu baštinu, grobničke običaje, lokalne legende te odnos planine, ruralnog života i zajednice. Time bi se postojeće atrakcije i digitalni sadržaji povezali u cjelovitiji, posjetiteljima razumljiviji i tržišno prepoznatljiviji sustav interpretacije destinacije.

Ovaj prioritet ima i snažnu lokalnu vrijednost jer baštinu ne promatra samo kao turistički resurs, nego kao temelj identiteta zajednice. Turistička interpretacija treba poštovati autentičnost, uključivati lokalne nositelje znanja i izbjegavati pojednostavljivanje ili komercijalizaciju tradicije. Cilj je da baština ostane živa i lokalno utemeljena, a istodobno razumljiva i privlačna posjetiteljima.

3. STRATEŠKI PRIORITET: RAZVOJ AUTENTIČNE GASTRONOMSKE PONUDE

Gastronomija i manifestacije u Jelenju imaju važnu identitetsku i društvenu ulogu, ali još nisu dovoljno snažno povezane u cjelovit turistički proizvod. Ugostiteljska ponuda trenutačno je skromna i lokalno orijentirana, uz manji broj pizzerija, bistroa i caffe barova, dok nedostaje razvijenija restoranska i gastronomska ponuda. Istodobno, Jelenje ima prepoznatljivu gastronomsku tradiciju povezanu s palentom kompiricom, grobničkim sirom, jednostavnom ruralnom kuhinjom, lokalnim jelima i manifestacijama koje čuvaju gastronomsku i tradicijsku baštinu.

Ovaj prioritet usmjeren je na oblikovanje prepoznatljivog grobničkog gastro-narativa u kojem gastronomija nije izdvojeni proizvod, nego sastavni dio outdoor, kulturnih, izletničkih i manifestacijskih doživljaja.

Manifestacije u Jelenju, poput Festivala palente i sira, Mihoje, Zatancajmo po domaći, Maškara va Jelenju, Grobničke balinjerade, Zvuki armonike, Ferala kij pušćal sinjal, Dana ribiča i Spin lige te Vilije Božije, imaju snažnu ulogu u očuvanju lokalnog identiteta i okupljanju zajednice. One pridonose prepoznatljivosti destinacije, ali još nemaju snažan učinak na višednevne turističke boravke. Strateški pristup manifestacijama treba biti usmjeren na njihovo bolje turističko strukturiranje uz očuvanje lokalnog karaktera. To znači

povezivanje događanja s tematskim turama, gastro ponudom, lokalnim proizvodima, vođenim šetnjama, smještajem i komunikacijskim kampanjama.

4. STRATEŠKI PRIORITET: PODIZANJE KVALITETE SMJEŠTAJNE PONUDE

Smještajna ponuda Jelenja ograničena je i pretežito oslonjena na privatni smještaj. Dominacija objekata s tri zvjezdice te manji broj objekata više kategorije upućuju na potrebu postupnog podizanja kvalitete smještajne ponude.

Jelenju su potrebni smještajni koncepti usklađeni s karakterom destinacije: bike friendly, hike friendly, pet friendly, family friendly, nature retreat, kuće za aktivni odmor, ruralne kuće za odmor i manji objekti povezani s lokalnim doživljajima. Posebno je važno smještaj povezati s outdoor rutama, vođenim turama, manifestacijama, gastronomijom i interpretacijskim programima.

Potencijal postoji i u postupnoj tržišnoj aktivaciji dijela nekomercijalnih kapaciteta, ondje gdje za to postoje interes, kvaliteta i prostorni preduvjeti. Takav pristup može povećati gospodarske učinke turizma bez velikih zahvata u prostoru.

Dugoročno, podizanje kvalitete smještajne ponude treba omogućiti da Jelenje ne bude samo izletnička točka, nego destinacija kraćih i tematski motiviranih boravaka, osobito vikendom, u predsezoni i posezoni.

5. STRATEŠKI PRIORITET: KOMUNIKACIJA, DIGITALNI SADRŽAJI I PROMOCIJA DESTINACIJE

Jelenje trenutačno ima osnovnu digitalnu i komunikacijsku prisutnost, ali još nema dovoljno snažno oblikovanu destinacijsku poruku ni razvijen sustav digitalnih alata za posjetitelje.

Turistička zajednica koristi web stranicu, Instagram profil i platformu Virtualne šetnje: 360 Visit Jelenje, dok Općina komunicira putem web stranice i Facebooka. Općina je uvela GIS sustav, a postojeća digitalna rješenja predstavljaju dobru osnovu za daljnji razvoj digitalnog iskustva destinacije.

Ovaj prioritet usmjeren je na jačanje prepoznatljivosti Jelenja kao zelene, aktivne i autentične destinacije riječkog zaleđa. Komunikacijska poruka treba jasno povezati glavne identitetske elemente destinacije. Jelenje se može komunicirati kroz narative poput „zeleno zaleđe Rijeke“, „destinacija Rječine i Obruča“, „outdoor Grobnišćina“ ili „mirna prirodna destinacija za aktivan odmor“, pri čemu konačno brendiranje mora biti usklađeno s cjelokupnim identitetom destinacije. Digitalna transformacija ne treba biti cilj sama po sebi, nego sredstvo za kvalitetnije iskustvo posjetitelja i učinkovitije upravljanje destinacijom.

Promocija treba biti usmjerena na tržišta i segmente koji odgovaraju karakteru Jelenja: posjetitelje iz Rijeke i Kvarnera, vikend goste, obitelji, rekreativce, planinare, bicikliste te goste iz susjednih i srednjoeuropskih tržišta, osobito Slovenije, Austrije, Italije i Njemačke. Posebno su prikladne mikro-kampanje za vikend posjete, tematske objave, kratki video sadržaji, promocija staza i manifestacija te suradnja s TZ Kvarnera i turističkim zajednicama

riječkog prstena.

Cilj ovog prioriteta je da Jelenje postane vidljivije, jasnije pozicionirano i posjetiteljima razumljivo. Komunikacija mora ostati vjerodostojna i utemeljena na onome što Jelenje doista jest: mirna, prirodna, aktivna i lokalno autentična destinacija.

6. STRATEŠKI PRIORITET: JAČANJE LOKALNIH KAPACITETA

Ljudski i organizacijski kapaciteti u turizmu Jelenja ograničeni su. Turistička zajednica ima jednu zaposlenu osobu, a zapošljavanje u djelatnostima smještaja i ugostiteljstva sezonalno je i malog opsega. Takva situacija ograničava mogućnost razvoja složenijih turističkih proizvoda, snažnije promocije i kontinuiranog destinacijskog upravljanja.

Zbog toga se razvoj turizma Jelenja ne može oslanjati samo na institucionalni kapacitet Turističke zajednice, nego na mrežu manjih lokalnih nositelja sadržaja. Ključni dionici uključuju Općinu, Turističku zajednicu, iznajmljivače, ugostitelje, lokalne udruge, KUD Zvir, sportske klubove, planinarska društva, organizatore manifestacija, pružatelje turističkih usluga, lokalne obrtnike i druge aktere povezane s baštinom, rekreacijom i lokalnim identitetom.

Ovaj prioritet usmjeren je na jačanje suradnje, koordinacije i kompetencija. Potrebne su ciljane edukacije iz područja interpretacije baštine, razvoja outdoor proizvoda, digitalne promocije, rada s posjetiteljima, organizacije događanja i povezivanja proizvoda u paket-ponudu. Posebno je važno poticati zajedničke inicijative koje povezuju više dionika.

Destinacijsko upravljanje treba biti usmjereno na postupnost, realnost i provedivost. Jelenje može razviti učinkovit model upravljanja temeljen na partnerstvima, jasnim prioritetima, koordinaciji događanja, zajedničkoj promociji i boljem korištenju postojećih resursa.

Suradnja s destinacijama Riječkog prstena i Kvarnera također je važan dio ovog prioriteta.

Jelenje se može razvijati kao komplementarna destinacija u širem sustavu, osobito kroz outdoor rute, izletničke programe, gastro i kulturno-tradicijske sadržaje te zajedničke promotivne aktivnosti. Time se povećava vidljivost Jelenja, ali se istodobno zadržava njegova posebnost kao mirne, prirodne i aktivne destinacije.

ZAKLJUČNO USMJERENJE

Definirani strateški prioriteti usmjeravaju razvoj turizma Općine Jelenje prema modelu koji se temelji na očuvanju prostora, kvaliteti doživljaja, autentičnosti, lokalnom identitetu i uključivanju zajednice. Njihova zajednička zadaća je oblikovanje prepoznatljivog, održivog i dobro povezanog sustava turističkih proizvoda koji proizlaze iz stvarnih vrijednosti Jelenja.

Jelenje svoju konkurentnost treba graditi na onome što ga razlikuje od drugih destinacija riječkog prstena: Rječini, Grobničkim Alpama, Hahliću, šetnicama, planinarskim i biciklističkim rutama, ciklo-trail centru Rastočine, mlinarskoj i obrtničkoj baštini, mlikaricama, grobničkoj tradiciji, lokalnoj gastronomiji i mirnom prirodnom okruženju.

Njegova prednost je da može stvarati kvalitetne, autentične i selektivne doživljaje.

Provedba strateških prioriteta zahtijevat će postupnost, međusobnu usklađenost aktivnosti i stalnu suradnju Općine, Turističke zajednice, udruge, poduzetnika, iznajmljivača, ugostitelja, sportskih i kulturnih organizacija te lokalnog stanovništva. Posebno je važno da svaki novi turistički proizvod, infrastrukturni zahvat ili promotivna aktivnost doprinosi jasnijem

identitetu destinacije, očuvanju prostora, većoj kvaliteti ponude i boljoj ravnoteži između turističkog razvoja i svakodnevnog života zajednice.

Dugoročno, strateški prioriteti postavljaju okvir za razvoj Jelenja kao odgovorne, zelene, aktivne i autentične destinacije riječkog zaleđa, destinacije koja vlastitu konkurentnost gradi na prirodi, tradiciji, zajednici i kvaliteti doživljaja.

IDENTIFICIRANJE CILJEVA RAZVOJA TURIZMA

Na temelju provedene analize stanja, utvrđenih razvojnih potencijala, obilježja turističke ponude i načela održivog razvoja destinacije definirani su strateški prioriteti i pripadajući ciljevi razvoja turizma Općine Jelenje. Ciljevi predstavljaju poveznicu između općeg razvojnog usmjerenja destinacije i konkretnih mjera koje će se provoditi u narednom razdoblju.

Polazište za njihovo definiranje jest činjenica da se Jelenje razvija kao mirna, zelena i aktivna destinacija riječkog zaleđa, utemeljena na očuvanoj prirodi, Rječini, Grobničkim Alpama, outdoor sadržajima, kulturnoj i tradicijskoj baštini, lokalnoj gastronomiji te sudjelovanju lokalne zajednice. Ciljevi su stoga usmjereni na podizanje kvalitete postojeće ponude, bolje povezivanje resursa, povećanje doživljajne vrijednosti posjeta, jačanje vidljivosti destinacije i postupno osnaživanje lokalnih dionika.

U nastavku se prikazuju strateški prioriteti i pripadajući ciljevi koji čine okvir za razradu mjera i aktivnosti razvoja turizma Općine Jelenje.

Strateški prioritet 1: Daljnji razvoj outdoor i aktivnog turizma

Cilj 1.A. Podići razinu sigurnosti i infrastrukturne opremljenosti outdoor sustava

Cilj 1.B. Povećati turističku iskoristivost i doživljajnu vrijednost postojeće outdoor ponude

Strateški prioritet 2: Interpretacija kulturne, tradicijske i krajobrazne baštine

Cilj 2.A. Nije izričito naveden u dostavljenom poglavlju.

Strateški prioritet 3: Razvoj autentične gastronomske ponude

Cilj 3.A. Razviti prepoznatljivu, autentičnu i provedivu gastro ponudu Jelenja

Strateški prioritet 4: Podizanje kvalitete smještajne ponude

Cilj 4.A. Poticati podizanje standarda, funkcionalnosti i ekološke održivosti privatnog smještaja

Strateški prioritet 5: Komunikacija, digitalni sadržaji i promocija destinacije

Cilj 5.A. Jasno pozicionirati i digitalno unaprijediti Jelenje kao zelenu, aktivnu i autentičnu destinaciju riječkog zaleđa

Strateški prioritet 6: Jačanje lokalnih kapaciteta

Cilj 6.A. Osnažiti mrežu lokalnih dionika

MJERE I AKTIVNOSTI ZA RAZVOJ TURIZMA OPĆINE JELENJE

STRATEŠKI PRIORITET 1: DALJNI RAZVOJ AKTIVNOG I OUTDOOR TURIZMA

Outdoor ponuda predstavlja jedan od najvažnijih razvojnih potencijala Općine Jelenje. Temelji se na očuvanom prirodnom prostoru, dolini i kanjonu Rječine, Grobničkim Alpama, Planinarskom domu Hahlić, ciklo-trail centru Rastočine, uređenim šetnicama, planinarskim putevima, biciklističkim rutama i rekreacijskim sadržajima u prirodi. Općina Jelenje već raspolaže razvijenom, kategoriziranom i digitalno predstavljenom outdoor ponudom. Stoga daljnji razvoj nije usmjeren na osnovno evidentiranje ili puko predstavljanje ruta, nego na njihovu fizičku standardizaciju, aktivaciju kroz organizirane programe, interpretaciju, promociju te snažnije povezivanje s lokalnom potrošnjom. Razvoj outdoor ponude provodi se uz strogo očuvanje prirodnih vrijednosti, osobito vodnih resursa i osjetljivih područja Grobničkih Alpi.

CILJ 1.A. PODIĆI RAZINU SIGURNOSTI I INFRASTRUKTURNE OPREMLJENOSTI OUTDOOR SUSTAVA

Postojeća outdoor ponuda Jelenja zahtijeva kontinuirano održavanje, sigurnosno unaprjeđenje i pažljivo opremanje ključnih točaka u prostoru. Posebno je važno ulagati u rješenja koja povećavaju sigurnost, orijentaciju i udobnost korisnika, ali ne narušavaju prirodni karakter destinacije. U tom smislu razvoj infrastrukture treba biti selektivan, funkcionalan i usmjeren na najvažnije outdoor pravce i polazišta.

1.A.1. STANDARDIZACIJA I TEMATSKO UREĐENJE STAZE UZ RJEČINU

Ova mjera usmjerena je na cjelovito unaprjeđenje postojeće šetnice uz korito Rječine (dijela koji je na teritoriju Općine Jelenje) kao jedne od važnijih prirodno-rekreacijskih i interpretacijskih osi Jelenja. Aktivnosti u okviru mjere uključuju sanaciju kritičnih točaka na trasi, unaprjeđenje sigurnosti kretanja, obnovu i dopunu signalizacije te postavljanje odmorišne opreme na lokacijama na kojima je to opravdano intenzitetom korištenja i prostornim mogućnostima. Posebnu pozornost potrebno je posvetiti oblikovanju opreme i signalizacije kako bi bile usklađene s prirodnim i ruralnim ambijentom kanjona Rječine.

Postoji problem s vlasništvom parcela na toj stazi.

Uređenje staze treba povezati njezinu rekreacijsku funkciju s interpretacijom prirodnih i kulturnih vrijednosti prostora. Šetnica uz Rječinu ne bi trebala biti samo prostor kretanja, nego i prostor upoznavanja mlinarske baštine, ruralnih cjelina, vodnog krajolika, tradicijskog načina života i lokalnih priča. Time se jača njezina uloga kao ključne poveznice između outdoor ponude, kulturne baštine i identiteta destinacije.

Nositelji: TZO Jelenje i Općina Jelenje.

Rok dovršetka: 2029.

1.A.2. PROJEKT „GROBNIČKI KRUG” – UREĐENJE I OPREMANJE KRUŽNE ADVENTURE STAZE

Mjera se odnosi na nadogradnju postojeće mreže staza kroz infrastrukturno opremanje kružne rute koja povezuje dijelove postojećih staza. Cilj je oblikovati zahtjevniji outdoor proizvod namijenjen iskusnijim korisnicima, trail trkačima, planinarima i rekreativcima koji traže cjelodnevni aktivni doživljaj prostora. Adventure staza je doživljajna outdoor ruta namijenjena aktivnom istraživanju prirodnog terena. Može biti pješačka, biciklistička ili kombinirana, a korisnicima pruža spoj rekreacije, izazova, kretanja i boravka u prirodi. Može uključivati različite elemente poput drvenih mostića, užadi za pridržavanje, jednostavnijih penjačkih dionica, prirodnih prepreka, platformi i gazišta, koji stazi daju dodatnu atraktivnost i stvaraju osjećaj avanture.

Posebnu pozornost treba posvetiti sigurnosti na strmijim i tehnički zahtjevnijim dionicama te jasnom komuniciranju razine zahtjevnosti rute. Grobnički krug može postati prepoznatljiv cjelodnevni outdoor doživljaj koji povezuje najvažnije prirodne cjeline Jelenja – Rječinu, Rastočine, Podkilavac, izvor Rječine i Grobničke Alpe. Projekt treba razvijati uz načelo minimalne intervencije u prostor, kako bi se očuvala prirodna vrijednost krajolika.

Nositelji mjere: općina Jelenje, TZO Jelenje i PD Obruč.

Rok dovršetka: 2029.

1.A.3. USPOSTAVA INTERAKTIVNIH INFORMATIVNIH PLOČA S QR KODOVIMA NA STAZAMA

Na odabranim točkama staza postaviti će se informativne ploče s QR kodovima koje će korisnicima omogućiti jednostavan pristup dodatnim digitalnim sadržajima putem mobitela. Ploče će služiti kao fizičke orijentacijske i informativne točke, a QR kodovi će otvarati proširene sadržaje poput digitalne karte, informacija o ruti, zanimljivosti o prirodnoj i kulturnoj baštini, audio ili video sadržaja, audio vodič, sigurnosnih uputa, kvizova, zadataka ili drugih interaktivnih elemenata.

Cilj mjere je unaprijediti doživljaj korištenja staza, poboljšati informiranost i sigurnost posjetitelja te povezati fizički prostor s digitalnim sadržajima. Na taj se način staze u Jelenju mogu razviti kao suvremen, edukativan i doživljajan outdoor proizvod koji potiče istraživanje prostora, aktivno sudjelovanje korisnika i dulje zadržavanje posjetitelja. Time se staza pretvara u neku vrstu digitalno vođene šetnje, potrage, edukativne rute ili avanturističkog obilaska. Posebno je važno da informacije budu jednostavne, lako dostupne i razumljive različitim skupinama korisnika.

Nositelji mjere: TZO Jelenje, PD Obruč.

Rok dovršetka: 2027.

1.A.4. RAZVOJ CIKLO-TRAIL CENTRA RASTOČINE

Mjera je usmjerena na izgradnju Ciklo-trail centra Rastočine kao središnje infrastrukture za razvoj biciklizma, planinarenja i ostalih outdoor aktivnosti u Općini Jelenje. Centar će predstavljati glavno polazište za korištenje postojeće mreže biciklističkih i planinarskih ruta te mjesto okupljanja rekreativaca, sportaša, organiziranih grupa i posjetitelja. Projekt obuhvaća izgradnju središnjeg multifunkcionalnog objekta u kojem će se nalaziti velika višenamjenska dvorana za edukacije, prezentacije, sastanke, sportske aktivnosti i organizaciju događanja, prostor za vježbanje, klupske prostorije, caffe bar s info-pultom,

garderobe, sanitarije, spremišta te natkrivene i otvorene terase za boravak posjetitelja. Objekt je zamišljen kao mjesto susreta korisnika outdoor sadržaja tijekom cijele godine te kao baza za organizaciju različitih sportskih, rekreativnih i edukativnih programa. Uz središnji objekt planirana je izgradnja dviju pomoćnih građevina sa sanitarnim čvorovima, spremištima i natkrivenim prostorima za korisnike centra, kao i uređenje biciklističkog poligona (pump tracka), zona za rekreaciju i igru, prostora za kampiranje te prostora za najam sportske i rekreacijske opreme. Projekt uključuje i uređenje okoliša uz maksimalno očuvanje postojećeg zelenila i prirodnih vrijednosti prostora. Razvoj centra potrebno je povezati s postojećom mrežom biciklističkih i planinarskih ruta, digitalnim alatima za navigaciju i interpretaciju te budućim outdoor programima i manifestacijama. Time će Rastočine postati glavno outdoor središte Jelenja i jedna od najvažnijih točaka razvoja aktivnog turizma u destinaciji.

Nositelji mjere: Općina Jelenje

Rok dovršetka: 2033.

1.A.5. PROJEKT CIKLOTURISTIČKIH SERVISA

Mjera je usmjerena na jačanje funkcionalnosti Jelenja kao cikloturističke i outdoor destinacije. S obzirom na razvijenu biciklističku ponudu i ulogu Rastočina kao važnog polazišta, potrebno je razvijati osnovne servisne sadržaje koji biciklistima olakšavaju korištenje ruta i povećavaju kvalitetu boravka u destinaciji.

Projekt uključuje postavljanje samouslužnih stanica za osnovni popravak bicikala (na 4 lokacije) i, gdje je opravdano, punionica za e-bicikle na ključnim točkama kretanja biciklista. Takve stanice trebaju biti opremljene osnovnim alatom, kompresorom i informacijama o najbližim rutama, ugostiteljskim sadržajima, smještaju i drugim uslugama za bicikliste. Mjera se može dodatno povezati s poticanjem iznajmljivača i ugostitelja na prilagodbu ponude aktivnim gostima. To uključuje mogućnost sigurnog spremanja bicikala, dostupnost osnovnog alata, informacije o rutama, preporuke za boravak i razvoj bike friendly pristupa u smještajnim i ugostiteljskim objektima.

Nositelji mjere: TZO Jelenje, Općina Jelenje.

Rok dovršetka: 2029.

CILJ 1.B. POVEĆATI TURISTIČKU ISKORISTIVOST I DOŽIVLJAJNU VRIJEDNOST POSTOJEĆE OUTDOOR PONUDE

Općina Jelenje već raspolaže razvijenom, kategoriziranom i digitalno predstavljenom outdoor ponudom. Daljnji razvoj stoga ne treba biti usmjeren na osnovno evidentiranje, kategorizaciju ili povezivanje sadržaja, nego na povećanje njihove turističke iskoristivosti i doživljajne vrijednosti.

To podrazumijeva snažnije pretvaranje postojećih ruta i sadržaja u konkretne turističke doživljaje, programe i razloge dolaska, osobito za jednodnevne posjetitelje, vikend goste, obitelji, rekreativce, planinare i bicikliste. Outdoor ponuda treba postati polazište za upoznavanje prirode, vode, mlinarske baštine, lokalne gastronomije, tradicijskih obrta, manifestacija i identiteta Grobinšćine.

1.B.1. ORGANIZACIJA TRAIL UTRKE I UTRKE NORDIJSKOG HODANJA

Projekt obuhvaća osmišljavanje i organizaciju trail utrke i utrke nordijskog hodanja kao prepoznatljivog outdoor događanja u Jelenju. Utrke bi se održavale na odabranim stazama, uz definiranje ruta različite duljine i zahtjevnosti, startno-ciljne zone, okrepnih stanica, sigurnosnog plana, sustava prijava i promocije.

Trail utrka bila bi namijenjena trkačima i rekreativcima, dok bi utrka nordijskog hodanja omogućila uključivanje šire skupine sudionika. Cilj projekta je promicanje aktivnog boravka u prirodi, razvoj outdoor ponude i jačanje prepoznatljivosti Jelenja kao destinacije za sport i rekreaciju.

Nositelji mjere: TZO Jelenje, vanjski suradnici.

Rok dovršetka: 2027. i 2028.

1.B.2. AKTIVACIJA POSTOJEĆE OUTDOOR PONUDE KROZ TEMATSKE PROGRAME I DOŽIVLJAJNE PAKETE

Mjera se odnosi na oblikovanje konkretnih outdoor programa na temelju postojećih šetnica, planinarskih puteva i biciklističkih ruta u Općini Jelenje. Umjesto općeg predstavljanja staza, cilj je posjetiteljima ponuditi jasne prijedloge što mogu raditi, koliko im vremena treba i za koga je pojedini program prikladan.

U okviru mjere izradit će se gotovi prijedlozi poludnevni, jednodnevni i vikend programa, primjerice: planinarski dan na Hahliću, biciklistički dan iz Rastočina, šetnja uz Rječinu i mlinove, aktivni vikend u zelenom zaleđu Rijeke ili zahtjevnija tura Grobničkim Alpama.

Za svaki program definirat će se početna točka, trajanje, težina, ciljna skupina, preporučeno godišnje doba, glavne atrakcije, mjesta za odmor te mogućnosti povezivanja s ugostiteljskom ponudom, smještajem, manifestacijama i kulturnim sadržajima. Time se postojeća outdoor infrastruktura pretvara u jasne, lako razumljive i tržišno upotrebljive turističke doživljaje.

Nositelj mjere: TZO Jelenje

Rok dovršetka: 2029.

1.B.3. RAZVOJ VOĐENIH I ORGANIZIRANIH OUTDOOR DOŽIVLJAJA

Cilj ove mjere je dio postojeće outdoor ponude pretvoriti u organizirane programe koji se mogu provoditi povremeno, sezonski ili u suradnji s lokalnim dionicima. Takvi programi povećavaju doživljajnu vrijednost postojećih ruta i stvaraju dodatan razlog dolaska u destinaciju, osobito u predsezoni, sezoni i vikend terminima.

U okviru mjere potrebno je razvijati tematske vođene šetnje uz Rječinu, vođene planinarske ture u Grobničkim Alpama. Posebnu vrijednost mogu imati edukativni outdoor programi za škole, obitelji i dječje grupe, s naglaskom na prirodu, vodu, šumu, bioraznolikost i odgovorno ponašanje u prostoru.

Vođeni programi mogu se razvijati i kao posebni sezonski sadržaji, primjerice proljetne šetnje, jesenske planinarske ture, obiteljski vikendi u prirodi i foto-šetnje. Važno ih je povezati s lokalnom baštinom, gastronomijom i manifestacijama, kako bi outdoor iskustvo istodobno bilo rekreativno, edukativno i identitetski povezano s Jelenjem.

Nositelji: TZO Jelenje, planinarsko društvo.

Rok dovršetka: 2028. godina

1.B.4. POVEZIVANJE OUTDOOR RUTA S KULTURNIM, GASTRONOMSKIM I INTERPRETACIJSKIM SADRŽAJIMA

Cilj mjere je povećati vrijednost postojećih outdoor ruta tako da one ne budu samo rekreacijski sadržaji, nego dio šireg doživljaja Jelenja. Uz pojedine rute potrebno je jasnije istaknuti što se može doživjeti u njihovoj blizini: Gašparov mlin, Zavičajni muzej, Kovačija, Mlikaričin put, ruralne cjeline uz Rječinu, lokalna gastronomija, manifestacije i prirodne posebnosti prostora.

Rute uz Rječinu potrebno je povezati s pričom o mlinovima, Gašparovim mlinom, Zavičajnim muzejom, ruralnim cjelinama i mlinarskim krajolikom. Pojedine rute mogu se povezati s Kovačijom, Mlikaričinim putem, tradicijskim obrtima, lokalnim običajima i pričama o svakodnevnom životu Grobinšćine. Uz relevantne rute treba uključiti preporuke za lokalnu gastronomiju, osobito palentu kompiricu, grobnički sir i druga tradicijska jela.

Outdoor sadržaje treba povezivati i s lokalnim manifestacijama koje se tematski nadovezuju na prirodu, tradiciju, gastronomiju ili rekreaciju. Opise odabranih ruta moguće je dopuniti kratkim interpretacijskim elementima koji objašnjavaju što ruta govori o prostoru, vodi, radu, tradiciji, krajoliku ili lokalnoj zajednici. Time se mogu razviti kombinirani obilasci.

Rok dovršetka: 2028.

STRATEŠKI PRIORITET 2: INTERPRETACIJA KULTURNE, TRADICIJSKE I KRAJOBRAZNE BAŠTINE

Kulturna i tradicijska baština predstavljaju važan dio identiteta Općine Jelenje i Grobinšćine. Posebnu vrijednost imaju Gašparov mlin, tradicija mlinarenja, priča o mlikaricama, Kovačija, lokalni govor, tradicijski obrti te arheološki tragovi povezani s rimskim limesom i sustavom Claustra. Ti resursi imaju snažan potencijal za razvoj prepoznatljive, autentične i edukativne turističke ponude.

2.A.1. OPERACIONALIZACIJA DOŽIVLJAJNOG PROGRAMA „ŽIVI MLIN” U MARTINOVOM SELU

Mjera obuhvaća razvoj stalnog doživljajnog programa u Gašparovom mlinu i Martinovom Selu, s naglaskom na tradicijsko mlinarenje, pripremu brašna i svakodnevni život uz Rječinu. Program „Živi mlin” treba posjetiteljima omogućiti da baštinu ne promatraju samo kao izložbeni sadržaj, nego kao iskustvo u kojem mogu sudjelovati.

U okviru mjere potrebno je uvesti redovite termine vođenih obilazaka, demonstracije tradicionalnog mljevenja brašna, radionice pečenja kruha ili pripreme jela od kukuruznog brašna te uključiti lokalne interpretatore, mlinare i nositelje tradicijskih znanja. Program se može prilagoditi školskim grupama, obiteljima, organiziranim posjetima i turistima koji žele autentičan lokalni doživljaj.

Cilj mjere je Gašparov mlin razviti kao živu interpretacijsku točku mlinarske baštine, povezanu s pričom o vodi, radu, prehrani, lokalnoj zajednici i tradicijskom načinu života.

Nositelji mjere: TZO Jelenje, Općina Jelenje i lokalni mlinari.

Rok dovršetka: 2027.

2.A.2. INTERPRETACIJA KOVAČIJE KAO PROSTORA TRADICIJSKOG OBRTA

Mjera obuhvaća sadržajno i interpretacijsko jačanje Kovačije kao baštinske točke povezane s tradicijskim obrtima, radom i svakodnevnim životom lokalne zajednice. Cilj je Kovačiju predstaviti ne samo kao prostor očuvanja predmeta i alata, nego kao mjesto koje posjetiteljima objašnjava važnost obrtničkih znanja u razvoju Grobinšćine.

U okviru mjere mogu se razviti vođena tumačenja, demonstracijski programi, radionice za djecu i odrasle, kratki multimedijalni sadržaji te interpretacijske ploče koje objašnjavaju ulogu kovačkog obrta u životu lokalnog stanovništva. Posebnu pozornost treba posvetiti povezivanju Kovačije s drugim elementima tradicijske baštine, poput mlinarenja, mlikarica i lokalnog govora. Cilj mjere je Kovačiju razviti kao živu interpretacijsku točku tradicijskog obrta i rada, pogodnu za uključivanje u školske posjete, vođene obilaske i tematske turističke programe.

Nositelji mjere: Općina Jelenje, TZO Jelenje, lokalni interpretatori i nositelji tradicijskih znanja.

Rok dovršetka: 2027.

2.A.3. VIRTUALNI VODIČ „GROBNIČKE NOŠNJE”

Mjera obuhvaća razvoj digitalnog vodiča s elementima proširene stvarnosti koji posjetiteljima omogućuje upoznavanje grobničkih tradicijskih običaja na odabranim lokacijama. Korisnik bi putem QR koda ili mobilne aplikacije usmjerio mobitel prema prostoru i aktivirao 3D prikaz grobničkih nošnji koji objašnjava običaje, simboliku odjeće i njihovu povijest, kao i rad KUD-a Zvir Jelenje.

Sadržaj se može postaviti na lokacijama važnima za lokalni identitet ili na mjestima povezanim s pokladnim događanjima. Posebnu pozornost potrebno je posvetiti autentičnosti prikaza i suradnji s nositeljima tradicije.

Cilj mjere je učiniti tradicijske običaje dostupnima tijekom cijele godine te ih predstaviti na suvremen, atraktivan i posjetiteljima lako razumljiv način.

Nositelji mjere: TZO Jelenje, Općina Jelenje, KUD Zvir i nositelji tradicije.

Rok dovršetka: 2029.

STRATEŠKI PRIORITET 3: RAZVOJ AUTENTIČNE GASTRONOMSKE PONUDE

Gastronomija je važan dio identiteta Jelenja i Grobinšćine te može imati snažnu ulogu u jačanju turističke prepoznatljivosti destinacije. Posebnu vrijednost imaju palenta kompirica, grobnički sir, brašno iz mlina, med, mliječni proizvodi i drugi lokalni proizvodi povezani s ruralnim prostorom, poljoprivredom i tradicijskim načinom života.

Razvoj gastronomske ponude treba biti usmjeren na povezivanje lokalnih proizvođača, ugostitelja, iznajmljivača, manifestacija i baštinskih sadržaja. Cilj nije samo predstaviti pojedina jela ili proizvode, nego stvoriti prepoznatljivu gastronomsku priču koja se može uključiti u outdoor, kulturne, edukativne i manifestacijske programe.

CILJ 3.A. RAZVITI AUTENTIČNE GASTRO PONUDU

Lokalna gastronomska baština ima potencijal postati jedan od ključnih elemenata turističkog identiteta Jelenja. Kako bi se to ostvarilo, potrebno je povezati tradicionalne namirnice i jela

s konkretnom ugostiteljskom, prodajnom i doživljajnom ponudom.

Mjere u okviru ovog cilja usmjerene su na gastro brendiranje, razvoj lokalnih jelovnika, jačanje prodaje lokalnih proizvoda i uključivanje gastronomije u šire turističke programe.

3.A.1. OBLIKOVANJE KROVNOG GASTRO OKVIRA „OKUSI JELENJA”

Mjera obuhvaća oblikovanje jednostavnog i prepoznatljivog gastronomskog okvira pod nazivom „Okusi Jelenja”, koji bi objedinio ključna lokalna jela, proizvode i gastronomske priče Jelenja i Grobinšćine. Ne bi se radilo o certifikacijskoj oznaci, nego o preporučenom okviru koji ugostiteljima, iznajmljivačima, organizatorima manifestacija i turističkim dionicima pomaže da u ponudu uključe autentične lokalne elemente.

U okvir mogu ući palenta kompirica, grobnički sir, maneštre, kiseli kupus, jela od divljači i gljiva, pastrva u kukuruznom brašnu, presnac, fritule, kroštule, grobnički keks od palente, grobnički sladoled od sira, med, rakije, brinjevača, ulje od brinja i suhomesnati proizvodi. Potrebno je pripremiti kratak popis jela i proizvoda, njihove opise za jelovnike i promotivne materijale te potaknuti ugostitelje da u ponudi imaju barem jedno lokalno jelo, lokalni zalogaj ili sezonski meni.

Nositelji mjere: TZO Jelenje, Općina Jelenje, lokalni ugostitelji, iznajmljivači, OPG-ovi, proizvođači.

Rok dovršetka: 2028.

3.A.2. UKLJUČIVANJE LOKALNE GASTRONOMIJE U MANIFESTACIJE I DOGAĐANJA

Mjera je usmjerena na sustavno uključivanje lokalnih jela i proizvoda u postojeće manifestacije, umjesto stvaranja novih događanja. Posebno se odnosi na Festival palente i sira, Feral kij pušćal sinjal, Mihoju, Zatancajmo po domaći, Maškare va Jelenju, planinarske pohode i druga lokalna događanja.

Festival palente i sira treba dodatno razvijati kao središnju gastro-manifestaciju destinacije kroz demonstracije pripreme palente kompirice, predstavljanje grobničkog sira, degustacije, uključivanje lokalnih proizvođača i ugostitelja te povezivanje s pričama o Gašparovom mlinu, mlikaricama i grobničkoj kuhinji.

U ovu se mjeru može uključiti i radionice, kušanja, tematske večeri ili kratke video sadržaje temeljene na receptima i znanjima.

Nositelji mjere: TZO Jelenje, Općina Jelenje, lokalni ugostitelji, proizvođači, organizatori manifestacija i lokalne udruge.

Rok dovršetka: 2026.

3.A.3. ZAŠTITA GROBNIČKOG SIRA OZNAKOM IZVORNOSTI

Mjera obuhvaća pokretanje postupka zaštite grobničkog sira jednom od službenih oznaka kvalitete, s ciljem očuvanja njegove autentičnosti, standardizacije proizvodnje i jačanja tržišne prepoznatljivosti kao lokalnog gastronomskog proizvoda Grobinšćine. Grobnički sir predstavlja važan dio tradicijske prehrambene baštine i identiteta prostora te ima potencijal postati jedan od nosivih proizvoda lokalne gastronomske ponude.

U okviru mjere potrebno je okupiti proizvođače, stručnjake za prehrambenu tehnologiju, predstavnike lokalne zajednice i nadležne institucije te izraditi stručnu podlogu za zaštitu proizvoda. To uključuje prikupljanje povijesnih, etnografskih i proizvodnih podataka,

definiranje zemljopisnog područja proizvodnje, opis tradicionalnog postupka izrade, specifikaciju proizvoda, kriterije kvalitete te dokazivanje povezanosti proizvoda s područjem Grobinščine.

Mjera uključuje i savjetodavnu podršku proizvođačima u usklađivanju proizvodnje sa zahtjevima zaštite, pripremu dokumentacije za postupak registracije te razvoj zajedničkog vizualnog i komunikacijskog identiteta grobničkog sira. Nakon dobivanja oznake, proizvod je potrebno uključiti u gastronomsku ponudu, manifestacije, prodajna mjesta lokalnih proizvoda, tematske ture i promotivne aktivnosti destinacije.

Cilj mjere je zaštititi grobnički sir od neautentične uporabe naziva, povećati njegovu tržišnu vrijednost, potaknuti lokalnu proizvodnju i snažnije ga povezati s turističkim identitetom Jelenja i Grobinščine.

Nositelji mjere: Općina Jelenje, TZO Jelenje, lokalni proizvođači grobničkog sira, nadležne stručne institucije

Rok dovršetka: 2029.

3.A.4. POVEZIVANJE GASTRONOMIJE S OUTDOOR, KULTURNIM I INTERPRETACIJSKIM PROGRAMIMA

Mjera obuhvaća povezivanje lokalne hrane s glavnim turističkim sadržajima Jelenja: outdoor ponudom, šetnicama, planinarskim i biciklističkim rutama, Gašparovim mlinom, Rječinom, Mlikaričinim putem, ruralnim cjelinama, Kovačijom i manifestacijama.

Gastronomija se može uključiti kroz jednostavne formate poput planinarske marende, degustacije palente i sira nakon pohoda, lokalnog zalogaja nakon biciklističke ture, sezonske ponude za trail utrke, nordijsko hodanje, planinarske pohode i rekreativne programe.

Posebno je važno povezati posjet Gašparovom mlinu s pričom o brašnu i palenti i kruhu, a priču o mlikaricama s mlijekom, sirom i svakodnevicom Grobinščine.

Cilj je da gastronomija poveća vrijednost outdoor i kulturnih programa te potakne dulje zadržavanje i veću lokalnu potrošnju.

Nositelji mjere: TZO Jelenje, Općina Jelenje, PD Obruč, lokalni ugostitelji, proizvođači, iznajmljivači i organizatori outdoor programa.

Rok dovršetka: 2027.

STRATEŠKI PRIORITET 4: PODIZANJE KVALITETE SMJEŠTAJNE PONUDE

Smještajna ponuda važan je preduvjet duljeg zadržavanja posjetitelja i razvoja Jelenja kao cjelovitije turističke destinacije. Iako je Jelenje snažno oslonjeno na jednodnevne posjete, outdoor aktivnosti, izlete i rekreaciju, daljnji razvoj turizma zahtijeva kvalitetniji, prepoznatljiviji i bolje prilagođen smještaj.

Poseban potencijal imaju kuće za odmor, privatni smještaj i manji objekti koji se mogu povezati s prirodom, aktivnim boravkom, lokalnom gastronomijom i autentičnim ambijentom Grobinščine. Razvoj smještaja ne treba ići u smjeru masovnog povećanja kapaciteta, nego prema podizanju kvalitete, održivosti, funkcionalnosti i boljem povezivanju s turističkim identitetom Jelenja.

CILJ 4.A. POTICATI PODIZANJE STANDARDIA, FUNKCIONALNOSTI I EKOLOŠKE ODRŽIVOSTI PRIVATNOG SMJEŠTAJA

Privatni smještaj i kuće za odmor mogu imati važnu ulogu u razvoju Jelenja kao outdoor i ruralne destinacije. Kako bi se povećala njihova konkurentnost, potrebno je poticati uređenje prostora, prilagodbu potrebama aktivnih gostiju, korištenje lokalnih proizvoda i uvođenje održivih rješenja.

Mjere u okviru ovog cilja usmjerene su na savjetodavnu podršku iznajmljivačima, razvoj bike i outdoor friendly sadržaja, povezivanje smještaja s lokalnim proizvođačima te poticanje energetske učinkovitosti i očuvanja autohtonog ambijenta.

4.A.1. SAVJETODAVNA PODRŠKA ZA PODIZANJE KVALITETE SMJEŠTAJA I PRILAGODBU OUTDOOR GOSTIMA

Mjera obuhvaća uspostavu savjetodavne podrške za iznajmljivače, s ciljem podizanja kvalitete, funkcionalnosti i tržišne prepoznatljivosti privatnog smještaja. Podrška se može provoditi kroz „dizajn kliniku“, odnosno individualne konzultacije s arhitektom, krajobraznim arhitektom ili stručnjakom za turistički smještaj.

Iznajmljivačima bi se pružale personalizirane preporuke za uređenje interijera, okućnica i vanjskih prostora, s naglaskom na korištenje autohtonog bilja, bolje oblikovanje prostora za boravak na otvorenom i funkcionalna rješenja za goste koji dolaze zbog outdoor aktivnosti. To može uključivati sigurno spremište za bicikle, prostor za sušenje opreme, vanjski tuš, osnovni alat, informacije o rutama i preporuke za boravak u destinaciji.

Cilj mjere je pomoći iznajmljivačima da svoje objekte prilagode profilu gostiju koji dolaze u Jelenje zbog prirode, rekreacije, biciklizma, planinarenja i aktivnog odmora.

Nositelji mjere: TZO Jelenje, Općina Jelenje i vanjski stručnjaci

Rok dovršetka: 2027.

4.A.2. POTICANJE ENERGETSKE UČINKOVITOSTI I EKOLOŠKE ODRŽIVOSTI SMJEŠTAJA

Mjera obuhvaća poticanje iznajmljivača na uvođenje održivih i energetski učinkovitih rješenja u smještajne objekte. To uključuje sustave za uštedu vode, pametnu rasvjetu, solarna rješenja, učinkovitije grijanje i hlađenje, smanjenje potrošnje energije te uređenje okućnica autohtonim i otpornim biljnim vrstama.

Potpora se može provoditi kroz informiranje o dostupnim natječajima, tehničku pomoć u pripremi prijave, savjetovanje o održivim rješenjima i, gdje je moguće, sufinanciranje manjih zahvata putem lokalnih ili nacionalnih programa.

Cilj mjere je povećati održivost smještajnog sektora, smanjiti troškove poslovanja iznajmljivača i uskladiti smještajnu ponudu s očekivanjima gostiju koji biraju prirodne, zelene i odgovorne destinacije.

Nositelji mjere su Općina Jelenje, TZO Jelenje i Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

Rok dovršetka: 2029.

4.A.3. POTICANJE UKLJUČIVANJA SMJEŠTAJNIH OBJEKATA U OZNAKE KVALITETE KVARNER FAMILY – BIKE FRIENDLY I HIKE FRIENDLY

Mjera obuhvaća poticanje lokalnih iznajmljivača i pružatelja smještaja u Općini Jelenje na uključivanje u postojeće regionalne oznake kvalitete Kvarner Family – Bike Friendly i Kvarner Family – Hike Friendly. Riječ je o oznakama koje gostima olakšavaju prepoznavanje smještaja

prilagođenog biciklistima, planinarima i drugim aktivnim posjetiteljima.

U okviru mjere potrebno je informirati iznajmljivače o uvjetima za dobivanje oznake, pružiti im savjetodavnu podršku pri prilagodbi objekata te ih potaknuti na uvođenje potrebnih sadržaja. To obično uključuje siguran prostor za odlaganje bicikala i opreme, osnovni servisni alat, mogućnost pranja i sušenja sportske odjeće, informacije o stazama, rutama i vremenskoj prognozi te preporuke za lokalne outdoor sadržaje, vodiče, ugostitelje i izlete. Cilj mjere je povećati broj smještajnih objekata u Jelenju koji zadovoljavaju standarde za aktivne goste, bolje povezati smještajnu ponudu s outdoor identitetom destinacije te Jelenje jasnije pozicionirati kao prostor pogodan za boravak biciklista, planinara, trail trkača i rekreativaca.

Nositelji mjere: TZO Jelenje, Općina Jelenje, lokalni iznajmljivači i Turistička zajednica Kvarnera.

Rok dovršetka: 2028.

STRATEŠKI PRIORITET 5: KOMUNIKACIJA, DIGITALNI SADRŽAJI I PROMOCIJA DESTINACIJE

Jelenje trenutno raspolaže temeljnom digitalnom i komunikacijskom prisutnošću, koja uključuje web stranicu Turističke zajednice, Instagram profil, platformu Virtualne šetnje: 360 Visit Jelenje, komunikacijske kanale Općine te novi GIS sustav. Ti alati predstavljaju dobru osnovu za daljnji razvoj, ali destinaciji još nedostaje jasnije oblikovana komunikacijska poruka i sustavnije korištenje digitalnih sadržaja za potrebe posjetitelja.

Ovaj prioritet usmjeren je na jačanje prepoznatljivosti Jelenja kao zelene, aktivne i autentične destinacije riječkog zaleđa. Komunikacija mora biti vjerodostojna i utemeljena na stvarnim obilježjima prostora, lokalnoj baštini, gastronomiji, tradiciji i mirnom prirodnom ambijentu. Jelenje se treba predstavljati kao prostor aktivnog, izletničkog, kulturno-tradicijskog i doživljajnog turizma manjeg intenziteta.

CILJ 5.A. JASNO POZICIONIRATI I DIGITALNO UNAPRIJEDITI JELENJE KAO ZELENU, AKTIVNU I AUTENTIČNU DESTINACIJU RIJEČKOG ZALEĐA

Cilj je razviti prepoznatljiv i dosljedan komunikacijski identitet destinacije te unaprijediti digitalne alate koji posjetiteljima olakšavaju informiranje, planiranje dolaska i snalaženje u destinaciji. Brendiranje i digitalizacija trebaju služiti boljem razumijevanju destinacije, većoj vidljivosti postojećih sadržaja i kvalitetnijem povezivanju prirode, outdoor ponude, baštine, gastronomije i manifestacija u jasne turističke doživljaje.

5.A.1. IZRADA KRATKOG KOMUNIKACIJSKOG PAKETA DESTINACIJE JELENJE

Mjera obuhvaća izradu praktičnog komunikacijskog paketa koji će pomoći Turističkoj zajednici, Općini, iznajmljivačima, ugostiteljima, udrugama i organizatorima manifestacija da Jelenje predstavljaju jasnije i dosljednije. Ne radi se o izradi novog logotipa ili cjelovitog vizualnog identiteta, nego o kratkom priručniku s gotovim porukama, opisima, temama i preporukama za komunikaciju destinacije.

Komunikacijski paket treba sadržavati kratke opise Jelenja za različite potrebe: opis u jednoj rečenici, kratki odlomak, dulji tekst za web ili brošuru te predloške za najave događanja, outdoor programa, gastro sadržaja i objave na društvenim mrežama. Time se osigurava da se Jelenje ne predstavlja kroz nepovezane pojedinačne sadržaje, nego kao cjelovita destinacija.

U paketu je potrebno definirati glavne komunikacijske teme: Rječinu, Grobničke Alpe i Hahlić, outdoor ponudu, grobničku baštinu, lokalnu gastronomiju, manifestacije i miran boravak u prirodi. Za svaku temu treba pripremiti nekoliko kratkih poruka prilagođenih različitim skupinama posjetitelja, primjerice obiteljima, planinarima, biciklistima, vikend gostima i ljubiteljima baštine.

Paket treba sadržavati i preporuke za vizualne motive koji najbolje predstavljaju Jelenje: Rječinu, šetnice, Hahlić, Grobničke Alpe, Gašparov mlin, Kovačiju, mlikarice, biciklističke i planinarske rute, palentu kompiricu, grobnički sir, manifestacije, ruralne ambijente i ljude u aktivnostima.

Rezultat mjere trebao bi biti kratak dokument od nekoliko stranica s gotovim opisima, porukama, tematskim stupovima, primjerima objava i preporučenim vizualnim motivima, kako bi se Jelenje dosljedno komuniciralo kao mirna, zelena, aktivna i autentična destinacija riječkog zaleđa.

Nositelji mjere: TZO Jelenje, Općina Jelenje, lokalni dionici u turizmu, vanjski konzultanti
Rok dovršetka: 2027.

5.A.2. IZRADA DIGITALNIH ITINERARA I PRAKTIČNIH VODIČA ZA POSJETITELJE

Mjera obuhvaća izradu gotovih digitalnih itinerara koji koriste postojeće opise atrakcija, outdoor sadržaje, virtualne šetnje i informacije dostupne na kanalima Turističke zajednice. Naglasak nije na izradi novih tematskih vodiča za atrakcije, nego na povezivanju postojećih sadržaja u konkretne prijedloge obilaska prema trajanju, interesima i profilu posjetitelja. U prvoj fazi potrebno je oblikovati nekoliko digitalnih itinerara, primjerice: „Pola dana uz Rječinu“, „Obiteljski dan u Jelenju“, „Planinarski dan na Hahliću“, „Biciklistički dan iz Rastočina“, „Baština Jelenja u jednom danu“ i „Aktivni vikend u zelenom zaleđu Rijeke“. Svaki itinerar treba povezati postojeće stranice o atrakcijama, rutama, manifestacijama, gastronomiji i dostupnim uslugama te posjetitelju jasno pokazati gdje započeti obilazak, koliko traje, kome je namijenjen, što se može vidjeti usput i koje sadržaje može kombinirati. Na prioritetnim lokacijama, poput Gašparovog mlina, Kovačije, Trga mlikarice, šetnice uz Rječinu, Rastočina i polazišta prema Hahliću, moguće je postojeće QR i digitalne sadržaje nadograditi poveznicama na pripadajuće itinerare. Time se postojeći digitalni materijali ne dupliciraju, nego povezuju u korisnije cjeline za posjetitelje.

Rezultat mjere trebaju biti jasno vidljivi digitalni alati: najmanje pet gotovih itinerara, bolje međusobno povezivanje postojećih stranica i virtualnih šetnji te jasne poveznice između outdoor ruta, atrakcija, gastronomije, manifestacija i smještaja.

Nositelji mjere: TZO Jelenje, Općina Jelenje, lokalni dionici, pružatelji digitalnih usluga, udruge

Rok dovršetka: 2028.

5.A.3. PROVEDBA CILJANIH MIKRO-KAMPANJA ZA PRIORITETNA TRŽIŠTA I SEGMENTE

Mjera je usmjerena na promociju Jelenja prema tržištima i skupinama posjetitelja koje najbolje odgovaraju karakteru destinacije. To su prije svega posjetitelji iz Rijeke i Kvarnera, vikend gosti, obitelji, rekreativci, planinari, biciklisti, ljubitelji prirode i lokalne baštine te gosti iz Slovenije, Austrije, Italije i Njemačke, koji već čine važan dio turističke potražnje u Jelenju. Mikro-kampanje trebaju biti tematske, vremenski usmjerene i provedive s ograničenim resursima. Umjesto opće promocije destinacije, naglasak treba biti na

konkretnim povodima za dolazak: proljetna šetnja uz Rječinu, aktivni vikend u Jelenju, planinarski dan na Hahliću, biciklističke rute iz Rastočina, Festival palente i sira, gastro-vikend, obiteljski dan u prirodi ili jesenski izlet u zeleno zaleđe Rijeke.

U okviru mjere potrebno je razvijati kratke sezonske kampanje, promotivne objave, video sadržaje, prijedloge itinerara i pozive na manifestacije. Promociju treba provoditi kroz postojeće digitalne kanale, suradnju s TZ Kvarnera, turističkim zajednicama riječkog prstena, outdoor zajednicama, planinarskim i biciklističkim skupinama te lokalnim medijima.

Nositelji mjere: TZO Jelenje, Općina Jelenje, TZ Kvarnera, turističke zajednice riječkog prstena, lokalni dionici i organizatori manifestacija.

Rok dovršetka: 2027.

STRATEŠKI PRIORITET 6: JAČANJE LOKALNIH KAPACITETA

CILJ 6.A. OSNAŽITI MREŽU LOKALNIH DIONIKA

6.A.1. EDUKACIJA LOKALNIH DIONIKA ZA RAZVOJ I PROVEDBU TURISTIČKIH SADRŽAJA

Mjera je usmjerena na jačanje znanja i praktičnih vještina lokalnih dionika koji mogu sudjelovati u turističkoj ponudi. Budući da Jelenje nema velike profesionalne turističke kapacitete, edukacije trebaju biti kratke, konkretne i vezane uz stvarne potrebe destinacije, a ne općenite teorijske radionice.

Prioritetne teme edukacija trebaju biti interpretacija lokalne baštine, razvoj outdoor i kulturno-doživljajnih programa, digitalna promocija, komunikacija s gostima, razvoj gastro ponude, organizacija manifestacija i rad s različitim skupinama posjetitelja.

Edukacije treba vezati uz konkretne rezultate. Nakon radionice o interpretaciji baštine, primjerice, može nastati prijedlog jedne tematske šetnje. Nakon edukacije za iznajmljivače može nastati popis preporuka za goste. Nakon radionice o gastronomiji može se dogovoriti lokalni meni ili mali paket dobrodošlice. Time edukacija ne ostaje samo prijenos znanja, nego postaje alat za razvoj stvarne ponude.

Aktivnosti u okviru mjere uključuju provedbu godišnjeg programa kraćih edukacija, uključivanje vanjskih stručnjaka gdje je potrebno, organizaciju radionica za iznajmljivače i ugostitelje, edukacije za udruge i organizatore manifestacija, razmjenu primjera dobre prakse s drugim destinacijama te izradu jednostavnih praktičnih materijala za dionike.

Nositelji mjere: TZO Jelenje, Općina Jelenje, konzultanti i edukatori, lokalni dionici.

Rok dovršetka: 2028.

ZAKLJUČAK

Predložene mjere i aktivnosti čine provedbeni okvir za postupni razvoj turizma Općine Jelenje u skladu s njezinim prostornim, prirodnim, društvenim i organizacijskim obilježjima. One su usmjerene na daljnje jačanje onih segmenata u kojima Jelenje već ima prepoznatljive prednosti: outdoor i aktivni turizam, Rječinu, Grobničke Alpe, kulturnu i tradicijsku baštinu, lokalnu gastronomiju, autentičan smještaj, digitalnu vidljivost i lokalnu zajednicu.

Provedba mjera ne podrazumijeva razvoj masovnog turizma ni znatno povećanje pritiska na prostor, nego bolje korištenje postojećih resursa, podizanje kvalitete sadržaja i stvaranje jasnijih, dostupnijih i doživljajno bogatijih turističkih proizvoda. Posebno je važno da se sve aktivnosti provode uz očuvanje prirodnih vrijednosti, zaštitu Rječine i osjetljivih područja Grobničkih Alpi te poštivanje kvalitete života lokalnog stanovništva.

Uspješnost provedbe ovisit će o suradnji Turističke zajednice Općine Jelenje, Općine Jelenje, lokalnih udruga, iznajmljivača, ugostitelja, proizvođača, sportskih i kulturnih društava, planinarskih dionika i drugih lokalnih aktera. Zbog ograničenih institucionalnih i ljudskih kapaciteta, mjere je potrebno provoditi postupno, prema prioritetima, raspoloživim financijskim mogućnostima i stvarnoj spremnosti dionika za uključivanje.

Na taj se način Jelenje može razvijati kao prepoznatljiva, održiva i autentična destinacija riječkog zaleđa — destinacija aktivnog boravka u prirodi, lokalne baštine, gastronomije i mirnog, kvalitetnog doživljaja prostora.

PROJEKTI

IME PROJEKTA	1.A.1. Standardizacija i tematsko uređenje staze uz Rječinu
OPIS	Cjelovito unaprjeđenje postojeće šetnice uz korito Rječine na području Općine Jelenje. Projekt obuhvaća sanaciju kritičnih točaka, povećanje sigurnosti kretanja, obnovu i dopunu signalizacije te postavljanje odmorišne opreme ondje gdje je to opravdano intenzitetom korištenja i prostornim mogućnostima. Uređenje treba povezati rekreacijsku funkciju staze s interpretacijom Rječine, mlinarske baštine, ruralnih cjelina i lokalnih priča. Potrebno je prethodno razriješiti pitanja vlasništva pojedinih parcela na trasi.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Povećanje sigurnosti i kvalitete korištenja outdoor infrastrukture; jačanje interpretacije prirodne i kulturne baštine; produljenje zadržavanja posjetitelja u prostoru.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	TZO Jelenje, Općina Jelenje, komunalne službe, vlasnici zemljišta, lokalni dionici
ROK	2029.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Utvrđena trasa i kritične točke Riješeni ili evidentirani imovinsko-pravni odnosi Obnovljena signalizacija i osnovna oprema Postavljeni interpretacijski i odmorišni elementi
VRIJEDNOST	9.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNJA DOKUMENTACIJA	DA

IME PROJEKTA	1.A.2. Projekt „Grobnički krug” – uređenje i opremanje kružne adventure staze
OPIS	Nadogradnja postojeće mreže staza kroz oblikovanje kružne adventure rute koja

	povezuje najvažnije prirodne cjeline Jelenja: Rječinu, Rastočine, Podkilavac, izvor Rječine i Grobničke Alpe. Ruta je namijenjena iskusnijim korisnicima, trail trkačima, planinarima i rekreativcima koji traže cjelodnevni aktivni doživljaj. Projekt uključuje minimalne intervencije u prostor, sigurnosno opremanje zahtjevnijih dionica i jasno označavanje razine zahtjevnosti.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Razvoj prepoznatljivog outdoor proizvoda; povećanje turističke iskoristivosti postojećih staza; poticanje posjeta u predsezoni i posezoni uz očuvanje prirodnih vrijednosti.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Općina Jelenje, TZO Jelenje, PD Obruč, outdoor stručnjaci, lokalne udruge
ROK	2028.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Definirana i trasirana kružna ruta Postavljena minimalna sigurnosna i orijentacijska oprema Ruta uključena u digitalne i promotivne kanale destinacije
VRIJEDNOST	10.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNÁ DOKUMENTACIJA	DA

IME PROJEKTA	1.A.3. Uspostava interaktivnih informativnih ploča s QR kodovima na stazama
OPIS	Postavljanje informativnih ploča s QR kodovima na odabranim točkama staza. QR kodovi vode na digitalne sadržaje: karte, informacije o rutama, sigurnosne upute, zanimljivosti o prirodnoj i kulturnoj baštini, audio ili video sadržaje, kvizove i druge interaktivne elemente. Cilj je povezati fizički prostor s digitalnim sadržajem i stvoriti suvremenu, edukativnu i doživljajnu outdoor ponudu.

DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Bolja informiranost i sigurnost posjetitelja; razvoj digitalne interpretacije; povećanje kvalitete doživljaja i duljeg zadržavanja posjetitelja.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	TZO Jelenje, PD Obruč, Općina Jelenje, pružatelji digitalnih usluga, lokalni interpretatori
ROK	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Odabrane prioritetne lokacije Pripremljeni kratki tekstovi, karte i digitalni sadržaji Izrađene i postavljene ploče QR sadržaji povezani s webom i postojećim kanalima TZO Jelenje
VRIJEDNOST	7.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNJA DOKUMENTACIJA	DA

IME PROJEKTA	1.A.4. Razvoj Ciklo-trail centra Rastočine
OPIS	Izgradnja Ciklo-trail centra Rastočine kao središnje infrastrukture za razvoj biciklizma, planinarenja i ostalih outdoor aktivnosti u Općini Jelenje. Projekt obuhvaća izgradnju središnjeg multifunkcionalnog objekta s višenamjenskom dvoranom, prostorom za vježbanje, klupskim prostorijama, caffe barom s info-pultom, garderobama, sanitarnim čvorovima, spremištima te natkrivenim i otvorenim terasama. Predviđena je i izgradnja dviju pomoćnih građevina sa sanitarnim sadržajima i spremištima, uređenje biciklističkog poligona (pump tracka), prostora za kampiranje, rekreaciju i igru te prostora za najam sportske i rekreacijske opreme.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOSTI	Razvoj ključne outdoor infrastrukture destinacije; povećanje atraktivnosti i kvalitete outdoor ponude; produljenje boravka posjetitelja; razvoj cjelogodišnjeg aktivnog turizma.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Općina Jelenje, TZO Jelenje

ROK	2033.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Izrađena projektna dokumentacija i ishođene potrebne dozvole Projekt će biti dovršen 2033.
VRIJEDNOST	1,1 mln eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTN DOKUMENTACIJA	DA

IME PROJEKTA	1.A.5. Projekt cikloturističkih servisa
OPIS	Razvoj osnovnih servisnih sadržaja za bicikliste na ključnim točkama kretanja, osobito u odnosu na Rastočine kao važno polazište. Projekt uključuje postavljanje samouslužnih stanica za osnovni popravak bicikala na četiri lokacije te, gdje je opravdano, punionica za e-bicikle. Stanice trebaju sadržavati osnovni alat, kompresor i informacije o rutama, ugostiteljskim sadržajima, smještaju i drugim uslugama za bicikliste.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Unaprjeđenje cikloturističke funkcionalnosti destinacije; jačanje bike friendly ponude; povezivanje outdoor ruta sa smještajem i lokalnom potrošnjom.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	TZO Jelenje, Općina Jelenje, lokalni iznajmljivači i ugostitelji, pružatelji opreme
ROK	2029.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Odabrane četiri lokacije Nabavljene i postavljene servisne stanice Uključene informacije o rutama i uslugama
VRIJEDNOST	20.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTN DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	1.B.1. Organizacija trail utrke i utrke nordijskog hodanja
--------------	---

OPIS	Osmišljavanje i organizacija trail utrke i utrke nordijskog hodanja kao prepoznatljivog outdoor događanja u Jelenju. Projekt uključuje definiranje ruta različite duljine i zahtjevnosti, startno-ciljne zone, okrepnih stanica, sigurnosnog plana, sustava prijave i promocije. Trail utrka namijenjena je trkačima i rekreativcima, dok utrka nordijskog hodanja omogućuje uključivanje šire skupine sudionika.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Promicanje aktivnog boravka u prirodi; jačanje vidljivosti Jelenja kao outdoor destinacije; poticanje posjeta izvan glavne sezone.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	TZO Jelenje, vanjski suradnici, sportske i outdoor udruge, PD Obruč, Općina Jelenje
ROK	2027. i 2028.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Definirane rute i sigurnosni plan Uspostavljen sustav prijave Organizirana promocija događanja Provedena utrka i evaluirani rezultati
VRIJEDNOST	5.000 eura godišnje
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNJA DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	1.B.2. Aktivacija postojeće outdoor ponude kroz tematske programe i doživljajne pakete
OPIS	Oblikovanje konkretnih poludnevni, jednodnevni i vikend programa na temelju postojećih šetnica, planinarskih puteva i biciklističkih ruta. Programi trebaju jasno opisati što posjetitelj može raditi, koliko mu vremena treba, za koga je program prikladan i kako se povezuje s ugostiteljskom ponudom, smještajem, manifestacijama i kulturnim sadržajima.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Povećanje turističke iskoristivosti postojećih ruta; stvaranje jasnih razloga dolaska;

	produljenje boravka i povećanje lokalne potrošnje.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	TZO Jelenje, Općina Jelenje, iznajmljivači, ugostitelji, PD Obruč, lokalne udruge
ROK	2029.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Izrađeni prijedlozi poludnevnih, jednodnevnih i vikend programa Programi povezani s webom, smještajem, gastronomijom i manifestacijama
VRIJEDNOST	3.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNA DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	1.B.3. Razvoj vođenih i organiziranih outdoor doživljaja
OPIS	Razvoj tematskih vođenih šetnji uz Rječinu, vođenih planinarskih tura u Grobničkim Alpama te edukativnih outdoor programa za škole, obitelji i dječje grupe. Programi se mogu provoditi povremeno, sezonski ili u suradnji s lokalnim dionicima, osobito u predsezoni, posezoni i vikend terminima.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Povećanje doživljajne vrijednosti ruta; jačanje edukativne funkcije prirodnih resursa; poticanje organiziranih posjeta i posjeta izvan sezone.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	TZO Jelenje, planinarsko društvo, Općina Jelenje, vodiči, interpretatori, škole i lokalne udruge
ROK	2028.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Razvijeni scenariji vođenih šetnji i tura Uspostavljena promocija programa
VRIJEDNOST	10.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNA DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	1.B.4. Povezivanje outdoor ruta s kulturnim, gastronomskim i interpretacijskim sadržajima
OPIS	Povezivanje postojećih outdoor ruta s Gašparovim mlinom, Zavičajnim muzejom, Kovačijom, Mlikaričinim putem, ruralnim cjelinama uz Rječinu, lokalnom gastronomijom, manifestacijama i prirodnim posebnostima prostora. Rute se nadopunjuju kratkim interpretacijskim elementima i preporukama za lokalnu gastronomiju, osobito palentu kompiricu, grobnički sir i druga tradicijska jela.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Povećanje vrijednosti postojećih ruta; povezivanje outdoor, kulturne i gastro ponude; jačanje identiteta destinacije i lokalne potrošnje.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	TZO Jelenje, Općina Jelenje, PD Obruč, ugostitelji, proizvođači, kulturne udruge i lokalni interpretatori
ROK	2028.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Odabrane rute za povezivanje sadržaja Izrađeni kratki interpretacijski opisi Uključene preporuke za gastro ponudu i manifestacije Sadržaji objavljeni u digitalnim kanalima i materijalima za posjetitelje
VRIJEDNOST	3.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNÁ DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	2.A.1. Operacionalizacija doživljajnog programa „Živi mlin” u Martinovom Selu
OPIS	Razvoj stalnog doživljajnog programa u Gašparovom mlinu i Martinovom Selu, s naglaskom na tradicijsko mlinarenje, pripremu brašna i svakodnevni život uz

	Rječinu. Program treba uključiti redovite termine vođenih obilazaka, demonstracije tradicionalnog mljevenja, radionice pečenja kruha ili pripreme jela od kukuruznog brašna te lokalne interpretatore, mlinare i nositelje tradicijskih znanja.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Očuvanje i aktivacija mlinarske baštine; razvoj kulturno-doživljajne ponude; stvaranje razloga za organizirane i edukativne posjete.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	TZO Jelenje, Općina Jelenje, lokalni mlinari, Zavičajni muzej, škole, interpretatori
ROK	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Razrađen program i termini obilazaka Uključeni lokalni interpretatori i mlinari Pripremljeni edukativni i promotivni materijali Provedeni pilot-obilasci i radionice
VRIJEDNOST	5.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNJA DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	2.A.2. Interpretacija Kovačije kao prostora tradicijskog obrta
OPIS	Sadržajno i interpretacijsko jačanje Kovačije kao baštinske točke povezane s tradicijskim obrtima, radom i svakodnevnim životom lokalne zajednice. Projekt može uključiti vođena tumačenja, demonstracijske programe, radionice za djecu i odrasle, kratke multimedijalne sadržaje i interpretacijske ploče koje objašnjavaju ulogu kovačkog obrta u životu Grobinščine.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Očuvanje i suvremena interpretacija tradicijskog obrta; razvoj edukativnih i kulturno-doživljajnih sadržaja; povezivanje Kovačije s drugim elementima baštine.

NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Općina Jelenje, TZO Jelenje, lokalni interpretatori, nositelji tradicijskih znanja, škole i udruge
ROK	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Razrađen interpretacijski scenarij Pripremljeni programi demonstracija i radionica Postavljeni ili nadograđeni interpretacijski sadržaji Kovačija uključena u tematske obilaske
VRIJEDNOST	5.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNJA DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	2.A.3. Virtualni vodič „Grobničke nošnje”
OPIS	Razvoj digitalnog vodiča s elementima proširene stvarnosti koji posjetiteljima omogućuje upoznavanje grobničkih tradicijskih običaja i nošnji na odabranim lokacijama. Putem QR koda ili mobilne aplikacije korisnik aktivira 3D prikaz grobničkih njošnji, objašnjenje običaja, simbolike odjeće, njihove povijesti i rada KUD-a Zvir Jelenje.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Cjelogodišnja dostupnost nematerijalne baštine; digitalna interpretacija lokalnog identiteta; privlačenje mlađih i samostalnih posjetitelja.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	TZO Jelenje, Općina Jelenje, KUD Zvir, nositelji tradicije, digitalni partneri
ROK	2029.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Odabrane lokacije i interpretacijske teme Prikupljeni autentični podaci i vizualni materijali Izrađen digitalni sadržaj Postavljeni QR kodovi i sadržaj uključen u kanale TZO Jelenje
VRIJEDNOST	10.000 eura

VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTN DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	3.A.1. Oblikovanje krovnog gastro okvira „Okusi Jelenja”
OPIS	Oblikovanje jednostavnog i prepoznatljivog gastronomskog okvira koji objedinjuje ključna lokalna jela, proizvode i gastronomske priče Jelenja i Grobinšćine. Okvir nije certifikacijska oznaka, nego preporučeni alat za ugostitelje, iznajmljivače, organizatore manifestacija i turističke dionike. Uključuje palentu kompiricu, grobnički sir, maneštre, kiseli kupus, jela od divljači i gljiva, pastvu u kukuruznom brašnu, presnac, fritule, kroštule, med, rakije, brinjevaču, ulje od brinja i druge lokalne proizvode.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Jačanje autentičnog gastro identiteta; povećanje lokalne potrošnje; povezivanje gastronomije s outdoor, kulturnim i manifestacijskim sadržajima.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	TZO Jelenje, Općina Jelenje, lokalni ugostitelji, iznajmljivači, OPG-ovi i proizvođači
ROK	2028.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Definiran popis jela i proizvoda Izrađeni kratki opisi za jelovnike i promotivne materijale Uključeni ugostitelji i proizvođači Okvir korišten u manifestacijama i digitalnoj promociji
VRIJEDNOST	6.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTN DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	3.A.2. Uključivanje lokalne gastronomije u manifestacije i događanja
OPIS	Sustavno uključivanje lokalnih jela i proizvoda u postojeće manifestacije, osobito Festival palente i sira, Dan Gašparovog mlina, Feral kij pušćal sinjal, Mihoju, Zatancajmo po domaći, Maškare va Jelenju, planinarske pohode i druga lokalna događanja. Festival palente i sira dodatno se razvija kao središnja gastro-manifestacija destinacije.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Jačanje lokalne gastronomije kao motiva dolaska; bolja turistička strukturiranost događanja; očuvanje lokalne tradicije i povećanje potrošnje.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	TZO Jelenje, Općina Jelenje, lokalni ugostitelji, proizvođači, organizatori manifestacija i lokalne udruge
ROK	2026.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Lokalna jela uključena u postojeće manifestacije Organizirane degustacije, radionice ili tematske večeri Festival palente i sira dodatno interpretacijski povezan s mlinom i lokalnom kuhinjom Provedena promocija gastro sadržaja
VRIJEDNOST	4.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNNA DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	3.A.3. Zaštita grobničkog sira oznakom izvornosti
OPIS	Pokretanje postupka zaštite grobničkog sira jednom od službenih oznaka kvalitete s ciljem očuvanja autentičnosti, standardizacije proizvodnje i jačanja tržišne prepoznatljivosti. Projekt uključuje okupljanje proizvođača, stručnjaka i

	institucija, izradu stručne podloge, prikupljanje povijesnih, etnografskih i proizvodnih podataka, definiranje zemljopisnog područja, postupka izrade, specifikacije proizvoda i kriterija kvalitete.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Očuvanje tradicijske prehrambene baštine; povećanje tržišne vrijednosti lokalnog proizvoda; jačanje gastronomske prepoznatljivosti Grobinščine.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Općina Jelenje, TZO Jelenje, lokalni proizvođači grobničkog sira, stručne institucije, nadležna tijela
ROK	2029.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Formirana radna skupina proizvođača i stručnjaka Prikupljeni povijesni i proizvodni podaci Izrađena specifikacija proizvoda Pripremljena dokumentacija za postupak zaštite Dobivena oznaka izvornosti
VRIJEDNOST	10.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNJA DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	3.A.4. Povezivanje gastronomije s outdoor, kulturnim i interpretacijskim programima
OPIS	Povezivanje lokalne hrane s glavnim turističkim sadržajima Jelenja: outdoor ponudom, šetnicama, planinarskim i biciklističkim rutama, Gašparovim mlinom, Rječinom, Mlikaričinim putem, ruralnim cjelinama, Kovačijom i manifestacijama. Gastronomija se uključuje kroz planinarske marende, degustacije palente i sira nakon pohoda, lokalne zalogaje nakon biciklističke ture i sezonsku ponudu uz sportsko-rekreacijske programe.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Povećanje vrijednosti outdoor i kulturnih programa; dulje zadržavanje posjetitelja;

	veća lokalna potrošnja i uključivanje proizvođača.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	TZO Jelenje, Općina Jelenje, PD Obruč, lokalni ugostitelji, proizvođači, iznajmljivači i organizatori outdoor programa
ROK	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Definirani jednostavni gastro formati uz outdoor i kulturne programe Dogovoreni partneri za provedbu Povezani mlin, mlikarice, sir i lokalna kuhinja u interpretaciji Programi promovirani kroz kanale TZO Jelenje
VRIJEDNOST	5.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNÁ DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	4.A.1. Savjetodavna podrška za podizanje kvalitete smještaja i prilagodbu outdoor gostima
OPIS	Uspostava savjetodavne podrške za iznajmljivače, uključujući individualne konzultacije s arhitektom, krajobraznim arhitektom ili stručnjakom za turistički smještaj. Podrška obuhvaća preporuke za uređenje interijera, okućnica i vanjskih prostora, korištenje autohtonog bilja, oblikovanje prostora za boravak na otvorenom i funkcionalna rješenja za outdoor goste: spremište za bicikle, sušenje opreme, vanjski tuš, osnovni alat, informacije o rutama i preporuke za boravak.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Podizanje kvalitete i funkcionalnosti smještaja; jačanje outdoor identiteta destinacije; povećanje zadovoljstva gostiju i konkurentnosti privatnog smještaja.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	TZO Jelenje, Općina Jelenje, vanjski stručnjaci, lokalni iznajmljivači

ROK	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Izrađene preporuke za iznajmljivače Uključeni objekti zainteresirani za outdoor prilagodbu Praćene provedene manje prilagodbe smještaja
VRIJEDNOST	7.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNJA DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	4.A.2. Poticanje energetske učinkovitosti i ekološke održivosti smještaja
OPIS	Poticanje iznajmljivača na uvođenje održivih i energetske učinkovitih rješenja u smještajne objekte: sustavi za uštedu vode, pametna rasvjeta, solarna rješenja, učinkovitije grijanje i hlađenje, smanjenje potrošnje energije te uređenje okućnica autohtonim i otpornim biljnim vrstama. Aktivnosti uključuju informiranje o natječajima, tehničku pomoć u pripremi prijava i savjetovanje o održivim rješenjima.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Smanjenje okolišnog otiska smještaja; usklađivanje ponude s identitetom zelene destinacije; smanjenje troškova poslovanja iznajmljivača.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	Općina Jelenje, TZO Jelenje, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, lokalni iznajmljivači
ROK	2029.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Pripremljene informacije o potporama i natječajima Održane savjetodavne aktivnosti za iznajmljivače Identificirani objekti zainteresirani za ulaganja Pružena podrška u pripremi prijava

VRIJEDNOST	ovisno o opsegu potpora i broju uključenih objekata
VLASTITA SREDSTVA	-
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTN DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	4.A.3. Poticanje uključivanja smještajnih objekata u oznake kvalitete Kvarner Family – Bike Friendly i Hike Friendly
OPIS	Poticanje lokalnih iznajmljivača i pružatelja smještaja na uključivanje u postojeće regionalne oznake kvalitete Kvarner Family – Bike Friendly i Kvarner Family – Hike Friendly. Aktivnosti uključuju informiranje o uvjetima, savjetodavnu podršku pri prilagodbi objekata i poticanje uvođenja sadržaja za aktivne goste: sigurno odlaganje bicikala i opreme, osnovni servisni alat, pranje i sušenje sportske odjeće, informacije o stazama, rutama i vremenskoj prognozi.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Povećanje broja smještajnih objekata prilagođenih aktivnim gostima; jačanje outdoor pozicioniranja Jelenja; podizanje kvalitete boravka.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	TZO Jelenje, Općina Jelenje, lokalni iznajmljivači, Turistička zajednica Kvarnera
ROK	2028.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Održano informiranje iznajmljivača Provedene individualne preporuke za prilagodbu Povećan broj objekata uključenih u relevantne oznake kvalitete Oznake uključene u promociju destinacije
VRIJEDNOST	4.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTN DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	5.A.1. Izrada kratkog komunikacijskog paketa destinacije Jelenje
OPIS	Izrada praktičnog komunikacijskog paketa koji pomaže Turističkoj zajednici, Općini, iznajmljivačima, ugostiteljima, udrugama i organizatorima manifestacija da Jelenje predstavljaju jasnije i dosljednije. Paket ne podrazumijeva novi logotip, nego kratki priručnik s gotovim opisima, porukama, tematskim stupovima, primjerima objava i preporučenim vizualnim motivima.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Dosljednije pozicioniranje destinacije; jačanje prepoznatljivosti Jelenja kao zelene, aktivne i autentične destinacije riječkog zaleđa; učinkovitija promocija postojećih sadržaja.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	TZO Jelenje, Općina Jelenje, lokalni dionici u turizmu, vanjski konzultanti
ROK	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Definirane glavne komunikacijske teme Izrađeni kratki i dulji opisi destinacije Pripremljeni predlošci za objave i najave događanja Definirani preporučeni vizualni motivi Paket distribuiran lokalnim dionicima
VRIJEDNOST	5.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNÁ DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	5.A.2. Izrada digitalnih itinerara i praktičnih vodiča za posjetitelje
OPIS	Izrada gotovih digitalnih itinerara koji povezuju postojeće opise atrakcija, outdoor sadržaje, virtualne šetnje i informacije dostupne na kanalima Turističke zajednice. Primjeri itinerara su: Pola dana uz Rječinu, Obiteljski dan u Jelenju, Planinarski dan na Hahliću, Biciklistički dan iz Rastočina,

	Baština Jelenja u jednom danu i Aktivni vikend u zelenom zaleđu Rijeke.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Bolje korištenje postojećih digitalnih sadržaja; olakšano planiranje posjeta; povezivanje outdoor ruta, atrakcija, gastronomije, manifestacija i smještaja.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	TZO Jelenje, Općina Jelenje, lokalni dionici, pružatelji digitalnih usluga, udruge
ROK	2028.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Izrađeno najmanje pet digitalnih itinerara QR sadržaji nadograđeni poveznicama na itinerare Itinerari promovirani kroz web i društvene mreže
VRIJEDNOST	4.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNJA DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	5.A.3. Provedba ciljanih mikro-kampanja za prioritetna tržišta i segmente
OPIS	Provedba tematskih, vremenski usmjerenih i provedivih mikro-kampanja prema posjetiteljima iz Rijeke i Kvarnera, vikend gostima, obiteljima, rekreativcima, planinarima, biciklistima, ljubiteljima prirode i lokalne baštine te gostima iz Slovenije, Austrije, Italije i Njemačke. Kampanje se vežu uz konkretne povode za dolazak: proljetnu šetnju uz Rječinu, aktivni vikend, planinarski dan na Hahliću, biciklističke rute, Festival palente i sira, gastro-vikend ili jesenski izlet.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Povećanje vidljivosti destinacije na prioritetnim tržištima; bolje korištenje postojećih sadržaja; poticanje posjeta izvan ljetnih mjeseci.

NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	TZO Jelenje, Općina Jelenje, TZ Kvarnera, turističke zajednice riječkog prstena, lokalni dionici i organizatori manifestacija
ROK	2027.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Definirane teme i termini mikro-kampanja Pripremljeni promotivni tekstovi, fotografije i kratki video sadržaji Provedena promocija kroz digitalne kanale i partnerske mreže Praćeni osnovni rezultati kampanja
VRIJEDNOST	3.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTN A DOKUMENTACIJA	NE

IME PROJEKTA	6.A.1. Edukacija lokalnih dionika za razvoj i provedbu turističkih sadržaja
OPIS	Provedba kratkih i praktičnih edukacija za lokalne dionike koji mogu sudjelovati u turističkoj ponudi. Prioritetne teme su interpretacija lokalne baštine, razvoj outdoor i kulturno-doživljajnih programa, digitalna promocija, komunikacija s gostima, razvoj gastro ponude, organizacija manifestacija i rad s različitim skupinama posjetitelja. Edukacije trebaju biti povezane s konkretnim rezultatima, poput tematske šetnje, preporuka za goste ili lokalnog jelovnika.
DOPRINOS OSTVARENJU POKAZATELJA ODRŽIVOST	Jačanje lokalnih kapaciteta i suradnje; veća provedivost mjera Plana; uključivanje udruga, iznajmljivača, ugostitelja i drugih dionika u razvoj turističke ponude.
NOSITELJI I PARTNERI PROJEKTA	TZO Jelenje, Općina Jelenje, konzultanti i edukatori, lokalni dionici
ROK	2028.
KLJUČNE TOČKE OSTVARENJA	Izrađen godišnji program kratkih edukacija Održane radionice za prioritetne skupine dionika

	Uspostavljena mreža aktivnih lokalnih partnera
VRIJEDNOST	4.000 eura
VLASTITA SREDSTVA	DA
POTREBNA STUDIJSKA/PROJEKTNA DOKUMENTACIJA	NE

SMJERNICE I PREPORUKE ZA OPĆINU JELENJE

Općina Jelenje ima ključnu ulogu u stvaranju prostornih, infrastrukturnih, organizacijskih i razvojnih preduvjeta za održiv razvoj turizma. Njezina je odgovornost usmjeravati turizam tako da ostane usklađen s prirodnim, društvenim i komunalnim kapacitetima prostora, uz očuvanje kvalitete života stanovnika, zaštitu vodnih i prirodnih resursa te jačanje lokalnog identiteta Grobinšćine.

Smjernice za Općinu Jelenje proizlaze iz strateških prioriteta Plana upravljanja destinacijom i usmjerene su na područja u kojima Općina ima izravnu nadležnost ili važnu koordinacijsku ulogu: prostorno planiranje, komunalnu i prometnu infrastrukturu, zaštitu prirodne i kulturne baštine, podršku lokalnim inicijativama, poticanje poduzetništva, digitalnu transformaciju, pristupačnost i međusektorsku suradnju.

S obzirom na karakter Jelenja kao mirne, zelene i aktivne destinacije u riječkom zaleđu, razvoj turizma treba biti postupan, selektivan i usmjeren na kvalitetu doživljaja, a ne na povećanje turističkog prometa pod svaku cijenu. Turizam treba ostati nadopuna lokalnom razvoju, pri čemu se prednost daje sadržajima koji čuvaju prostor, uključuju lokalnu zajednicu i stvaraju dodanu vrijednost za stanovnike i posjetitelje.

1. Strateško upravljanje prostorom i zaštita prirodnih vrijednosti

Općina Jelenje ima primarnu odgovornost za prostorno-plansko usmjeravanje razvoja i zaštitu prirodnog krajolika koji čini temelj turističke prepoznatljivosti destinacije. Posebnu pozornost potrebno je posvetiti očuvanju doline i kanjona Rječine, Grobničkih Alpi, šumskih područja, izvorišta, vodnih resursa, ruralnih cjelina i krajobraznih vrijednosti koje Jelenje razlikuju od drugih destinacija riječkog prstena.

Budući da se velik dio prostora Općine nalazi unutar zona sanitarne zaštite izvorišta vode te unutar ili u neposrednoj blizini vrijednih prirodnih područja, svaki turistički i infrastrukturni razvoj mora biti usklađen s režimima zaštite prostora.

Turizam treba biti integriran u prostorno planiranje kroz razvoj outdoor koridora, interpretacijskih lokacija, javnih prostora, parkirališta, odmorišta, vidikovaca i pristupnih točaka. Pri tome je potrebno davati prednost manjim, funkcionalnim i krajobrazno uklopljenim zahvatima koji povećavaju sigurnost i kvalitetu korištenja prostora, ali ne narušavaju prirodni i ruralni karakter Jelenja.

Posebno je važno spriječiti nekontrolirano širenje izgrađenih površina i razvoj sadržaja koji bi stvarali pritisak na prostor, vodne resurse ili svakodnevni život lokalnog stanovništva. Pri planiranju eventualnog razvoja ugostiteljsko-turističkih zona Podhum i Linčeto potrebno je primijeniti načelo kontroliranog, faznog i okolišno prihvatljivog razvoja. Ti prostori mogu predstavljati dugoročni potencijal za jačanje smještajne ponude, ali samo ako se razvoj uskladi s vodozaštitnim, krajobraznim, prometnim i komunalnim ograničenjima te s identitetom Jelenja kao mirne, zelene i aktivne destinacije.

Preporučuje se izrada krajobrazne i resursne baze prirodnih i kulturnih vrijednosti Jelenja, koja bi objedinjavala podatke o stazama, vidikovcima, vodnim elementima, ruralnim cjelinama, zaštićenim i osjetljivim područjima, kulturnim lokalitetima i mogućim

interpretacijskim točkama. Takva baza može služiti kao stručna podloga za planiranje, upravljanje prostorom, kandidiranje projekata i razvoj digitalnih alata za posjetitelje.

2. Kulturna baština, interpretacija i očuvanje lokalnog identiteta

Općina treba aktivno podupirati očuvanje i interpretaciju kulturne, tradicijske i memorijalne baštine Jelenja. Ključna zadaća Općine nije samo fizička zaštita baštine, nego stvaranje uvjeta da ona postane razumljiva, dostupna i doživljajno povezana s prostorom. Potrebno je poticati razvoj tematskih ruta, interpretacijskih programa, vođenih obilazaka, edukativnih sadržaja i manjih muzejsko-interpretacijskih točaka koje baštinu predstavljaju kroz priče o vodi, radu, planini, obrtima, mlikaricama, lokalnom govoru, običajima i svakodnevnom životu Grobnišćine.

Pri razvoju kulturno-turističkih sadržaja potrebno je uključivati lokalne nositelje znanja: udruge, KUD Zvir, mlinare, obrtnike, čuvare tradicije, škole, stručnjake za baštinu, konzervatore i lokalne interpretatore. Time se osigurava autentičnost sadržaja i izbjegava površna komercijalizacija baštine.

Preporučuje se da Općina u svojim proračunskim i programskim dokumentima predvidi sredstva za obnovu, održavanje i interpretaciju ključnih baštinskih lokaliteta, kao i za razvoj edukativnih programa za djecu i mlade. Uključivanje škola i vrtića u programe lokalne baštine važno je za dugoročno očuvanje identiteta i prijenos znanja na nove generacije.

3. Razvoj outdoor, prometne i komunalne infrastrukture

Outdoor i aktivni turizam predstavljaju najvažniji razvojni potencijal Jelenja, a Općina ima važnu ulogu u osiguravanju infrastrukturnih preduvjeta za sigurno, kvalitetno i održivo korištenje prostora. Potrebno je sustavno ulagati u održavanje i opremanje šetnica, planinarskih staza i biciklističkih ruta.

Ulaganja u outdoor infrastrukturu trebaju biti selektivna i usmjerena na najvažnije točke korištenja prostora: polazišta ruta, raskrižja staza, odmorišta, vidikovce, sigurnosno zahtjevne dionice, parkirališne površine i lokacije na kojima se prirodni i kulturni sadržaji mogu kvalitetno interpretirati. Oprema, signalizacija, odmorišta i informativne ploče trebaju biti oblikovno usklađeni s prirodnim i ruralnim ambijentom Jelenja.

Poseban prioritet treba biti standardizacija i tematsko uređenje staze uz Rječinu kao jedne od ključnih prirodno-rekreacijskih i interpretacijskih osi destinacije. Uređenje treba povezati sigurnost kretanja, odmorišne točke, interpretaciju mlinarske baštine, ruralnih cjelina i vodnog krajolika te digitalne sadržaje dostupne putem QR kodova.

Općina treba podržati razvoj projekta 'Grobnički krug' kao zahtjevnijeg adventure outdoor proizvoda koji povezuje postojeće staze i najvažnije prirodne cjeline Jelenja. Takav projekt mora se razvijati uz minimalne intervencije u prostor, jasnu komunikaciju razine zahtjevnosti, uključivanje sigurnosnih elemenata i suradnju s planinarskim i outdoor stručnjacima.

Posebnu razvojnu vrijednost za Jelenje predstavlja projekt Ciklo-trail centra Rastočine, kojim se planira izgradnja središnjeg outdoor centra destinacije. Projekt obuhvaća izgradnju multifunkcionalnog objekta s prostorima za edukaciju, rekreaciju, okupljanje i boravak posjetitelja, pomoćnih građevina sa sanitarnim sadržajima i spremištima, biciklističkog poligona (pump tracka), prostora za kampiranje, rekreaciju i igru te sadržaja za najam sportske i rekreacijske opreme. Centar će predstavljati glavno polazište za korištenje biciklističkih i planinarskih ruta te mjesto susreta rekreativaca, sportaša i posjetitelja, čime će

Rastočine postati jedno od ključnih outdoor središta Gorskog kotara i Kvarnera.

U segmentu cikloturizma potrebno je osigurati osnovne servisne sadržaje za bicikliste. Komunalna infrastruktura mora pratiti razvoj turističkog korištenja prostora. Potrebno je planirati javne sanitarne čvorove na odabranim frekventnim lokacijama, održavanje javnih površina, jasna parkirališna rješenja, komunalnu čistoću, redovito pražnjenje otpada i sigurnost prilaza ključnim atrakcijama. Posebno je važno rješavati pitanje otpada jer ga lokalno stanovništvo prepoznaje kao najizraženiji negativni učinak povezan s turizmom.

Prometna infrastruktura Jelenja zadovoljava osnovne potrebe, ali na pojedinim dionicama, osobito u naseljima i na pristupima outdoor polazištima, potrebno je povećavati sigurnost pješaka, biciklista i posjetitelja. Općina treba planirati nogostupe, sigurnosnu signalizaciju i uređenje pristupa na lokacijama koje imaju veću rekreativnu ili turističku frekvenciju.

4. Pristupačnost i uključenost javne i turističke infrastrukture

Općina Jelenje treba postupno razvijati pristupačnost javnih prostora, turističkih sadržaja i informacija osobama s invaliditetom i osobama smanjene pokretljivosti. Iako postoje određeni pomaci, primjerice pristup zgradi Općine, prizemni ured Turističke zajednice i djelomična pristupačnost pojedinih atrakcija, pristupačnost još nije sustavno razvijena na razini cijele destinacije.

Preporučuje se izrada jednostavne analize pristupačnosti ključnih javnih i turističkih točaka, uključujući parkirališta, prilaze, pješačke površine, kulturne lokalitete, manifestacijske prostore, šetnice i informacijske sadržaje. Na temelju analize potrebno je odrediti prioritete i fazno uklanjati prepreke.

Kod novih infrastrukturnih i interpretacijskih projekata potrebno je od početka primjenjivati načela univerzalnog dizajna. To uključuje pristupačne prilaze, rampe gdje su izvedive, parkirališna mjesta za osobe s invaliditetom, kontrastnu i čitljivu signalizaciju, taktilne elemente na odabranim lokacijama, prilagođene informativne formate te digitalne sadržaje koji su dostupni različitim skupinama korisnika.

Posebno je važno jasno komunicirati razinu pristupačnosti pojedinih sadržaja. Budući da dio prirodnih atrakcija zbog konfiguracije terena ne može biti pristupačan, posjetiteljima je potrebno unaprijed pružiti točne informacije o težini pristupa, duljini rute, podlozi, nagibima, mogućnosti odmora i dostupnosti prilagođenih sadržaja.

5. Digitalna transformacija, podaci i pametna rješenja

Općina Jelenje već je napravila važan iskorak u digitalizaciji kroz uvođenje GIS sustava, digitalizaciju administrativnih procesa i razvoj komunikacijskih kanala. Daljnji razvoj treba usmjeriti prema povezivanju digitalnih alata javne uprave s potrebama upravljanja destinacijom, informiranja posjetitelja i transparentnog planiranja prostora.

Preporučuje se da GIS postane jedna od podloga za turističko i prostorno upravljanje, s uključenim podacima o stazama, atrakcijama, parkiralištima, javnoj infrastrukturi, pristupačnosti, režimima zaštite, kulturnim lokalitetima i planiranim projektima. Time bi Općina, Turistička zajednica i drugi dionici imali zajedničku bazu za planiranje, praćenje i komunikaciju.

Općina treba podržati razvoj digitalnih turističkih alata koji nadopunjuju postojeće digitalne alate. Važno je unaprijediti širokopojasnu i mobilnu infrastrukturu, osobito na područjima

koja su važna za digitalne usluge, sigurnost posjetitelja i pametna rješenja. Iako je mobilna pokrivenost dobra, podaci o širokopojasnoj mreži upućuju na potrebu daljnjih ulaganja u kvalitetan pristup internetu.

Općina može podržati i razvoj digitalnih alata za odgovorno ponašanje u prostoru: informacije o pravilnom odlaganju otpada, zaštiti vodnih resursa, pravilima ponašanja na stazama, sigurnosti u planini i korištenju javnog prijevoza. Digitalizacija treba biti praktičan alat za bolji doživljaj, kvalitetnije upravljanje i očuvanje prostora.

6. Poticanje lokalnog gospodarstva, gastronomije i smještaja

Općina treba stvarati poticajno okruženje za lokalne poduzetnike, ugostitelje, iznajmljivače, OPG-ove i proizvođače koji mogu doprinijeti razvoju autentične turističke ponude Jelenja. Budući da je turizam u Jelenju još uvijek manjeg intenziteta, poticaji trebaju biti usmjereni na kvalitetu, umrežavanje i razvoj malih, lokalno utemeljenih proizvoda.

Posebno je važno poticati razvoj gastronomskog identiteta Jelenja i Grobinščine.

Preporučuje se osiguravanje potpora ili savjetodavne podrške za ugostitelje i proizvođače koji razvijaju lokalne jelovnike, degustacije, prodaju lokalnih proizvoda, gastro radionice i tematske ponude povezane s manifestacijama, outdoor programima i kulturnom baštinom. Potrebno je podržati i projekt uređenja prodajnog ili prezentacijskog mjesta lokalnih proizvoda i suvenira.

Općina treba podupirati postupno podizanje kvalitete privatnog smještaja, osobito kroz edukacije, savjetovanja, informiranje o standardima i povezivanje smještaja s outdoor, kulturnim i gastronomskim programima. S obzirom na karakter destinacije, osobito su poželjni bike friendly, hike friendly, family friendly i ruralne kuće za odmor.

Potrebno je razmotriti modele kojima se dio nekomercijalnih kapaciteta, ondje gdje za to postoje interes i kvalitativni preduvjeti, može postupno tržišno aktivirati. Time se može povećati gospodarski učinak turizma bez velikih zahvata u prostoru.

Dugoročno, Općina treba stvarati uvjete za kontrolirani razvoj kvalitetnijih smještajnih kapaciteta, uključujući planirane ugostiteljsko-turističke zone, ali isključivo u mjeri koja je usklađena s prostornim ograničenjima, održivošću i identitetom destinacije.

7. Podrška manifestacijama i razvoju cjelogodišnjih programa

Manifestacije u Jelenju imaju snažnu identitetsku, društvenu i promotivnu vrijednost. Općina treba nastaviti podržavati događanja koja čuvaju lokalnu tradiciju i okupljaju zajednicu, kao što su Festival palente i sira, Mihoja, Zatancajmo po domaći, Maškare va Jelenju, Grobnička balinjerada, Zvuki armonike, Feral kij pušćal sinjal, Dan ribiča, Spin liga i druga lokalna događanja.

Potrebno je poticati njihovo bolje povezivanje s turističkom ponudom, osobito kroz tematske ture, gastro ponudu, lokalne proizvode, vođene šetnje, promociju smještaja i digitalnu komunikaciju. Cilj nije narušiti lokalni karakter manifestacija, nego ih učiniti razumljivijima i dostupnijima posjetiteljima te povećati njihov doprinos prepoznatljivosti destinacije.

Općina treba podržavati razvoj manjih izvansezonskih programa koji mogu pridonijeti produljenju sezone: jesenske planinarske ture, proljetne šetnje uz Rječinu, edukativne programe za škole, gastro vikende, radionice lokalne kuhinje, interpretacijske obilaske i manje sportsko-rekreacijske događaje.

Kod manifestacija je potrebno voditi računa o komunalnoj organizaciji, sigurnosti, dostupnosti, otpadu, parkiranju, informiranju stanovnika i pristupačnosti prostora. Manifestacije trebaju ostati alat jačanja zajednice, a ne izvor pritiska na stanovnike.

8. Intersektorska suradnja i upravljanje provedbom

Za provedbu Plana upravljanja destinacijom nužna je stalna suradnja Općine Jelenje, Turističke zajednice, udruga, iznajmljivača, ugostitelja, OPG-ova, sportskih klubova, planinarskih društava, kulturnih dionika, komunalnih službi, obrazovnih ustanova i drugih lokalnih aktera. Budući da Jelenje raspolaže ograničenim institucionalnim i ljudskim kapacitetima, razvoj turizma mora se temeljiti na koordinaciji i partnerskom djelovanju. Općina treba osigurati da se mjere iz Plana upravljanja destinacijom povezuju s općinskim proračunom, prostorno-planskim dokumentima, komunalnim programima, programima javnih potreba, natječajima i mogućnostima vanjskog financiranja. Posebno je važno pripremati projekte koji se mogu kandidirati na županijske, nacionalne i europske izvore financiranja.

Upravljanje razvojem turizma treba biti transparentno prema stanovnicima. Budući da anketa stanovništva pokazuje potrebu za boljim uključivanjem građana u smjer razvoja turizma, Općina treba redovito komunicirati planirane aktivnosti, očekivane koristi, moguće učinke i načine sudjelovanja lokalne zajednice.

Za provedbu ovih smjernica nužna je kontinuirana međuresorna suradnja općinskih upravnih tijela, Turističke zajednice i ostalih lokalnih dionika kroz strukturirano planiranje, operativnu koordinaciju i zajedničko donošenje odluka.

SMJERNICE ZA TURISTIČKU ZAJEDNICU OPĆINE JELENJE

Turistička zajednica Općine Jelenje ključni je operativni nositelj razvoja turističke ponude, promocije, interpretacije destinacije i koordinacije lokalnih dionika u turizmu. Smjernice za Turističku zajednicu Općine Jelenje povezane su sa strateškim prioritetima Plana upravljanja destinacijom: daljnjim razvojem outdoor i aktivnog turizma, interpretacijom kulturne, tradicijske i krajobrazne baštine, razvojem autentične gastronomske ponude, podizanjem kvalitete smještaja, brendiranjem i digitalnom promocijom destinacije te jačanjem lokalnih kapaciteta. S obzirom na ograničene ljudske i financijske kapacitete, Turistička zajednica ne može sama provoditi sve razvojne aktivnosti, ali treba imati središnju koordinacijsku, komunikacijsku i poticajnu ulogu. To znači da TZ Jelenje treba povezivati Općinu, iznajmljivače, ugostitelje, udruge, planinarska i sportska društva, kulturne nositelje, lokalne proizvođače i druge partnere u provedbi konkretnih aktivnosti koje podižu kvalitetu turističkog doživljaja.

1. UPRAVLJANJE, KOORDINACIJA I LJUDSKI KAPACITETI

Turistička zajednica Općine Jelenje treba preuzeti ulogu operativnog koordinatora provedbe Plana upravljanja destinacijom. Budući da TZ raspolaže ograničenim unutarnjim kapacitetima, njezin rad mora biti organiziran kroz jasne godišnje prioritete, partnerske modele i realno provedive aktivnosti. Naglasak treba biti na koordinaciji i aktiviranju lokalnih nositelja sadržaja, a ne na preuzimanju svih operativnih obveza unutar same Turističke zajednice.

a. Koordinacija provedbe Plana upravljanja: TZ Jelenje treba svake godine izraditi operativni plan aktivnosti koji proizlazi iz strateških prioriteta, ciljeva, mjera i aktivnosti Plana upravljanja destinacijom. Godišnji plan treba jasno povezati aktivnosti s odgovornim nositeljima, rokovima, okvirnim troškovima i očekivanim rezultatima. Posebno je važno odvojiti aktivnosti koje provodi sama TZ od aktivnosti koje zahtijevaju suradnju s Općinom, udrugama, ugostiteljima, iznajmljivačima, planinarskim društvima i drugim partnerima.

b. Praćenje provedbe i izvještavanje: Potrebno je uspostaviti jednostavan sustav praćenja provedbe mjera i aktivnosti, koji obuhvaća pregled realiziranih programa, broj uključenih dionika, broj posjetitelja na događanjima, korištenje digitalnih sadržaja, provedene edukacije i promotivne aktivnosti. Turističko vijeće treba redovito razmatrati provedbu Plana, a godišnje izvješće o provedbi treba biti jasno povezano s ciljevima i mjerama Plana upravljanja destinacijom.

c. Jačanje stručnih kapaciteta: Zbog ograničenog broja zaposlenih, TZ Jelenje treba koristiti vanjsku stručnu podršku za specifične razvojne aktivnosti, osobito u području digitalnog marketinga, interpretacije baštine, pripreme projektnih prijava, razvoja outdoor proizvoda, vizualne komunikacije i izrade multimedijalnih sadržaja. Istodobno je potrebno osigurati

kontinuiranu edukaciju zaposlenih i ključnih suradnika TZ-a u području upravljanja destinacijom, održivog turizma, komunikacije, digitalnih alata i rada s dionicima.

d. Partnerski i volonterski modeli: TZ treba razvijati model suradnje s lokalnim udrugama, sportskim klubovima, planinarskim društvima, KUD-om, školama, iznajmljivačima i pojedincima koji mogu sudjelovati u organizaciji događanja, vođenih programa, interpretacijskih aktivnosti, uređenju staza i promociji lokalne baštine. Volonterski angažman treba razvijati kao dio lokalnog identiteta, ali uz jasnu organizaciju, podjelu zaduženja i priznanje doprinosa volontera.

2. RAZVOJ TURISTIČKIH PROIZVODA I PODIZANJE KVALITETE PONUDE

Turistička zajednica Općine Jelenje treba voditi razvoj turističkih proizvoda koji su usklađeni s karakterom destinacije: aktivni i outdoor turizam, interpretacija baštine, lokalna gastronomija, manifestacije, kraći izletnički i vikend programi te doživljaji za manje skupine posjetitelja. Naglasak treba biti na povezivanju postojećih resursa u konkretne, razumljive i provedive programe.

a. Outdoor i aktivni turizam: TZ treba koordinirati daljnju aktivaciju postojeće outdoor ponude Jelenja. Budući razvoj treba biti usmjeren na sigurnost, orijentaciju, održavanje, digitalne informacije i oblikovanje jasnih poludnevničkih, jednodnevničkih i vikend programa.

b. Vođeni i organizirani doživljaji: TZ treba poticati razvoj vođenih outdoor i interpretacijskih programa, osobito u predsezoni, sezoni i vikend terminima. Takvi programi povećavaju doživljajnu vrijednost postojećih ruta i stvaraju konkretan razlog dolaska u destinaciju.

c. Kulturno-tradicijska interpretacija: TZ treba koordinirati razvoj interpretacijskih sadržaja koji povezuju Gašparov mlin, Kovačiju, Zavičajni muzej, rimski limes, crkvu sv. Mihovila Arkandela, crkvu sv. Maksimilijana Kolbea, memorijalno područje Soboli - Podhum, Mlikaričin put, ruralne cjeline uz Rječinu, grobničku čakavštinu, Grobničke dondolaše, KUD Zvir i lokalne legende. Prioritet je povezati postojeće lokalitete u tematske cjeline i doživljajne programe

d. Gastronomija i lokalni proizvodi: TZ treba voditi oblikovanje krovnog gastro okvira „Okusi Jelenja. Uloga TZ-a je pripremiti osnovne opise jela i proizvoda za promotivne materijale, poticati ugostitelje na uključivanje lokalnih elemenata u ponudu i povezivati gastronomiju s manifestacijama, outdoor programima i interpretacijom baštine.

e. Manifestacije: TZ treba dodatno turistički strukturirati postojeće manifestacije, uz očuvanje njihova lokalnog karaktera. Festival palente i sira, Mihoja, Zatancajmo po domaći, Maškare va Jelenju, Grobnička balinjerada, Zvuki armonike, Feral kij pušćal sinjal, Dan ribiča, Spin liga i druga događanja trebaju biti povezana s tematskim turama, lokalnom gastronomijom, smještajem, digitalnom promocijom i preporučenim itinerarima. Cilj nije nužno povećavati broj događanja, nego povećati njihovu vidljivost, interpretaciju i učinak na dolaske, zadržavanje posjetitelja i lokalnu potrošnju.

f. Smještaj i kvaliteta boravka: TZ treba provoditi edukacije i savjetovanja za iznajmljivače, posebno u području podizanja kvalitete smještaja, digitalne promocije, održivosti, uređenja

interijera, komunikacije s gostima i tematske specijalizacije. Potrebno je poticati razvoj bike friendly, hike friendly, pet friendly, family friendly i nature retreat smještaja te iznajmljivačima osigurati preporuke za uključivanje lokalnih ruta, gastro ponude, manifestacija i priča o Jelenju u komunikaciju s gostima.

3. DIGITALNA TRANSFORMACIJA, PROMOCIJA I ANALITIKA

Turistička zajednica Općine Jelenje treba biti glavni nositelj digitalne promocije destinacije i razvoja praktičnih digitalnih alata za posjetitelje. Jelenje već raspolaže web stranicom, društvenim mrežama, platformom Virtualne šetnje: 360 Visit Jelenje te digitalno predstavljenim outdoor sadržajima. Daljnji razvoj treba biti usmjeren na bolje povezivanje tih alata, jasniju komunikacijsku poruku i sustavno praćenje rezultata.

TZ treba dosljedno komunicirati Jelenje kao zelenu, aktivnu i autentičnu destinaciju riječkog zaleđa, s naglaskom na Rječinu, Grobničke Alpe, Hahlić, outdoor aktivnosti, baštinu, tradiciju, gastronomiju i miran prirodni ambijent. Potrebno je razvijati jednostavne i korisne digitalne alate za posjetitelje, uključujući interaktivne karte, GPX tragove, QR interpretaciju, audio priče, digitalne itinerare i sigurnosne informacije, prilagođene mobilnim uređajima i povezane s ključnim točkama u prostoru.

Digitalnu interpretaciju treba postupno nadograđivati multimedijalnim sadržajima o glavnim baštinskim i prirodnim temama. Komunikacijske aktivnosti treba planirati kroz godišnji kalendar objava i kampanja koji povezuje outdoor sezonu, manifestacije, gastronomiju, kulturnu baštinu i preporučene izlete, osobito za proljetne i jesenske vikende.

TZ treba pratiti osnovne pokazatelje uspješnosti, poput posjećenosti web stranice, angažmana na društvenim mrežama, korištenja digitalnih vodiča, preuzimanja GPX tragova, sudjelovanja na događanjima i povratnih informacija posjetitelja, kako bi se aktivnosti mogle prilagođavati stvarnim rezultatima. U svim digitalnim i tiskanim materijalima potrebno je jasno navoditi informacije o pristupačnosti, ograničenjima pojedinih ruta, parkiralištima, odmorištima, osnovnim uslugama i sigurnosnim preporukama za boravak u prirodi.

4. SURADNJA, UMREŽAVANJE I ODRŽIVO UPRAVLJANJE DESTINACIJOM

Razvoj turizma Jelenja ne može se temeljiti samo na radu Turističke zajednice, nego na suradnji više lokalnih i regionalnih dionika. TZ Jelenje treba biti poveznica između Općine, lokalnih udruga, iznajmljivača, ugostitelja, proizvođača, planinarskih i sportskih društava, kulturnih nositelja, škola, komunalnih službi i susjednih destinacija riječkog prstena.

TZ treba uspostaviti jednostavan partnerski susret dionika, jednom do dva puta godišnje, radi dogovora o manifestacijama, stanju staza, potrebama iznajmljivača i ugostitelja, promociji, lokalnim proizvodima i problemima u prostoru.

Suradnja s Općinom Jelenje treba biti usmjerena na turističku infrastrukturu, signalizaciju, digitalizaciju, pristupačnost, komunalno uređenje, zaštitu prostora i pripremu projekata, uz poštivanje prostornih i okolišnih ograničenja.

TZ treba aktivno uključivati udruge i nositelje lokalnih znanja u razvoj autentičnih sadržaja, uz jasno dogovorene odgovornosti, termine, podršku, promociju i standarde interpretacije baštine.

Važno je sudjelovati u zajedničkim projektima riječkog prstena, osobito u outdoor, kulturnom i gastro segmentu, kroz zajedničke rute, programe, kampanje i promociju zaleđa Rijeke.

Upravljanje posjetiteljima treba temeljiti na promicanju odgovornog ponašanja u prirodi, zaštiti vode, očuvanju staza, pravilnom odlaganju otpada i poštovanju lokalnog prostora. TZ treba s Općinom i partnerima pripremati projekte za outdoor infrastrukturu, interpretaciju baštine, digitalne alate, gastro programe i održivo upravljanje destinacijom, uz jasno definirane nositelje, partnere i održavanje.

SMJERNICE I PREPORUKE ZA OSTALE DIONIKE U DESTINACIJI JELENJE

Ostali dionici u destinaciji Jelenje - udruge, lokalni poduzetnici, ugostitelji, OPG-ovi, iznajmljivači, sportske i planinarske organizacije, obrazovne ustanove, vodiči, interpretatori, komunalne službe i digitalni partneri - imaju važnu ulogu u stvaranju prepoznatljivog i autentičnog doživljaja destinacije. Njihovo uključivanje treba biti usmjereno na male, provedive i međusobno povezane aktivnosti koje podupiru outdoor, kulturnu, gastro i interpretacijsku ponudu Jelenja.

1. Udruge i nositelji lokalne baštine

Kulturne, sportske, planinarske i druge udruge trebaju se aktivno uključivati u razvoj tematskih ruta, radionica, manifestacija, vođenih obilazaka i interpretacijskih programa. Posebno je važno da nositelji lokalnih znanja sudjeluju u predstavljanju grobničke tradicije, jezika, običaja, mlinarske i obrtničke baštine, dondolaša, mlikarica i lokalnih legendi, kako bi se baština interpretirala vjerodostojno i s poštovanjem prema zajednici.

2. Ugostitelji, OPG-ovi i mali proizvođači

Ugostitelji, OPG-ovi i mali proizvođači trebaju jačati lokalni gastronomski identitet kroz uključivanje palente kompirice, grobničkog sira, brašna iz mlina, meda, domaćih proizvoda i tradicijskih jela u ponudu. Preporučuje se povezivanje s okvirom "Okusi Jelenja", sudjelovanje u manifestacijama, degustacijama i tematskim programima te razvoj jednostavnih lokalnih proizvoda i suvenira dostupnih posjetiteljima.

3. Iznajmljivači i vlasnici smještaja

Iznajmljivači trebaju postupno podizati kvalitetu i funkcionalnost smještaja te ga povezivati s glavnim motivima dolaska u Jelenje: prirodom, planinarenjem, biciklizmom, obiteljskim boravkom, kućnim ljubimcima i mirnim odmorom. U smještaju je poželjno gostima ponuditi informacije o stazama, lokalnim atrakcijama, gastro ponudi, manifestacijama, pravilima ponašanja u prirodi i dostupnim uslugama.

4. Sportske, planinarske i outdoor organizacije

Sportske i outdoor organizacije trebaju biti partneri TZ-u i Općini u održavanju, sigurnosnoj provjeri i promociji staza, organizaciji trail utrka, nordijskog hodanja, planinarskih pohoda, biciklističkih programa i edukacija o sigurnom boravku u prirodi. Njihova je uloga posebno važna u razvoju vođenih tura, programa za obitelji i škole te odgovornog korištenja prostora Rječine, Hahlića i Grobničkih Alpi.

5. Obrazovne ustanove, kulturne institucije, vodiči i interpretatori

Škole, vrtići, kulturne ustanove, turistički vodiči i interpretatori trebaju sudjelovati u prijenosu lokalne baštine na djecu, mlade i posjetitelje. Preporučuje se razvoj edukativnih posjeta, tematskih dana, radionica, vođenih tura i interpretacijskih materijala o Rječini,

Gašparovom mlinu, Kovačiji, mlikaricama, rimskom limesu, grobničkoj čakavštini i lokalnim običajima.

6. Komunalne službe i tehnički partneri

Komunalne i tehničke službe trebaju pridonositi kvaliteti turističkog prostora redovitim održavanjem javnih površina, pristupnih putova, signalizacije, odmorišta, rasvjete, staza i čistoće prostora. Posebnu pozornost treba posvetiti otpadu, sigurnosti posjetitelja, pristupačnosti, stanju parkirališta i brzom rješavanju problema na lokacijama koje koriste izletnici i rekreativci.

7. Digitalni i kreativni partneri

Digitalni i kreativni partneri mogu poduprijeti razvoj destinacije kroz izradu interaktivnih karata, QR sadržaja, audio priča, kratkih video materijala, AR/VR interpretacije, digitalnih vodiča i jednostavnih alata za praćenje posjećenosti. Digitalni sadržaji trebaju biti praktični, jasni, mobilno prilagođeni i povezani s postojećim kanalima Turističke zajednice.

8. Zajednička odgovornost za održivost i kvalitetu doživljaja

Svi dionici trebaju promicati odgovorno ponašanje posjetitelja, zaštitu vode i prirode, očuvanje staza, pravilno odlaganje otpada i poštovanje privatnog prostora lokalnog stanovništva. Razvoj turizma u Jelenju treba ostati usklađen s kvalitetom života stanovnika, lokalnim identitetom i prirodnim ograničenjima prostora.

Provedba ovih smjernica zahtijeva suradnju i redovitu komunikaciju između Turističke zajednice, Općine i svih lokalnih dionika. Cilj nije stvaranje velikog turističkog sustava, nego povezivanje postojećih znanja, prostora i inicijativa u kvalitetnu, održivu i prepoznatljivu ponudu Jelenja.

MJERENJE NAPRETKA I IZVJEŠĆE O PROVEDBI

Učinkovita provedba Plana upravljanja destinacijom Općine Jelenje temelji se na sustavnom praćenju napretka, redovitoj evaluaciji aktivnosti i transparentnom izvještavanju. Svrha sustava praćenja je osigurati da se definirani ciljevi, mjere i aktivnosti provode u skladu s Planom, da se pravodobno prepoznaju prepreke u realizaciji te da se provedba po potrebi prilagodi stvarnim potrebama destinacije, raspoloživim kapacitetima i promjenama u turističkom okruženju.

Praćenje provedbe odvija se tijekom cijele godine i temelji se na načelima kontinuiteta, transparentnosti, suradnje i donošenja odluka na temelju dostupnih podataka. Turistička zajednica Općine Jelenje, u suradnji s Općinom Jelenje i ostalim relevantnim dionicima, vodi operativni proces praćenja provedbe kroz redovitu evidenciju statusa aktivnosti, komunikaciju s nositeljima i partnerima, praćenje rokova te prikupljanje informacija o ostvarenim rezultatima.

Za svaku mjeru i aktivnost potrebno je evidentirati nositelja provedbe, uključene partnere, planirana i utrošena sredstva, status provedbe, ostvarene rezultate, eventualne razloge odstupanja te daljnje korake. Takav sustav omogućuje preglednu kontrolu provedbe Plana i olakšava pripremu godišnjeg izvješća.

Dva puta godišnje preporučuje se provesti evaluaciju napretka, koja obuhvaća pregled realizacije po strateškim prioritetima, analizu učinkovitosti provedenih aktivnosti i razmatranje izazova koji utječu na dinamiku provedbe. U evaluaciji, ovisno o temi i aktivnostima, sudjeluju Turistička zajednica Općine Jelenje, Općina Jelenje, komunalne i javne službe, udruge, iznajmljivači, ugostitelji, OPG-ovi, sportske i planinarske organizacije, nositelji kulturne i tradicijske baštine te drugi relevantni dionici.

Polugodišnja evaluacija služi pravodobnom prepoznavanju odstupanja i donošenju odluka o potrebnim korekcijama. Posebnu pozornost potrebno je posvetiti provedbi mjera vezanih uz outdoor infrastrukturu, interpretaciju baštine, razvoj autentične gastronomije, podizanje kvalitete smještaja, digitalne alate, promociju destinacije i jačanje lokalnih kapaciteta. Evaluacija se provodi na temelju jednostavnog izvještajnog obrasca.

Redn i broj	Aktivnos t	Nositel j	Partner i	Potrebn a sredstva (€)	Status provedb e	Kratki opis rezultat a	Razlozi odstupanj a	Daljn i koraci

Usvajanjem Plana na Općinskom vijeću Općine Jelenje Plan postaje temeljni dokument za usmjeravanje razvoja turizma na području Općine Jelenje. Njegova provedba zahtijeva koordinirano djelovanje Turističke zajednice Općine Jelenje, Općine Jelenje i ostalih dionika uključenih u razvoj i upravljanje destinacijom. U skladu sa zakonskim obvezama, Turistička zajednica Općine Jelenje izrađuje godišnje izvješće o provedbi Plana upravljanja

destinacijom te ga dostavlja Općinskom vijeću najkasnije do 31. ožujka tekuće godine za prethodnu godinu. Godišnje izvješće treba sadržavati pregled provedenih aktivnosti, procjenu ostvarenog napretka, analizu izazova u provedbi, prikaz ostvarenih pokazatelja te preporuke za poboljšanje daljnje provedbe.

Godišnje izvješće treba biti jasno, pregledno i usmjereno na stvarne rezultate, a ne samo na popis provedenih aktivnosti. U njemu je potrebno prikazati u kojoj su mjeri aktivnosti pridonijele ostvarivanju strateških prioriteta, osobito razvoju outdoor i aktivnog turizma, interpretaciji kulturne i tradicijske baštine, jačanju gastronomske ponude, podizanju kvalitete smještaja, digitalnoj vidljivosti destinacije i boljoj koordinaciji lokalnih dionika. Posebna pažnja posvećuje se uključivanju dionika u proces praćenja i evaluacije. Redoviti sastanci, partnerski susreti i tematske konzultacije omogućuju razmjenu informacija, zajedničko rješavanje izazova i bolje planiranje budućih aktivnosti. Povratne informacije lokalnog stanovništva, posjetitelja, iznajmljivača, ugostitelja, udruga i drugih dionika predstavljaju važan izvor podataka za donošenje odluka.

Praćenje provedbe Plana treba obuhvatiti i osnovne pokazatelje turističkog razvoja, kao što su broj dolazaka i noćenja, prosječna duljina boravka, sezonalnost, iskorištenost smještajnih kapaciteta, broj uključenih dionika, broj provedenih programa, korištenje digitalnih alata, posjećenost manifestacija, stanje staza i javne turističke infrastrukture te povratne informacije posjetitelja i lokalne zajednice.

Sustavno mjerenje napretka omogućuje da Plan upravljanja destinacijom Općine Jelenje ostane provediv, prilagodljiv i usmjeren na stvarne potrebe destinacije. Time se osigurava da razvoj turizma bude u skladu s temeljnim vrijednostima Jelenja: očuvanim prirodnim prostorom, lokalnim identitetom, kvalitetom života stanovnika, održivim korištenjem resursa i postupnim podizanjem kvalitete turističke ponude.

ZAKLJUČAK

Plan upravljanja destinacijom Općine Jelenje predstavlja strateški okvir za usmjeravanje turističkog razvoja na održiv, selektivan i dugoročno provediv način. Njime se određuje smjer razvoja koji polazi od očuvanosti prostora, lokalnog identiteta, kvalitete života stanovnika i potrebe da se turizam razvija kao nadopuna ukupnom razvoju općine. Temeljna razvojna logika Plana nije povećanje turističkog prometa pod svaku cijenu, nego oblikovanje kvalitetnije, bolje povezane i jasnije prepoznatljive destinacije. Jelenje se kroz Plan usmjerava prema modelu turizma manjeg intenziteta, ali veće doživljajne vrijednosti, u kojem se prirodni, kulturni, rekreacijski, gastronomski i društveni potencijali povezuju u cjelovit i održiv sustav ponude.

Provedene analize pokazuju da Jelenje ima čvrstu osnovu za razvoj održivog i selektivnog turizma, ali i niz izazova koji zahtijevaju sustavan i koordiniran pristup. Među ključnim izazovima ističu se ograničeni smještajni, ugostiteljski i organizacijski kapaciteti, nedovoljna tržišna vidljivost, potreba za snažnijom interpretacijom baštine, slabija uključenost lokalnih proizvoda u turističku ponudu, potreba za daljnjim razvojem digitalnih alata te nužnost stalnog održavanja i sigurnosnog unaprjeđenja prostora koji koriste posjetitelji.

Strateški prioriteti definirani Planom usmjeravaju razvoj destinacije prema šest ključnih područja: daljnjem razvoju outdoor i aktivnog turizma, interpretaciji kulturne, tradicijske i krajobrazne baštine, razvoju autentične gastronomske ponude, podizanju kvalitete smještajne ponude, jačanju komunikacije, digitalnih sadržaja i promocije destinacije te osnaživanju lokalnih kapaciteta. Time se uspostavlja jasan okvir za postupno podizanje kvalitete turističkog doživljaja, bolje korištenje postojećih resursa i snažnije uključivanje lokalnih dionika.

Posebno je važno da se razvoj turizma u Jelenju provodi odmjereno i u skladu s prostornim, okolišnim i društvenim ograničenjima. Buduće aktivnosti moraju poštovati osjetljivost prirodnog prostora, potrebu očuvanja vodnih resursa, kapacitete lokalne infrastrukture i interese stanovnika. Samo takav pristup može osigurati da turizam pridonosi kvaliteti života, a ne da postane izvor opterećenja i konflikata.

Uspjeh provedbe Plana ovisit će o sposobnosti povezivanja različitih dionika. Turistička zajednica Općine Jelenje ima važnu operativnu i koordinacijsku ulogu, ali razvoj destinacije ne može biti odgovornost samo jedne institucije. Nužna je stalna suradnja Općine, Turističke zajednice, udruga, iznajmljivača, ugostitelja, lokalnih proizvođača, sportskih i kulturnih organizacija, obrazovnih ustanova i drugih partnera. Upravo partnerski pristup omogućuje da se razvojne mjere pretvore u konkretne, provedive i korisne aktivnosti.

Plan također naglašava potrebu za jačanjem lokalnih kapaciteta. To uključuje edukaciju dionika, poticanje novih inicijativa, razvoj stručne podrške, uključivanje lokalnog stanovništva i stvaranje modela suradnje koji su realni s obzirom na raspoložive ljudske i financijske resurse.

Važan dio budućeg razvoja odnosi se na bolju komunikaciju i digitalnu vidljivost. Destinacija treba imati jasnu poruku, prepoznatljiv sadržaj i korisne informacije za posjetitelje. Digitalni alati, interpretacijski sadržaji, komunikacija o dostupnosti i sigurnosti te sustavno planiranje promocije trebaju pomoći da Jelenje bude vidljivije, razumljivije i jednostavnije za posjetitelje, ali bez gubitka autentičnosti i lokalnog karaktera.

Provedba Plana mora biti praćena sustavnim mjerenjem napretka i redovitim izvještavanjem. Praćenje provedbe ne smije biti samo administrativna obveza, nego alat za upravljanje destinacijom. Redovito evidentiranje provedenih aktivnosti, ostvarenih rezultata, prepreka i potrebnih korekcija omogućit će da se Plan prilagođava stvarnim okolnostima i da ostane provediv tijekom cijelog razdoblja primjene.

Kroz provedbu ovog Plana Jelenje ima mogućnost razviti se kao autentična i održiva destinacija riječkog zaleđa. Takav razvoj treba pridonijeti lokalnom gospodarstvu, većoj prepoznatljivosti prostora, očuvanju baštine, kvalitetnijem korištenju javnih i turističkih sadržaja te jačanju ponosa lokalne zajednice. Pritom je najvažnije očuvati ravnotežu između turističkog razvoja, prostora i svakodnevnog života stanovnika.

Dugoročno, uspjeh Plana mjerit će se ne samo brojem novih sadržaja ili posjetitelja, nego sposobnošću destinacije da razvija turizam koji poštuje lokalni identitet, čuva prirodne vrijednosti, uključuje zajednicu i stvara dodanu vrijednost za stanovnike i posjetitelje. Jelenje upravo u takvom pristupu može izgraditi svoju prepoznatljivost i održivu konkurentsku poziciju.

POPIS TABLICA I GRAFOVA

Popis tablica

Tablica 1. Profil destinacije Jelenje

Tablica 2. Pregled nekomercijalnog smještaja

Tablica 3. Pregled komercijalnog smještaja

Tablica 4. Nekomercijalni smještaj

Tablica 5. Komercijalni smještaj

Tablica 6. Dolasci i noćenja domaćih i stranih gostiju

Tablica 7. Konkurencija u 2024.

Tablica 8. Obavezni pokazatelji održivosti koji mjere utjecaj turizma na društvene aspekte održivosti

Tablica 9. Pokazatelji okolišnih aspekata održivosti

Tablica 10. Pokazatelji ekonomskih aspekata održivosti

Tablica 11. Pokazatelji upravljanja destinacijom

Tablica 12. Pokazatelji prostornih aspekata održivosti

Popis grafova

Graf 1. Dolasci 2021. – 2025.

Graf 2. Struktura stranih dolazaka u 2025.

Graf 3. Dolasci po mjesecima u 2025.

Graf 4. Stalno prebivalište u Jelenju

Graf 5. Duljina života u Jelenju

Graf 6. Spol ispitanika

Graf 7. Dob ispitanika

Graf 8. Obrazovanje ispitanika

Graf 9. Mjesečna primanja kućanstva

Graf 10. Utjecaj turizma na kvalitetu života

Graf 11. Buka tijekom turističke sezone

Graf 12. Gužva na ulicama tijekom sezone

Graf 13. Utjecaj turizma na prikladnost javnog prostora potrebama građana

Graf 14. Sveukupno zadovoljstvo razvojem turizma

Graf 15. Prihodi obitelji od turizma

Graf 16. Utjecaj turizma na izgled Jelenja

Graf 17. Učinak apartmanizacije na život stanovnika Jelenja

Graf 18. Utjecaj turizma na autentičnost Jelenja

Graf 19. Utjecaj turizma na očuvanje tradicije i kulture

Graf 20. Stres uzrokovan turizmom

Graf 21. Osjećaj gubitka kontrole nad životom

Graf 22. Gužva u prometu tijekom sezone

Graf 23. Odlaganje otpada tijekom turističke sezone